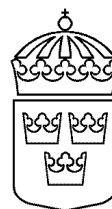


# Riksdagens protokoll

## 2003/04:54

Tisdagen den 20 januari



Protokoll  
2003/04:54

Kl. 14.00 – 16.27  
18.00 – 22.14

---

### 1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 15, 16, 17 och 18 december.

### 2 § Återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade

- att *Annika Nilsson* (s) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 1 januari varvid uppdraget som ersättare upphört för Johan Andersson,
- att *Karin Pilsäter* (fp) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 1 januari varvid uppdraget som ersättare upphört för Christina Berlin och
- att *Stefan Attefall* (kd) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 1 januari varvid uppdraget som ersättare upphört för Desirée Pethrus Engström.

### 3 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *professor Rune Åberg* avsagt sig uppdraget som ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond från och med den 1 januari 2004.

Kammaren biföll denna avsägelse.

### 4 § Anmälan om kompletteringsval till arbetsmarknadsutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Mariam Osman Sherifay* som suppleant i arbetsmarknadsutskottet under *Cinnika Beimings* föräldraledighet.

*suppleant i arbetsmarknadsutskottet*  
Mariam Osman Sherifay (s)

## **5 § Meddelande om val**

Tredje vice talmannen meddelade att val av en ny ledamot till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond skulle äga rum *onsdagen den 21 januari*.

## **6 § Meddelande om frågestund**

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 22 januari kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Pär Nuder, utrikesminister Laila Freivalds, statsrådet Ulrica Messing, miljöminister Lena Sommestad och statsrådet Lena Hallengren.

## **7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer**

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

*Interpellationerna 2003/04:158, 159, 166, 187 och 188*

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:158 om godtycklig fastighetstaxering från Roger Tiefensee (c)

Interpellation 2003/04:159 om Svenska Spels erbjudande om gratis spel på Internet från Anne-Marie Ekström (fp)

Interpellation 2003/04:166 om PPP-finansiering inom EU:s tillväxtinitiativ från Mats Odell (kd)

Interpellation 2003/04:187 om skattebefrielse för allmännyttiga fonder och stiftelser från Roger Tiefensee (c)

Interpellation 2003/04:188 om skattebefrielse för vissa stiftelser från Rosita Runegrund (kd)

Interpellationerna kommer att besvaras den 27 januari 2004.

Orsaken är utlandsresor, kammarens juluppehåll samt andra externa engagemang.

Stockholm den 18 december 2003

Finansdepartementet

*Bosse Ringholm*

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:167 av Karin Thorborg (v) om en sammanhållen Post

Interpellationen kommer att besvaras den 27 januari 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa utomlands.

Stockholm den 19 december 2003

Näringsdepartementet

Leif Pagrotsky

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

*Interpellation 2003/04:170*

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:170 av Gunilla Tjernberg (kd) om utlokalisering av statliga myndigheter

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 20 januari 2004.

Skälet till dröjsmålet är sjukdom.

Stockholm den 13 januari 2004

Kulturdepartementet

Marita Ulvskog

*Interpellation 2003/04:172*

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:172 av Lars Leijonborg (fp) om EU:s fria rörlighet och de svenska bidragssystemen

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 januari 2004.

Skälet till dröjsmålet är kort beredningstid inför interpellationsdebatten i kammaren den 12 december samt att det var fulltecknat till interpellationsdebatten i kammaren den 16 december.

Stockholm den 18 december 2003

Utrikesdepartementet

Barbro Holmberg

*Interpellation 2003/04:173*

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:173 av Hans Backman (fp) om ungdomars möjlighet att få jobb

Interpellationen kommer att besvaras den 20 januari 2004.

Skälet till dröjsmålet är att det inte funnits erforderlig tid i kammaren att besvara interpellationen tidigare.

Stockholm den 19 december 2003

Näringsdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

*Dag Ekman*

Expeditionschef

*Interpellation 2003/04:192*

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:192 av Nina Lundström om ägarlägenheter

Interpellationen kommer att besvaras den 27 januari 2004.

Skälet till dröjsmålet är att det vid första interpellationsstunden efter juluppehållet är fullt i riksdagen samt utlandsresa.

Stockholm den 18 december 2003

Justitiedepartementet

*Thomas Bodström*

*Interpellation 2003/04:194*

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:194 av Kerstin Lundgren (c) om behandling av elöverkänsliga

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 februari 2004.

Skälet till dröjsmålet är att det inte gått att hitta en tidigare debattid på grund av stor anhopning av interpellationer i riksdagen.

Stockholm den 18 december 2003

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

*Erna Zelmin-Åberg*

Expeditions- och rättschef

*Interpellation 2003/04:206*

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:206 av Lars-Ivar Ericson (c) om situationen för unga och medelålders dementa

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 februari 2004.

Skälet till dröjsmålet är att det inte gått att hitta en tidigare debattid på grund av stor anhopning av interpellationer i riksdagen.

Stockholm den 18 december 2003

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

*Erna Zelmin-Åberg*

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:212 av Helena Höij (kd) om brott mot äldre

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 februari 2004.

Skälet till dröjsmålet är att det inte gått att hitta en tidigare debattid på grund av stor anhopning av interpellationer i riksdagen.

Stockholm den 18 december 2003

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2003/04:184

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:184 av Joe Frans om möjligheten för fristående skolor att anordna individuellt program

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 20 januari 2004.

Skälet till dröjsmålet är att det var fullt i kammaren den 16 december.

Stockholm den 13 januari 2004

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

## **8 § Svar på interpellation 2003/04:195 om beslag ur biobanker med mera**

*Svar på  
interpellationer*

Anf. 1 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Alf Svensson har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta med anledning av rättsläget när det gäller beslag ur biobanker som till exempel PKU-registret. Han har också frågat om jag är beredd att utreda frågan om ett för landet heltäckande DNA-register.

Alf Svenssons frågor är ställda mot bakgrund av att polisen som ett led i förundersökningen rörande mordet på utrikesminister Anna Lindh beslagtagit ett blodprov ur PKU-biobanken. Alf Svensson ställer den direkta frågan om gällande rätt innebär att prov ur biobanker får tas i beslag enligt rättegångsbalkens regler. Ett uttalande nu från mig i den frågan skulle innebära att jag också skulle uttala mig om ett enskilt fall av myndighetsutövning som skett inom ramen för en pågående brottmålsprocess. Det är jag, som Alf Svensson väl känner till, förhindrad att göra. Men jag vill allmänt framhålla att om det skulle visa sig att rättsläget inte är tillfredsställande på detta område så är det en uppgift för regeringen att vidta de åtgärder som kan behövas.

När det sedan gäller frågan om det bör införas utvidgade möjligheter att registrera uppgifter om DNA-analyser i DNA-register, kan jag meddela Alf Svensson att jag redan har tagit initiativ på området.

Polisens DNA-register får i dag innehålla uppgifter om analys av ett prov från en person som har dömts för vissa särskilt allvarliga brott om analysen har gjorts vid utredningen av brottet. Registreringen är begrän-

sad till uppgifter som ger information om den registrerades identitet, och registret innehåller inga känsliga personuppgifter.

DNA-tekniken har inneburit stora framsteg för möjligheterna att utreda brott. DNA-analys kan vara till nytta både i det inledande skedet av en förundersökning, då man genom spaning försöker finna den misstänkte, och senare under utredningen då den misstänkte genom att konfronteras med uppgifter kanske väljer att erkänna. Av särskild betydelse är att DNA-analys kan leda till att oskyldiga kan avföras från misstankar om brott.

Mot denna bakgrund har jag givit den tidigare generaldirektören för Brottsförebyggande rådet och numera överdirektören vid Rikspolisstyrelsen, Ann-Marie Begler, i uppdrag att biträda departementet med att överväga om inte kraven för att få registrera uppgifter om resultat av DNA-analyser i DNA-registret kan sättas lägre. Hon har också fått i uppdrag att utreda om provtagning för DNA-analys bör göras till föremål för särskild lagreglering. För närvarande får prov för DNA-analys endast tas av den som är skäligen misstänkt för brott och endast om det behövs för utredningen av brottet. Som en jämförelse kan nämnas att fingeravtryck får tas också av den som inte är misstänkt, om det behövs för att utreda brott på vilket det kan följa fängelse. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2004.

Frågan om ett för landet heltäckande DNA-register rymmer svårigheter av såväl principiell som praktisk natur. Och vad som hittills framkommit i debatten har inte övertygat mig om att det finns anledning att närmare utreda ett allomfattande DNA-register.

Anf. 2 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag får tacka justitieministern för svaret, som jag dock finner otillfredsställande.

Justitieministern säger sig av hänsyn till en pågående rättsprocess inte kunna klargöra rättsläget i en fråga i vilken hans kollega socialministern tidigare uttalat sig. Men han säger också att han inte vet. Allt är uppenbarligen oklart också för justitieministern.

Enligt rättegångsbalken 27 kap. 1 § får vilket föremål som helst beslagtas som ett led i en brottsutredning.

När jag i en artikel på DN Debatt erinrade om detta hävdade socialministern i en replik i samma tidning att jag skadar rättsstaten. Lars Engqvist hänvisar till lagen om biobanker inom hälso- och sjukvården och citerar en paragraf där det framgår att "vävnadsproverna i PKU-biobanken" får användas endast för analyser och andra undersökningar för att spåra och diagnostisera ämnesomsättningssjukdomar, retrospektiv diagnostik av andra sjukdomar hos enskilda barn, epidemiologiska undersökningar, uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av verksamheten samt klinisk forskning och utveckling".

Socialministern fyllde på med följande anklagelse mot mig: "Alf Svensson tycks mena att man får göra undantag från dessa bestämmelser när ändamålet är gott. En sådan hållning riskerar emellertid att undanröja tilltron till rättsstaten. Statliga myndigheter får inte bryta mot de lagar som de folkvalda har beslutat om i demokratisk ordning."

Socialministerns uttalande måste betyda att rättegångsbalkens bestämmelser inte är tillämpliga vid den typ av fall vi här diskuterar.

Under rättegången rörande mordet på Anna Lindh har det dock *utan* reaktioner från såvitt jag vet något håll entydigt lagts fast att polisen fick ut Mijailo Mijailovics blodprov från PKU-registret i bevisföringen. Detta mål har analyserats av alla tänkbara lagkloka, och rätten har utan att blinka låtit åklagaren nyttja blodprovet från PKU-registret som bevismaterial. Man kan verkligen undra om inte detta skulle minska tilltron till rättsstaten. Den principiella frågan kvarstår: Finns det undantag från rättegångsbalken 27 kap. 1 §? Det är märkligt att *en* minister kan uttala sig tvärsäkert i den frågan, medan justitieministern svävar på målet och lämnar dem som ska tillämpa lagen i sticket. Justitieministern gömmer sig bakom det enskilda fallet eftersom han själv inte kan, eller *vill*, tolka lagen, och han säger i sitt svar till mig att "om det skulle visa sig att rättsläget inte är tillfredsställande på detta område" ska åtgärder vidtas. Personligen tror jag att tilltron till rättssamhället skulle minska ytterligare om myndigheter i samband med de grövsta illdåd inte skulle få möjlighet att nyttja – gärna sedan domstol beslutat – det material som står till buds för att kunna klarlägga vad som har hänt i ett allvarligt brottmål.

Fru talman! Justitieministern har nu tillsatt en utredare för att "biträda departementet med att överväga" att sänka kraven för att få registrera fler personer i DNA-registret. Men han passar inte på att utreda om ett heltäckande DNA-register vore något att satsa på. Jag beklagar att justitieministern så lättvindigt och utan egentlig motivering avvisar mitt förslag härvidlag. Det skulle kunna vara till oändligt stor nytta i brottsbekämpningen, hjälpa till att fria oskyldigt misstänkta och exempelvis underlätta identifieringen av våldtäktsmän och sökandet efter försvunna barn och vuxna.

Det finns forskning på området som tyder på att ett sådant register kan bli mindre integritetskränkande än vårt redan accepterade system med personnummer för alla.

Anf. 3 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Det var en kall aprildag, och klockorna visade 13. Winston Smith tryckte hakan mot bröstet för att slippa snålblåsten och slank hastigt in genom glasdörren till Segerhuset. På varje våning tittade affischen med det väldiga ansiktet på honom från väggen: Storebror ser dig! lydde texten nedtill.

Så börjar samhällsskildringen 1984 av George Orwell.

Statens kriminaltekniska laboratorium har skissat grovt på vad ett heltäckande DNA-register skulle kosta i tid och pengar räknat. 300 år skulle det ta med nuvarande personalstyrka och utrustning. 10 miljarder kronor skulle det kosta. Ställ det i relation till polisens årliga budget på 14 miljarder. Jag menar att ett landsomfattande DNA-register i praktiken är helt orimligt. Alf Svensson borde känna till konsekvenserna.

Alf Svensson efterlyser en utredning om ett DNA-register. Det är bortkastat arbete. Det är orealistiskt, och det är ett dåligt förslag. Jag tycker att det är tillfredsställande att justitieministern inte ställer sig bakom det, men jag tycker att ministern kunde vara ännu tydligare i att något heltäckande DNA-register som alla ska ingå i inte är aktuellt. Det finns ett antal motiv som inte nämns i svaret men som för mig är mycket avgörande.

För det första handlar det till exempel om att när vanliga, arbetande människor DNA-registreras säger man samtidigt: Du är en potentiell brottsling. Vi litar inte på dig.

För det andra vet man aldrig hur registret kan komma att användas. Vilken förälder har tanken när man får en förfrågan om PKU-prov på ett nyfött barn att provet ska kunna användas för det ändamål som det nu har använts för?

För det tredje är det en inskränkning i den personliga integriteten att överlåta DNA-information till staten. Det skulle ministern ha kompletterat sitt svar med, men det finns chans till det.

Vi i Centerpartiet kan tänka oss att sänka tidsgränsen till sex månader i straffvärde för att DNA-registrera brottslingar. Det kan vara en rimlig åtgärd vid riktigt grova brott.

Beträffande utlämnat PKU-prov från Huddinge sjukhus har Socialstyrelsen utövat tillsyn. Ingen kritik har getts då lagstiftningen är oklar. Två intressen kolliderar: rättsväsendets uppgift att beivra brott och den personliga integriteten.

Socialstyrelsen har nu skrivit till regeringen. En översyn av lagstiftningen av biobankerna är nödvändig. Socialstyrelsen har också mycket tydligt sagt att skyddet för den personliga integriteten, förtroendet för biobankerna och tillhörande register och forskningens behov måste väga tungt. Rättegångsbalken ska, enligt Socialstyrelsens uppfattning, inte ha företräde framför biobankslagen. Jag delar den bedömningen.

I svaret sade ministern att om rättsläget är oklart är det en fråga för regeringen. Det är uppenbart! Det är två lagar som kolliderar. Jag är intresserad, alldeles exkluderande de enskilda fallen, av vad som är justitieministerns uppfattning. Vilken lag ska gå före, eller vilka lagar ska svara mot varandra?

Anf. 4 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Som bekant är det inte bara fråga om en pågående brottmålsprocess i just den aktuella frågan, utan det är faktiskt en pågående rättegång där man just nu har tagit en paus. Det vore därför olämpligt av mig att gå in och legitimera eller icke-legitimera detta. Huruvida någon annan minister har gjort några allmänna eller specifika kommentarer är det upp till honom att svara på de sakerna. Jag kommer att fortsätta att följa den princip jag har följt, nämligen att inte kommentera olika myndigheters agerande i enskilda pågående mål.

Det här är en fråga som eventuellt kan komma att utredas. Jag känner inte till vilka tankar som nu finns på Socialdepartementet, och jag ska inte heller göra det. Det är ett pågående mål, och det kommer inte att dröja länge innan det är klart.

Sedan finns det en helt annan fråga. Det har ibland i debatten varit lite förvirrande, och det har verkat som att det är samma sak. Så är det inte. Jag tänkte ta upp de saker som Kenneth Johansson tar upp. Det är praktiskt olämpligt att göra så. Det är en tidsutdräkt på ungefär 300 år, och det är fråga om enorma kostnader. Även om vi inte tar hänsyn till detta och tycker att det är bra med en lagstiftning om ett register om 200 år är det inte till gagn för polisen. Registret är till för att bekämpa allvarlig brottslighet. Alla är överens om att det är ett bra verktyg. Men ett enormt register i en brottsutredning innebär att ett stort antal personer i stort sett i



varje förundersökning skulle tvingas att infinna sig till olika förhör och delta i brottmålsprocessen. Det vore naturligtvis oerhört integritetskränkande. Inte minst skulle det inte vara till gagn för polisen. Det är till för att man, när människor begår allvarliga brott, ska kunna fastställa om en person är skyldig och, dessutom, i vissa fall oskyldig.

Det är som bekant ytterst få människor som börjar med ett sådant brott som till exempel ett rån. Många gånger har de i stället börjat med annan brottslighet. Om vi sänker kraven kommer de att finnas med i registret, men då slipper personer som aldrig någonsin begått ett brott att under olika former tvingas till en polisstation.

Jag delar alltså helt Kenneth Johanssons uppfattning i denna del. Rent praktiskt är det i stort sett omöjligt, och det skulle heller inte vara till någon fördel för polisen att ha ett sådant register. Men – och där tror jag att vi alla tre är överens – gränsen kan sänkas ordentligt. Var exakt den ska gå får vi se när förslag kommer den 31 maj. Då får vi se vad vi kan komma fram till. Det är den ena saken. Den andra är att man eventuellt ska kunna ta bort den gräns som finns i dag och kunna använda registret på samma sätt som fingeravtryck.

Anf. 5 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag har fortfarande svårt att förstå varför man inte kan utreda frågan om ett heltäckande DNA-register. Snacket om 200–300 år är rent nonsens. Fullständigt nonsens! Då tror man inte på någon teknisk utveckling. Sedan jag skrev en artikel om detta har den tekniska utvecklingen gått framåt med stormsteg. Om ni inte tror att det kommer att hända något under 200–300 år tycker jag att vi kan lägga ned all politisk verksamhet.

I direktiven till Ann-Marie Begler, som alltså biträder Justitiedepartementet i frågan om ett i praktiken utvidgat DNA-register, skriver justitieministern: ”Registreringen är begränsad till uppgifter som ger information om den registrerades identitet. Uppgifter om den registrerades personliga egenskaper får inte registreras. Registret innehåller således inte några känsliga personuppgifter.” Detta står på s. 1 i direktiven. På s. 3 understryker statsrådet Bodström detta en gång till och skriver: ”En omständighet som särskilt bör framhållas är att DNA-registret inte omfattar känsliga personuppgifter. ... DNA-registret är, liksom fingeravtrycksregistret, begränsat till uppgifter som ger information om en persons identitet.”

Eftersom registret enligt justitieministern inte är integritetskränkande måste det då rimligen handla om ekonomi som ställs mot de liv som kan räddas och mot den ökade rättssäkerhet som kan åstadkommas. Här tror jag alltså att snålheten på sikt kommer att bedra visheten.

Låt mig ta ett exempel. I Finspång begår en person fyra våldtäkter. Om de hade haft ett DNA-register där hade de kunnat fånga personen efter *en* våldtäkt. Detta motsätter sig Kenneth Johansson från Centerpartiet, fru talman. Undra på att man blir häpen!

När det sedan gäller PKU-registret, med vars hjälp åtskilligt kan utredas, kan vi alla konstatera – och det är intressant – att i samband med Anna Lindh-rättegången har professorer, domare, advokater, lagkloka och lagtolkare av alla de slag i TV, radio och tidningar analyserat och recenserat det faktum att PKU-registret används i bevisföringen. Men det

har inte, såvitt jag kunnat uppfatta, omnämnts eller kritiserats av någon förrän nu av Kenneth Johansson från Centerpartiet. Han är den förste. Från de lagklokas håll har jag inte hört ett knäpp, inte ett knyst.

Jag tycker att det är uppseendeväckande för hela Centerpartiet att dess representant uttryckt sig på det sätt som han har gjort. Det som skett kan ju knappast tolkas som annat än att det i rättssamhället är fritt fram att använda PKU-registret – i varje fall i den här typen av synnerligen grova brottmål.

Om socialministern följt målet förvånas man inte över att han åtminstone inte upprepat sig och inför all juridisk expertis talat om att de undanröjer respekten för rättssamhället. Men han har naturligtvis begripit att det inte vore lämpligt att citera sig själv under rådande förhållanden. Däremot ser Kenneth Johansson det som sin uppgift att citera och referera det som socialministern tidigare sagt.

Anf. 6 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! När det gäller biobankslagen, som Alf Svensson och vi övriga fattat beslut om, angavs i förberedelsearbetet tydligt och klart att det är en lag som handlar om annat än att lämna ut uppgifter för att kunna jaga brottslingar. Och alldeles oavsett de pågående målen ser Socialstyrelsen, vars lekmannastyrelse jag tillhör, att där finns rent principiella brister.

Vi betonar också vikten av en översyn av lagstiftningen kring biobankerna. Rättegångsbalkens bestämmelser om tvångsmedel ska inte ha företräde framför biobankslagen. Det är den tolkning som – utifrån tidigare fattade beslut där också Alf Svensson deltagit – vi menar borde göras. Här kommer de i konflikt med varandra, och det är i den principiella frågan som Socialstyrelsen vänt sig till regeringen för att få en prövning. Jag hoppas att en omprövning kommer till stånd.

Ett heltäckande DNA-register à la Alf Svensson är fullständigt orealistiskt, alldeles oavsett hur utvecklingen kommer att bli framöver. Vi hoppas på större effektivitet och resursförstärkningar. Det handlar om stora insatser, och framför allt handlar det om vilket samhälle vi vill ha. Det handlar om att vi ska kunna lita på våra medmänniskor. Det handlar om att man i förväg ska veta hur registren kommer att användas. Det handlar om att vi ska tänka på den personliga integriteten. För mig, Alf Svensson, handlar detta om människosyn. Det handlar om moral, och det handlar om etik.

Åter till George Orwell: Han beskrev det totalitära samhället där alla individer kontrolleras och övervakas in i minsta detalj. Om vi inte är vaksamma kan vi snart vara där.

Anf. 7 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är intressant att lyssna på den debatt som förs mellan Kenneth Johansson och Alf Svensson.

Jag vill bara understryka det faktum, som också nämnts av Alf Svensson, att man klarar detta utan att uppgifterna ska kunna användas till annat. Det är en viktig sak, vilket man också kunnat konstatera. Det gäller dock att hitta rätt avvägning så att det blir ett effektivt och bra verktyg för polis och åklagare.

Det är ett relativt nytt verktyg för polis och åklagare, vilket också var skälet till att man satte gränsen förhållandevis högt. När man nu kan konstatera att det är bra både för att kunna fastställa vilka som är skyldiga och för att personer som är oskyldiga ska kunna frias ska det utvidgas väsentligt. Men det gäller att hitta den allra bästa balansen, och det utreder vi nu.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

---

*Svar på  
interpellationer*

Anf. 8 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Kenneth Johansson säger att det handlar om vilket samhälle vi vill ha. Då vill jag fråga om Kenneth Johansson tycker att vi ska ta bort personnumren. De är ju i allra högsta grad integritetskränkande, om vi talar om DNA-profiler. Om Kenneth Johansson inte håller med om det vet han faktiskt inte vad han talar om.

Han säger att det handlar om moral och etik. Svara då på frågan om det inte handlar om moral och etik att kunna hjälpa dem som blir våldtagna från att bli det. Att skona dem från den oerhörda kränkningen tycker jag handlar om moral och etik.

Sedan vill jag också ställa en fråga till justitieministern. Det gäller fallet Olle Möller. Nu hinner jag inte referera hela det fallet för de ungdomar som sitter på åhörarläktaren, men Olle Möller är ett känt kriminalfall i Sverige. Han dömdes för två mord, och under hela sitt liv nekade han till de morden. Han sade att han inte var skyldig. Han dog 1983. Det fallet har debatterats mer än de flesta andra.

Om PKU-registret hade funnits – hypotetiskt – under Olle Möllers tid, och han själv hade bett att få ut blodprovet från registret, skulle han då ha fått det eller inte? Den frågeställningen kan ju dyka upp i framtiden, eftersom detta kommer att vidareutvecklas vad Kenneth Johansson än tycker. Det märker jag redan på kommentarerna från justitieministern. Att Centerpartiet är hermetiskt tillslutet när det gäller om vi över huvud taget ska använda den teknik som finns för att fria oskyldiga och fälla brottslingar förvånar mig.

Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill bara säga att om jag är rätt informerad fanns det inget PKU-register på Olle Möllers tid.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **9 § Svar på interpellation 2003/04:162 om polisens brottsutredande verksamhet**

Anf. 10 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Hillevi Engström har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att säkerställa att polisens brottsutredningskompetens, såväl den generella ute i länen som den specialiserade verksamheten som bedrivs inom Riksmordkommissionen, tas tillvara på bästa sätt. Bakgrunden till frågan är att det den senaste tiden framkommit uppgifter i medierna om att Riksmordkommissionen ska läggas ned.

Som Hillevi Engström väl är medveten om ligger ansvaret för polisens inre organisation hos Rikspolisstyrelsen och i viss mån de lokala polismyndigheterna. Det innebär att jag som justitieminister inte bör uttrycka några synpunkter på huruvida det bör finnas en riksmordkommission eller ej, om den frågan skulle aktualiseras framöver. Det är Rikspolisstyrelsen som har nödvändig kompetens att avgöra var polisens resurser, såväl ekonomiska som personella, gör bäst nytta.

Jag vet dock att frågor om polisens brottsutredande resurser diskuteras inom ramen för det förändringsarbete som går under benämningen en nationell polis. Syftet med en nationell polis är bland annat att se över polisens samlade resurser nationellt och hur dessa kan utnyttjas bättre i framtiden. I det arbetet är det naturligt att alla delar av polisens verksamhet berörs på ett eller annat sätt, även Riksmordkommissionen. Däremot finns det inte såvitt jag vet något förslag att lägga ner Riksmordkommissionen.

Anf. 11 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Jag är väl medveten om att ansvaret för polisens organisation finns hos Rikspolisstyrelsen och de lokala myndigheterna. Men justitieministern är trots allt ytterst ansvarig för att rättsväsendet fungerar i vårt land. Inom Moderaterna finns ett väldigt stort intresse. Vi blir ofta kontaktade av målsägande, brottsoffer och allmänhet som ställer krav och har förhoppningar om att det ska bli bättre inom polisverksamheten.

Jag vill citera Susanne Eberstein, som i budgetdebatten den 15 december sade följande: ”– – – varje felaktigt använd skattekrona är en stöld från medborgarna”. Det håller jag med om till fullo. Hon sade vidare: ”Det är dags att diskutera hur polispengarna ska användas och hur polisverksamheten ska utvecklas i stället för att fortsätta att prata ned allt som har med polisen att göra.” Det håller jag med om.

Det är nästan 15 miljarder som går till polisen. Men det fordras också att polisen gör rätt saker och att den gör det på rätt sätt. Det finns ganska kraftfulla signaler om att det inte är så i dag. Min undran och oro i denna process gäller om utvecklingen inom polisen i stället riskerar att förstöra och radera det som trots allt fungerar bra.

Där kommer frågan om Riksmordkommissionen in. I dag tisdag finns ett tiotal poliser från Riksmordkommissionen nere i Karlskrona. De hjälper till med att utreda mordet på den pedofildömde 57-åring som hittades mördad i sin lägenhet. Det var omöjligt för polisen i Blekinge att klara av det spaningsmordet själva. De försökte till och med få förstärkning från Skåne och fick en person, vilket inte hjälpte särskilt långt.

Det var helt enkelt nödvändigt att få en samlad spetskompetens som reste dit. Den kan sätta upp en organisation med några timmars varsel och försöka ta itu med det allvarliga brottet. Riksmordkommissionen har även biträtt i Anna Lindh-utredningen. Den har också löst fallet med våldtäkterna i Finspång med mera under det år som har gått.

Det är viktigt att den spetskompetensen finns på ett ställe i landet eller kanske på två. Risker med den diskussion som nu pågår är att man urholkar den kompetens som finns. Förslagen att sprida ut verksamheten på sex ställen eller fler kommer om man inte tillför ännu mer resurser att innebära att det blir urholkat och inte samma effektivitet.

Kommissionen har funnits sedan 50-talet och har haft ett väldigt gott resultat. Det är därför förvånansvärt att se de uttalanden i medierna som gjorts av Rikspolisstyrelsens ledning i form av polisprofessor Persson där han säger att poliserna dricker grogg och bor på hotellrum. Hitintills har inte någon ursäkt kommit vare sig personalen eller allmänheten till del fastän det i stället är en mycket effektiv organisation.

Jag tycker att det är märkligt. Det är något som också justitieministern har ett ansvar för. Vad gör polisen? Gör den rätt saker? Är framför allt den ledning som finns kompetent och klarar av arbetet? Det är den frågan jag landar på just nu.

Anf. 12 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att önska god fortsättning på det nya året, och det även till justitieministern. Året kanske inte har börjat så där väldigt lyckat med tanke på den roll justitieministern har när det gäller fritagningen av fångarna från Kumla. I varje fall kände jag att man fick lite hicka av det som uppenbarligen kunde ske.

Den interpellation som Hillevi Engström har lämnat in är intressant. Det blir väldigt intressant när man läser justitieministerns svar. Jag har haft ett antal debatter med justitieministern genom åren. Jag har börjat lära känna den retorik och de utsvängningar som justitieministern har i sina svar. Det som är häpnadsväckande tydligt i svaret är att justitieministern inte tar något som helst ansvar.

När vi talar om polisens utredningskompetens både generellt och ute i länen säger justitieministern för det första att ansvaret för polisens inre organisation ligger hos Rikspolisstyrelsen. För det andra säger han: "Det är Rikspolisstyrelsen som har nödvändig kompetens att avgöra var polisens resurser, såväl ekonomiska som personella, gör bäst nytta." Sedan drämmer han till med: "Jag vet dock att frågor om polisens brottsutredande resurser diskuteras."

Det är fantastiskt att justitieministern åtminstone har kännedom om att frågorna är högaktuella. Det finns en hel del kritik mot hur det ser ut i dag. Det är ytterst justitieministerns ansvar. Endast i 15 % av de brott som sker i dag kan gärningsmannen bindas till brottet. Det är bara 15 %. Man kan då ifrågasätta brottsutredningskompetensen eller vad det handlar om. Justitieministern kanske kan svara på det.

År 2002 avskrevs 75 % av alla brott som anmäldes till polisen. De flesta ärenden direktavskrivs. Andelen avskrivningar till följd av att förundersökningen lagts ned har dessutom ökat. Jag förstår att justitieministern inte kommer att ha något svar på det. Det svar som Justitiedepartementet har gett till Riksdagens revisorer är följande: Vid Justitiedepartementet har man inte någon uppfattning om vad som är lämplig nivå för avskrivningar. Det är häpnadsväckande.

Här står vi inför en organisation i Sverige där man inte kan klara upp brottsligheten. Endast i 15 % av fallen binds gärningsmannen till brottet. Justitieministern säger i den ena debatten efter den andra att vi har tillräckligt med poliser, tillräckligt med resurser och överskott i budgeten. När frågan om vem som bär ansvaret för kompetensen och utredningsmöjligheterna kommer på tal genom en interpellation säger justitieministern att det ansvaret ligger hos Rikspolisstyrelsen och att Justitiedepartementet inte ens har några kommentarer om var nivån ska ligga.

Det är oroväckande inte minst med tanke på att vi i dag ser en ökad våldsutveckling. Vi kunde föregående år konstatera att det grova våldet ökade med kanske bara några procent. Men vi ser ändå dag efter dag i våra tidningar att allt fler mord sker i vårt land. Jag menar att justitieministern måste klargöra för oss som beslutsfattare i riksdagen på vilket sätt vi ska kunna få en fungerande brottsutredning.

Om det nu är Rikspolisstyrelsens ansvar är frågan: Vad det är för fel på Rikspolisstyrelsen eftersom den inte kan åtgärda det? Eller är det kanske Justitiedepartementet som behöver sätta ned foten och säga att här är nivån och målet vad gäller avskrivningar?

Anf. 13 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Debatten om dagens andra interpellation innehöll också en begäran om att jag ska kommentera vad andra personer har sagt. Jag tycker att det är lättare att de kommenterar vad de själva har sagt.

Det var också en form av upprepning på så sätt att Ragnwi Marcelind säger att jag ska tala om vad myndigheter ska göra i olika situationer. Det är alldeles riktigt att vi har fått den diskussionen till stånd många gånger här i plenisalen – man kan knappt räkna dem – och det är inte jag som har tagit initiativ till den.

Jag får också höra att jag har sagt att antalet poliser är tillräckligt. Det har jag aldrig sagt. Vad skulle vi annars göra av den stora satsning som vi nu gör och som jag brukar fråga Ragnwi Marcelind om med insikten om att den ökar för varje år?

Det är inte heller riktigt att antalet mord bara ökar. Det har varit det samma under 30 år. Det ska dock inte på något sätt tas som något annat än att varje enskild händelse naturligtvis är väldigt tragisk. Det är ändå viktigt att fakta förs fram, inte minst här i riksdagen.

Fru talman! När det gäller brottsutredande verksamhet ligger en del av ansvaret hos polisen. Det handlar om hur man organiserar vissa saker och hur man fördelar det hela ekonomiskt ute i länen enligt det system som vi har i dag. Det gäller också vissa rent organisatoriska saker hos polisen. Det här har vi också talat om flera gånger.

Det faktum att de organisatoriska och fördelningsekonomiska frågorna finns hos polisen innebär ju inte att vi inte har ett ansvar. Det har jag aldrig sagt. Inte heller har jag sagt att vi ska försöka att inte ta det. Tvärtom undrar jag om det någonsin har pågått så mycket arbete som det gör nu för att till exempel renodla polisens arbete så att den inte ska behöva utföra fler av de arbetsuppgifter som den har i dag. Man ska göra klart vad polisen får göra så att det inte blir fråga om oklarheter mellan bevisprovokation och brottsprovokation. Det gäller också naturligtvis vad man ska göra och hur man ska göra det. Så ger vi också den bästa möjligheten för polisen när det till exempel gäller det som den tidigare interpellationen handlade om – DNA-register.

Det är alldeles klart att det finns ett stort ansvar, och vi tar det också. Jag menar inte på något sätt att allting är klart och färdigt. Tvärtom finns det mycket som återstår att göra. Men det kan väl ändå inte vara så för-tvivlat svårt att förstå att vissa saker tillhör myndigheten och vissa saker hör till lagstiftaren? Jag tycker att vi har pratat om det här så oerhört många gånger. Jag talar gärna om de saker som vi har ansvar för, och jag talar gärna om allt det här så att det står utom allt rimligt tvivel att det

pågår väldigt mycket för att förbättra den svenska polisen. Den är i och för sig på många sätt bra, men den kan naturligtvis bli ännu bättre.

Jag tycker också att det vore ytterst olämpligt om man angav något slags procentsats för när man är nöjd. Man har förstås ambitionen att varje brott som begås ska klaras upp. Att det sedan begås 200 000 cykelstölder i Sverige – vart sjätte brott är en cykelstöld – och att de har en låg uppklaringsprocent och naturligtvis påverkar statistiken är något som man kanske ändå ska nämna. Men jag tycker också, precis som jag har sagt många gånger, att den allra viktigaste saken är att höja uppklaringsprocenten. Där har vi också nu påbörjat ett arbete för att bättre kunna se hur det fungerar på olika ställen runt om i Sverige. Det kommer vi att kunna presentera senare i år. Men det handlar även här om att polisen själv måste se till att man kan förbättra det, och det gör man ju också på många ställen runt om i landet. Till exempel i Örebro län har man tagit flera olika initiativ och också lyckats höja uppklaringsprocenten. Vi är nog överens om detta, även om jag vill inte lägga det hela på någon särskild nivå. Vad skulle då hända om man nådde upp till den nivån? Skulle man vara nöjd då, när det fortfarande finns massor av ouppklarade brott?

Sammanfattningsvis kan jag säga att visst har vi ett ansvar. Vi tar också det ansvaret, men vissa saker ska nog ligga kvar i myndigheten. Annars är det inte någon större mening med att vi har myndigheter kvar över huvud taget.

#### Anf. 14 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Alltför ofta möts jag av synpunkter på dem som är anställda inom polisverksamheten. Det gäller brister – bristande ledarskap och brister i organisationen. Det allvarliga, och det som jag tycker är en fråga för ministern, är att man inte vill ta till vara den kompetens och det engagemang som finns. Skattepengarna används alltså inte optimalt och används på fel sätt.

Det som upplevs så allvarligt är ledningen och på vilket sätt man leder inom polisen. Det handlar inte om att det sker översyner och förändringar – det tycker man är helt okej. Det gäller i stället att dessa sker i ett uppifrån-och-ned-perspektiv där personalen inte finns med. Trots att det finns avtal om samverkan upplever man att man är helt utanför den processen. Det tycker jag är allvarligt. Det handlar inte så mycket om att personalens arbetsmiljö ska bli bättre, utan det handlar om att den process som sker innebär att väldigt mycket tid läggs på helt onödiga diskussioner, spekulationer, oro och kaffebordssamtal i stället för att man ägnar sig åt den riktiga polisverksamheten.

När personalen utlämnas i en förändringsprocess är min erfarenhet att det blir kontraproduktivt. Det är det som håller på att ske inom svensk polis i dag. Man ägnar inte kraft åt brotten i den omfattning som man borde, utan man ägnar kraft åt sin egen situation inom verksamheten i alldeles för hög grad. Så är fallet också inom Riksmordkommissionen. Jag förstår att ministern inte kan ha synpunkter på det här, men när det sägs saker i medierna som att ”de där tomtenisarna har ju för fan knappt styrfart!” är det klart att personalen tappar motivation och engagemang. Den får inte heller någon bekräftelse på att den gör ett bra jobb. Det tycker jag att är allvarligt. Därför tycker jag att det ändå är en fråga för Justitiedepartementet att titta på hur man leder verksamheten.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

Det finns ytterligare en ny fråga som gäller Riksmordkommissionen, nämligen den allvarliga mc-brottsligheten, inte minst i Skåne. Där är det på vissa håll omöjligt för den lokala polisen att agera kraftfullt eftersom poliserna blir utsatta för repressalier, hot och trakasserier. Då tror jag att det finns en poäng med att det kommer ned en kommission som jobbar där under en viss tid och som sedan kan åka därifrån och slippa möta de kriminella personerna i kön till affären eller vad det nu kan vara fråga om. Där finns en stor del att fylla.

Jag efterfrågar alltså att justitieministern med den makt som finns tillser att det blir en bättre tingens ordning när det gäller förändringsarbete och delaktighet. Vi har inte råd med att personalen inte ägnar sig åt sin kärnuppgift, som är att utreda brott och gripa kriminella personer.

Riksmordkommissionen svävar fortfarande i ovisshet om vad som ska hända och ske. Det kanske kan hålla på i några år till – vad vet jag? Men under den tiden kommer det att påverka effektiviteten och kvaliteten, och det är främst det som min oro gäller.

Jag skulle vilja veta hur justitieministern avser att tackla den situationen. Eller tycker du inte att det ligger någonting i den beskrivning som jag gör?

Anf. 15 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag skulle inte behöva stå här och citera vad andra säger, herr Thomas Bodström! Jag har hela mitt huvud fullt av citat från justitieministern. Ibland brukar jag roa mig med att plocka fram protokollen för att se vad justitieministern har sagt. Det har jag gjort i dag på eftermiddagen. Han har sagt både det ena och det andra i våra debatter. För bara någon månad sedan, innan juluppehållet, debatterade vi just det här med antalet poliser och ekonomin. Då var det just Thomas Bodström som stod och sade här att vi går med plus. Vi har en budget som går med plus – i fjol med 37 miljoner och nu med 50 miljoner! – sade han. Men vad hjälper det, justitieministern, när vi fortfarande inte kan binda mer än 15 % av gärningsmännen till brottet? Någonstans måste man fråga sig var organisationen har gått snett.

Justitieministern säger att han absolut inte har något ansvar för hur Rikspolisstyrelsen och myndigheterna sköter sin verksamhet. Är det inte så att justitieministern är chefen och den ytterst ansvarige över de myndigheterna? Annars fattar jag ingenting av hur regeringen arbetar.

Det är intressant att läsa rapporten från Riksdagens revisorer. Där finns konkreta förslag till regeringen. Bland annat har man ett förslag om att regeringen ger Rikspolisstyrelsen i uppdrag att redovisa alla direktavskrivna ärenden så att polisens redovisning av sådana ärenden blir fullständig. Har det direktivet gått från regeringen till Rikspolisstyrelsen? Har regeringen gett Rikspolisstyrelsen och Riksåklagaren i uppdrag att gemensamt utarbeta riktlinjer för hur polisen ska använda beslutsmotiveringarna?

Det finns en rad saker som man kan ta tag i. Regeringen säger ju själv att dess mål är att bekämpa brottsligheten och öka antalet utredda brott. Det målet måste väl ändå justitieministern arbeta efter, och inte slå sig till ro med att vi endast har 15 % upplärade brott?



Anf. 16 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag håller helt med Hillevi Engström om att huvuduppgiften för polisen förstås är att utreda brott. Det är också efter de principerna man försöker arbeta. Polisen ska utreda och också förebygga brott. Sedan försöker vi nu se till att flera andra uppgifter ska lyftas över till polisen så att den får större möjligheter att göra det här med de olika slags verktyg som kan behövas. Vi ska på olika sätt försöka förbättra polisens situation.

Såvitt jag vet har det ännu inte kommit något förslag när det gäller Riksmordkommissionen. Jag kan naturligtvis förstå att en diskussion kan orsaka irritation på olika sätt, men jag tycker att det skulle kännas lite konstigt om jag skulle falla in i varje debatt och ta extra hänsyn eller gå till försvar. Vi har en fri debatt. De som säger olika saker måste kunna stå för dem utan att en minister kommer farande och ska ge sin version av det hela. Men om det är en diskussion om detta är det förstås bra att det klaras upp så fort som möjligt.

RPS har sagt att man ska arbeta med statistiken nu. Det tycker jag är bra. Men det skulle bli lite konstigt om jag, samtidigt som RPS säger att de ska arbeta med statistiken, säger att det är viktigt att de arbetar med statistiken.

Man har nu tagit fasta på det som efterfrågas, och jag har också uttryckt att jag tycker att det är bra. Sedan är det självklart att vi arbetar med det som kanske är allra viktigast, nämligen att höja uppklaringsprocenten. Jag delar helt uppfattningen att den är alldeles för låg. Det är inte bra. Det påverkar naturligtvis medborgarnas förtroende för rättsväsendet och polisen. Däremot vill jag inte ange någon exakt siffra eftersom jag tycker att det vore olyckligt. Man ska ha ambitionen att varje brott ska klaras upp.

Anf. 17 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Jag tycker att principerna för personalpolitiken inom staten är regeringens ansvar. I det bör ligga hur förändringsarbetet ska gå till och hanteras. Där tror jag att Rikspolisstyrelsen har mycket att lära för att få den optimala kombinationen av medverkan och samverkan.

Jag tror att det är många, inte minst här i kammaren, som är ganska omedvetna om vad en nationell polis innebär. Det innebär ju att man ska både centralisera och decentralisera på samma gång i någon för mig ganska obegriplig form. Jag tycker att vi ska vara tacksamma över att vi har en ganska liten mängd grova brott och mord i Sverige. Om vi hade haft fler av den varan hade vi kanske behövt en regionalisering av den här spetskompetensen. Jag tycker inte att vi behöver det i dag, och jag hoppas att det inte blir så i framtiden heller.

Jag skulle också vilja nämna några exempel på den här kommissionens arbete. När det gäller grov brottslighet har man under hösten gjort en hel del tillslag och utrett och lagfört personer för grova narkotikabrott, vapenstöld, rån och grova stöld, förutom de ordinarie spaningsmord man arbetar med.

Slutligen vill jag också ta upp den rapport som kom i samband med morden i Malexander 1999. Där föreslog utredningen att det skulle finnas två riksmordkommissioner för att man skulle kunna arbeta med flera fall. De skulle vara av samma kaliber som den nuvarande. Då känns det märk-

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

ligt att Rikspolisstyrelsens ledning allvarligt funderar på att lägga ned denna ännu väl fungerande verksamhet. Jag tycker inte att det är ett effektivt resursutnyttjande. Det innebär inte heller att man använder dessa knappt 15 miljarder på bästa sätt. Jag tror att man kan göra mycket mer för de pengar som faktiskt finns, precis som justitieministern säger. Det gäller att göra någonting av de pengar som finns i stället för att klaga över dem som inte finns. Det tycker jag att justitieministern bör följa upp.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **10 § Svar på interpellation 2003/04:190 om översyn av fastighetsmäklarlagen**

Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Tobias Billström har frågat vad jag avser att göra för att direktiv till den aviserade utredningen om fastighetsmäklarlagen ska kunna beslutas.

Det tillkännagivande som Tobias Billström tar upp rörde en särskild fråga, nämligen att den som förmedlar en företagsöverlåtelse där en fastighet ingår i rörelsen själv ska kunna hantera hela förmedlingsuppdraget och att säljaren alltså inte ska behöva vända sig även till en fastighetsmäklare.

Min bedömning i det frågesvar från hösten 2000 som Tobias Billström hänvisar till var att arbetet med frågan borde kunna sättas i gång hösten 2001. Jag har härefter i ett svar på en fråga av Anders G Högmark våren 2002 informerat riksdagen om att något arbete inte kunde sättas i gång under mandatperioden och att jag inte heller kunde säga när frågan kunde tas om hand.

Arbetet är inriktat på att direktiv till en utredning om fastighetsmäklarlagen ska kunna beslutas under året. Det kommer då att bli en mera allmän översyn, som alltså tar upp flera frågor som rör lagen och inte bara den som riksdagens tillkännagivande avser.

Anf. 19 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Jag ska börja med att tacka justitieministern för svaret och konstaterar att jag inte är särskilt nöjd med det, och anledningarna till detta är många.

Först och främst menar statsrådet att han bara uttalat sig om specifika frågor. Men om man tittar på hur tidigare statsråd uttalat sig kring fastighetsmäklarlagen och hur statsrådet svarar nu finner man att det inte alls är specifika frågor som stått i centrum – tvärtom. På en fråga under riksmötet 1999/2000 med nr 1410 svarade Lena Hjelm-Wallén: "Avsikten är att den aktuella frågan ska tas upp antingen inom ramen för den utvärdering av fastighetsmäklarlagen som planeras eller i något annat lämpligt sammanhang. Arbetet bör kunna sättas i gång hösten 2001."

Justitieminister Bodström svarade själv likadant på en fråga under nästa riksmöte 2000/01 som hade nr 270. Det var visserligen en konkret fråga då, medger jag, men den fick icke desto mindre ett allmänt hållet

svar. Jag citerar Thomas Bodström: "Som riksdagen nyligen informerats om är avsikten att den aktuella frågan ska tas upp antingen inom ramen för den utvärdering av fastighetsmäklarlagen som planeras eller i något annat lämpligt sammanhang. Arbetet bör kunna sättas i gång hösten 2001."

Varför nämner jag då de här citaten här i kammaren i dag? Jo, därför att lagutskottet i riksdagen, som en följd av de här svaren, ständigt avstyrker motioner rörande fastighetsmäklarlagen. Nu citerar jag betänkande 2002/03:LU13: "Som redovisats ovan har det nu gått mer än fem år sedan riksdagens tillkännagivande angående en ändring i fastighetsmäklarlagen. Utskottet beklagar att något lagstiftningsarbete ännu inte inletts, särskilt mot bakgrund av vad justitieministern" – det vill säga Thomas Bodström – "uppgav i det tidigare redovisade frågesvaret hösten 2000. Enligt utskottets mening är det nu hög tid att regeringen utan dröjsmål beslutar direktiv till den aviserade utredningen. Utskottet förutsätter att så kommer att ske utan något formellt tillkännagivande från riksdagens sida samt att motionsspörsmålen kommer att aktualiseras inom ramen för detta arbete.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna L213, L214, L244 och L342 avslås."

Fru talman! Man måste bestämma sig för en linje och sedan hålla fast vid den. Det duger inte att hävda någonting annat. Det är hög tid att utreda fastighetsmäklarlagen. Det har nu i fem år sagts härifrån riksdagens talarstol av justitieministern att den ska utredas, men ingen utredning har tillsatts. Jag tycker att svaret från justitieministern kunde ha innehållit åtminstone en liten ansats till självkritik. Det är egentligen under all kritik att en utredning inte tillsatts efter alla dessa socialdemokratiska löften som jag har citerat här.

Över 200 000 bostäder byter ägare varje år, Thomas Bodström. Denna verksamhet omfattas av en lagstiftning som så gott som alla marknadens parter, lagutskottet här i riksdagen och regeringen själv har sagt bör utredas för fem år sedan. Vad är egentligen justitieministerns svar? Blir det någon utredning eller blir det inte någon utredning?

Anf. 20 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Nu får jag i den tredje interpellationsdebatten i rad kommentera vad andra personer har sagt. Var och en får tala för sig. Detta är saker som jag inte kan kommentera nu.

Men jag kan naturligtvis kommentera det jag själv har sagt. När jag sade detta år 2000 var det förstås i förhoppningen att det skulle finnas något lämpligt sammanhang. Det har det inte funnits, och det meddelade jag också riksdagen som svar på den fråga som kom efter denna.

Men Tobias Billström är förstås mest intresserad av vad som händer nu. Vi har diskuterat detta noga, och det är så som jag säger, nämligen att direktiv kommer att presenteras under det här året.

Anf. 21 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Det hoppas vi på. I nästa inlägg kan kanske justitieministern precisera mer exakt när under året som de här direktiven kommer. Blir det nu i vår eller i höst?

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

Jag tycker att det är viktigt att fastslå varför översynen av fastighetsmäklarlagen är så viktig, vilka frågor som en sådan utredning skulle behöva belysa och vilka frågor som vi moderater tycker är viktiga.

Det är för det första ett faktum att lagen ovillkorligen måste anpassas till EU. I dag upplevs den som ett hinder för den fria rörligheten för tjänster. Enbart detta faktum borde vara tillräckligt för att förstå varför det är nödvändigt att uppdatera regelverket.

Detsamma gäller frågan om konkurrensneutraliteten, och jag hoppas att det ingår i direktiven till den här utredningen att belysa detta. Jag utgår ifrån att jag kan få ett svar från justitieministern här i dag på den frågan också.

I Norge och Danmark är det tillåtet för mäklare att ta betalt för sidotjänster. Detta har resulterat i att de kan ta lägre provision när det gäller försäljning av fastigheter. Det är speciellt allvarligt i min hemstad Malmö, Skåne regionen, Värmland och fjällområdena i Sverige. Där har de utländska mäklarfirmorna en klar konkurrensfördel gentemot de svenska mäklarna.

Det finns vidare en aspekt på lagen som är särskilt allvarlig, och jag vill gärna få ett svar från justitieministern här i dag på frågan om den kommer att inkluderas i direktiven eller ej. Det gäller förbudet mot så kallade förtroenderubbande sidoverksamheter, som till exempel att kombinera en mäklarfirma med att driva en städfirma. Det är uppenbart att lagen på den här punkten är snurrig.

Fastighetsmäklarna i Sverige hindras i dag från att ge en typ av service och stöd som kunderna förväntar sig vid försäljning av en fastighet. Det är många som efterfrågar en ökad service från en mäklare som de redan känner och litar på. Många av konsumenterna uppfattar reglerna som väldigt oklara, och om en mäklare avvisar en sådan förfrågan som det gäller kan det uppfattas som en bristande service. Också detta är en fråga som ministern bör svara på.

I Danmark och Norge finns inte motsvarande förbud. Där har mäklarna i stället ålagts en upplysningsplikt gentemot konsumenterna. De måste alltså tala om huruvida de driver en sådan här verksamhet och vilket samarbete de har.

Slutligen har vi också frågan om transparens i budgivningen. För att kunna hindra spekulation, det vill säga falsk budgivning, bör möjligheten att upprätta en så kallad budlogg ses över i lagstiftningen. En sådan har också införts i andra länder. En budlogg bör innehålla uppgifter om budgivare, tidpunkter och belopp och lämnas till köpare och säljare efter avslutad affär. För undvikande av integritetsproblem bör en advokat eller juristfirma kunna lägga bud för en klients räkning.

Fru talman! Det här var bara ett axplock av alla de problem som finns med den nuvarande fastighetsmäklarlagen, och jag hoppas att justitieministern i sitt svar inte bara kommer att instämma i mina kommentarer om hur allvarliga de här uppräknade problemen de facto är med tanke på den enorma mängd fastigheter som omsätts per år i Sverige, utan nu också är beredd att precisera när en utredning kommer och vilka närmare direktiv som den kommer att få.

Anf. 22 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Om jag uttalat mig om detta under det gångna året, är det den funktionen som jag menar. Annars hade jag uttryckt mig på ett något annorlunda sätt. Men jag vill vara försiktig med att uttala någonting som jag inte är säker på att sedan kunna uppfylla.

När det sedan gäller direktiven vore det ytterst olämpligt att nu konkretisera och presentera alla de olika delarna, bland annat av det skälet att vi ska ha en hearing om detta, där vi ska ta intryck av de olika i och för sig svåra och komplexa situationer och saker som kommer att diskuteras. Om jag skulle säga alla de sakerna här tror jag att ingen skulle komma till den hearingen. Vi skulle då tappa en viktig demokratisk del i den här processen.

Jag ber därför att få återkomma. Vi ska alltså ha en hearing, och sedan kommer jag att presentera konkreta direktiv under året.

Anf. 23 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Nu tycker jag nog att justitieministern gjorde det lite lätt för sig. Först och främst bör man som statsråd och chef för ett departement kunna precisera tidpunkten för detta. Vi befinner oss just nu i början av 2004, och det finns goda möjligheter att tala om när de här direktiven kommer att läggas fram.

Jag ska vidare med glädje komma till den hearing som planeras av Justitiedepartementet, som ska bli mycket intressant, men jag vill ändå få förklarat om det är de frågor vilkas allvar vi är överens om som kommer att tas upp. Jag tycker att man kan förvänta sig detta. Om det inte är så att justitieministern delar bedömningen att de här frågorna är av stor vikt är det anmärkningsvärt.

Jag tycker att en väldigt viktig punkt där justitieministern också bör förklara sig är frågan om förutsägbarhet i lagstiftningen. I dag är det faktiskt så att mäklare i efterhand kan fällas för handlingar som de inte har kunnat förutse skulle strida mot det som i lagen kallas god mäklarsed. Det gäller förbudet mot förmedlingsuppdrag till närstående. Också det är sådana här tydliga och konkreta frågor där statsrådet bör ha en uppfattning och inför riksdagen bör kunna precisera vad han avser att göra, om han kommer att inkludera dem i direktiven eller inte.

Jag tycker inte att det är att gå för långt. Man är inte tvungen att säga: Oj, vi måste vänta ett slag, för vi måste lyssna på vad andra har att säga. Politik är ju, som vi mycket väl är medvetna om, en fråga om att vilja. Jag tycker att också justitieministern bör visa lite vilja här i kammaren.

Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Nej, det är inte fråga om bristande vilja. De frågor som tas upp är kända sedan tidigare. Det handlar om att ta allting i rätt ordning, och jag tycker att det vore olyckligt att fastställa någonting som nu ska diskuteras. Det gäller att ta emot olika synpunkter från Tobias Billström och andra, så att vi ska kunna komma fram till det som sist och slutligt ger det bästa resultatet. Låt oss alltså få återkomma i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

**11 § Svar på interpellation 2003/04:196 om krångliga regler för småföretagen**

Anf. 25 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Anna Grönlund har frågat mig vad jag tänker göra för att se till att arbetet för en starkare revision inom näringslivet inte leder till en ännu tyngre regelbörda och högre kostnader för Sveriges småföretagare.

Frågan är ställd mot bakgrund av en promemoria som Justitiedepartementet remitterade i somras. Ett av förslagen i promemorian går ut på att den som är verksam i samma företag som den som sköter ett aktiebolags bokföring och redovisning inte samtidigt ska kunna vara revisor i bolaget – ”byråjäv”.

De skäl för förslaget som redovisas i promemorian kan sammanfattas så här. En revisor som granskar bokföring som han eller hon själv har gjort är inte oberoende. Detsamma kan hävdas när revisorn granskar bokföring som någon annan på samma revisionsbyrå – en kollega eller ett biträde – har gjort. Detta är fallet när en revisor åtar sig ett så kallat kombiuppdrag. Ett kombiuppdrag innebär alltså att en och samma revisionsbyrå sköter såväl bokföring och redovisning som revision åt ett företag. Enligt en nyligen utfärdad EG-rekommendation är kombiuppdrag förbjudna när det gäller företag av allmänt intresse. För övriga företag bör enligt rekommendationen gälla att kollegerna på revisionsföretaget tillåts hjälpa till med bokföringen, under förutsättning bland annat att revisionsbyrån inte deltar i klientens beslutsfattande.

I promemorian diskuteras eventuella konsekvenser för de små företagen. Det är i sådana företag som kombiuppdrag främst förekommer, även om det är så att många av de små företagen redan har valt att låta någon annan än den valde revisorns byrå sköta bokföring och redovisning.

Till de remissinstanser som har tillstyrkt förslaget hör Revisorsnämnden, den statliga myndighet som bland annat utövar tillsyn över revisionsverksamhet och revisorer samt ansvarar för att god revisorssed utvecklas på ett ändamålsenligt sätt. Nämnden har alltså inte alls, som Anna Grönlund uttrycker det, gett förslaget svidande kritik.

Jag vill också klargöra att förslaget om det genomförs *inte*, som Anna Grönlund gör gällande, innebär att revisorn förbjuds att ge råd till sina revisionsklienter. Regeringen har ganska nyligen framhållit betydelsen av att revisorn kan biträda klienten med annat än revision. Det skedde i propositionen om en ny revisorslag, som riksdagen beslutade om för ett par år sedan.

Jag ser inte någon anledning att i dag ha någon annan uppfattning om revisorns roll som rådgivare åt de små företagen. Som också sades i propositionen om en ny revisorslag bör emellertid fördelarna med att revisorn ger råd till företagen givetvis inte föranleda att man gör avkall på grundläggande krav på oberoende och objektivitet hos revisorn. Då förlovar revisionen mycket av sin mening.

Jag är för närvarande inte beredd att ta ställning till promemorians förslag. Några remissinstanser har särskilt tagit upp konsekvenserna för de små företagen eller anser att dessa behöver belysas ytterligare. Jag tycker att det är en mycket viktig aspekt och kommer att beakta den noga.

Anf. 26 ANNA GRÖNLUND (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Thomas Bodström för svaret. Bakgrunden till att jag skrev den här interpellationen var att jag hade tagit del av det förslag om byråjäv som redovisas i den promemoria som justitieministern nämner. Jag tycker att det är ett problem att det alltför ofta stiftas lagar som visserligen har en väldigt god intention men som i slutändan slår fel. Låt mig få nämna ett exempel som är ganska aktuellt och som ofta debatteras här i kammaren, nämligen miljöbalken.

Syftet med miljöbalken är mycket gott, men dessvärre har det i efterhand visat sig att lagstiftningen slår orimligt hårt mot många småföretag. Alldeles nyss fick jag höra att ett av de småföretag som har blivit väldigt hårt drabbat av just miljöbalken har valt att helt enkelt lägga ned verksamheten.

Det gäller att i den här församlingen faktiskt tänka efter före. En felaktigt skriven lag kan slå mycket hårt mot små företag, och med tanke på det företagsklimat som vi har i Sverige i dag har vi inte råd med felaktig lagstiftning. Självklart ska en revisor vara oberoende och objektiv, men det är också viktigt, inte minst för de små företagen, att förändringar som genomförs inte gör det svårare för småföretag som så önskar – alla vill det inte – att kunna använda sina revisorer som rådgivare och bollplank.

Det talas ju så väldigt mycket om tillväxt just nu, inte minst från regeringens sida, men det gäller att visa att det inte bara är tomma ord. Småföretagen har i dag en väldigt tung regelbörda. Denna regelbörda gör ofta att småföretagaren tvingas ägna väldigt stor tid till att administrera sin verksamhet.

Det vore därför önskvärt att man, i samband med att ny lagstiftning som påverkar småföretagen tas fram, gjorde något slags konsekvensbeskrivning av hur lagen kommer att påverka småföretagen och vad den kommer att innebära. Det vore också rimligt i den här frågan. Jag tycker att det är bra att justitieministern verkar ha tagit till sig remissinstansernas oro. Han säger i svaret att han särskilt kommer att beakta konsekvenserna för de små företagen. Jag noterar detta och nöjer mig för närvarande med det.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **12 § Svar på interpellation 2003/04:197 om fortsatt centralisering av rättsväsendet**

Anf. 27 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Kerstin Lundgren har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att möta det hon kallar en centralisering inom rättsväsendet. Hon menar att det finns en risk för att detta påverkar tilltron till rättsväsendets funktion.

Vidare har hon frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att förhindra att en fortsatt centralisering sker inom polisväsendet utan föregående analys och prövning av den samlade utvecklingen inom hela rättsväsendet.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

*Svar på  
interpellationer*

Slutligen har Kerstin Lundgren frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att säkra att det genomförs en samlad politisk prövning av rättsväsendets centralisering.

Jag kan inledningsvis konstatera att svenska folkets förtroende för polis och rättsväsende glädjande nog är mycket högt. Det visar bland annat de undersökningar som det så kallade SOM-institutet, Samhälle Opinion Massmedia, vid Göteborgs universitet har genomfört. Där framgår att polisen är en av de samhällsinstitutioner som allmänheten har störst förtroende för. Även domstolarna placerar sig väl i undersökningen.

Det är genom att ständigt förbättra myndigheternas verksamhet och anpassa den till medborgarnas krav som vi kan slå vakt om detta förtroende. Lokaliseringen av polisens kommunikationscentraler är ett exempel på detta. Förändringarna ska leda till en effektivare ledning av polisens resurser på fältet genom att några länskommunikationscentraler samverkar eller slås samman. Eftersom allmänhetens kontakter med en länskommunikationscentral sker via telefon har jag svårt att förstå Kerstin Lundgrens farhågor inför ett större fysiskt avstånd mellan polisens länskommunikationscentral och den som ringer dit. Polisens arbete för att effektivisera verksamheten och samordna resurserna i detta avseende bör snarare leda till kortare telefonköer och fler tillgängliga poliser som kan arbeta med kärnuppgifterna att förebygga och utreda brott.

När det gäller de förändringar av åklagarorganisationen som nu diskuteras är även här syftet att effektivisera verksamheten genom en förbättrad övergripande ledning och styrning av åklagarorganisationen. Här övervägs bland annat att bilda en enda nationell myndighet i stället för dagens sex regionala åklagarmyndigheter. Tanken är dock inte att detta ska påverka den lokala representationen av åklagare runtom i landet.

Kerstin Lundgren tar också upp det reformarbete som sedan några år pågår inom domstolsväsendet. En följd av förändringarna av domstolsorganisationen är visserligen att det blir färre tingsrätter än tidigare. Syftet med reformarbetet är emellertid att säkerställa kompetensen och kvaliteten i den dömande verksamheten. De utvärderingar som har gjorts visar att målen vid domstolssammanläggningarna, bland annat att bibehålla tillgängligheten, i allt väsentligt har uppnåtts.

I den mån man kan hävda att det pågår en centralisering av rättsväsendet är detta inget självändamål. De förändringar som har genomförts eller planeras inom rättsväsendet tar sin utgångspunkt i varje myndighets särskilda behov och förutsättningar. Förändringarna syftar till att myndigheternas verksamheter ska kunna bedrivas effektivt och rättssäkert genom hela rättskedjan så att vi kan öka medborgarnas trygghet i vardagen. En sådan utveckling är nödvändig för att allmänheten även i fortsättningen ska känna stort förtroende för vårt rättsväsende.

Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Tack för svaret från Thomas Bodström på min fråga om fortsatt centralisering av rättsväsendet. Jag noterar i svaret att ministern verkar tveksam till huruvida det pågår en centralisering av rättsväsendet eller inte. Det är en tvekan, må man väl säga.

Om centralisering förekommer är den dock inte ett självändamål från regeringens sida. Det får man väl tacka för. Den baseras på varje myndighets särskilda behov och förutsättningar.



Fru talman! Det finns två perspektiv i den här frågan. Det ena är medborgarens. Det andra är myndighetens. Medborgarna i Norrbotten tvekar inte. De hyser förtroende för sin polis, men stora delar av Norrbotten uppfattar inte närvaron av polis. Medborgarna i Stockholms län tvekar inte heller. De ser vad som händer i vardagen och verkligheten: en utvecklingsstörd i Ronna hemma i Södertälje, en motionär vid Yngerns strand som tvistar med frågan om Yngern ligger i rätt område eller inte. Medborgarna i Hedemora tvekar inte. Medborgarna som får enskilda polisers mobiltelefonnummer tvekar inte.

De ser, fru talman, en tydlig centralisering av rättsväsendet, ledd av polisens verksamhet. De ser också, på alltfler ställen i landet, hur tingsrätter försvinner och åklagare centraliseras. Avstånden växer. De ser en annan verklighet. De har förtroende, javisst, men alltfler förväntar sig inte att polisen kan avvärja brott. Jag noterar att justitieministern inte heller talar om det annat än i termer av förebygga och utreda.

Jag ser också en passus i justitieministerns svar som förvånar. Han tror inte att avstånd spelar någon som helst roll. Kanske inte för myndigheten, men jag hör ju att poliser väljer bort den stora länskommunikationscentralen som finns i den här regionen, i Stockholms län, eftersom man inte kommer fram. Den fungerar inte. Jag hör om hur effektiviteten minskar när lokalkännedomen försvinner. Medborgaren inser att polisen inte finns i tid och att det inte är någon mening med att ringa eftersom man inte kommer fram. Väckarsamhället växer där man har råd att betala och köpa sig trygghet. Det finns medborgarsammanslutningar. Länspolischefen i den här regionen uppmanar medborgare att gå samman. I Norrbotten tar man saken i egna händer för att inte leva i ett rättslöst land, kommunerna likaså.

Fru talman! Det riktigt allvarliga är att regeringen och justitieministern tvekar om huruvida det pågår en centralisering. Han ser inte medborgarens perspektiv. Regeringen väljer inte medborgarens perspektiv för att försöka ta ett samlat grepp över en av de viktigaste uppgifterna för ett demokratiskt samhälle, en väl fungerande rättsstat. Det är allvarligt.

Anf. 29 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag fick telefon i går eftermiddag från en journalist på Göteborgs-Posten. Han ringde och talade om att Domstolsverket nu har presenterat ett förslag till ny organisation för Västra Götaland. Det var ingen stor överraskning. Det har varit på gång länge. Men det som är lite sorgligt i det här är att man trots det stora engagemanget bland personal, kommunpolitiker och i regionen, där man verkligen har sett över hur man skulle kunna förstärka organisationen, ändå väljer att gå på att lägga ned.

Det handlar om fyra tingsrätter som ska läggas ned. Det ska i stället bildas en stor för Göteborgsregionen.

Det väcker reaktioner på många håll. I Göteborgs-Posten i dag talar kommunalråd från de olika kommunerna, Stenungsund, Varberg och så vidare, om hur hårt det slår mot just de kommuner där tingsrätterna i dag ligger. Det är inte bara ur rättssäkerhetsperspektiv. Det tog Kerstin upp här, och det har vi talat om tidigare från Centerpartiet, att det är viktigt att det finns en tingsrätt nära. Det handlar också om de andra resurserna som finns på ett ställe där det finns tingsrätter, som advokatbyråer, åkla-

gare och så vidare. Alla de här delarna kommer givetvis också att försvinna tillsammans med tingsrätterna.

Ett annat perspektiv jag vill lyfta fram handlar om frivilligorganisationernas arbete. I Alingsås, min egen hemstad, finns en otroligt engagerad och duktig kvinnojour till stöd för och uppbackning av de kvinnor som har hamnat i ohållbara situationer med män som slår dem. När de kommer till rättsväsendet eller hamnar i tingsrätten är det viktigt att det finns folk som kan vara med och stötta och backa upp dem. De bitarna kommer också att försvinna – de ideella organisationer som stöttar och backar upp dem som ska vittna, målsägande och så vidare.

Det är också allvarligt att sådana här stora förändringsbeslut tas utan att Sveriges folkvalda organ, Sveriges riksdag, har någon möjlighet att vara med och tycka till i processen. Detta är ju ett område som regeringen enväldigt – eller självsväldigt, beroende på hur man ser det – beslutar över. Här föreligger alltså ingen demokratisk process.

Detta kopplat till de avstånd som uppstår då dessa fyra läggs ihop till en stor gör att även om man har stort förtroende för rättsväsendet så kommer man inte att ha mycket med det att göra, eftersom man kommer att dra sig för att hamna i den situationen att man behöver åka så långt.

I svaret pratar justitieministern om att det ska vara effektivt och rättssäkert. Jag skulle vilja påstå att just detta att man tar bort många små och gör en stor faktiskt har motsatt effekt. Jag skulle vilja att man tog sig en allvarlig funderare på om man inte har tagit ett för stort steg i den här utvecklingen.

Anf. 30 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag tog också med stort intresse del av justitieministerns svar. Jag tycker att justitieministern har rätt på flera ställen. Det är viktigt att regeringar med ansvar hela tiden ser över myndighetsstrukturer så att de fungerar optimalt ur flera aspekter. Det kan gälla rättssäkerhet, snabbhet, genomlysbarhet och så vidare – viktiga delar i en rättsstat. Problemet är väl att det flera gånger har visat sig att det faktiskt har blivit sämre.

Man har långtgående tankar om att centralisera mera inom kriminalvården, att minska inflytandet för varje enskild anstaltschef och att trycka besluten uppåt. Detta ska alltså ske i ett läge där anstalten Kumlas ledning genomförde en övning för att se över hur inbrottsäker – inte ”utbrottsäker” – Kumlaanstalten var, där anstalten skickade över denna rapport till kriminalvården för två och en halv månad sedan och där ingenting har hänt.

Känner Thomas Bodström att han och hans regering har organiserat kriminalvården på ett bra sätt de senaste tio åren? Känner han stolthet över detta? Hur är detta möjligt?

Vi pratar om en kriminalvård som enligt regeringen får väldigt mycket pengar för att jobba på ett bättre sätt. Alla vi som träffar de människor som finns inom kriminalvården – anställda som vill göra ett bra jobb, intagna som är frustrerade över överbeläggning, sysslolöshet och bristande tillgång på behandlingsplatser – vet ju att de där pengarna faller ned i ett stort svart hål och att det aldrig i modern tid har varit så långa köer till svenska fängelser som det är i dag. Platsbristen är besvärande. Kvaliteten blir sämre på de insatser som görs. Stämningen blir allt råare.

Man har inte på denna anstalt i dag råd att ha ett larm på de två första stängslen som ska hindra ett inbrott på anstalten. Ett sådant kan man gå och köpa på Clas Ohlson och sätta dit. Det skulle vara ett utmärkt sätt att vinna mer tid. Då behöver vi inte prata om mer beväpning och sådant som vi vet är den absolut sista utposten – den absolut sista!

Jag vill dock hävda att det *är* en sista utpost. Vi kan aldrig tillåta från den här riksdagen – och, förutsätter jag, inte från den svenska regeringen heller – att de med längst pistoler eller störst gevär bestämmer i vårt samhälle. Det måste alltid finnas en polisiär responskraft att möta det alltmer ökande våldet i vårt samhälle som uppenbart finns och som, rätt eller fel, sätter skräck i många människor.

Jag tycker att debatten om huruvida våra rättsvårdande myndigheter ska vara centralt eller lokalt baserade och var tyngdpunkten ska ligga ska avgöras av vad som är effektivast för respektive myndighet. Inom kriminalvården vet vi att det finns anstaltschefer som skulle göra på annorlunda sätt om de fick ta hand om sina fastigheter och organisera. Då skulle man kunna sätta ett larm på stängslet, i stället för att det ska ligga en rapport från Kumlaanstalten hos kriminalvården och vänta på beslut av den chef som Thomas Bodström har utsett.

Tyvärr, fru talman, framstår kejsaren på Justitiedepartementet alltmer som naken.

Anf. 31 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Den principiella fråga som den här interpellationen handlar om är om rättsväsendet ska centraliseras eller inte. Det finns inget självändamål på något sätt med att centralisera någon verksamhet. Det finns heller ingen sådan skillnad att man kan säga att det där är för myndighetens bästa och det där är för människans bästa. Myndigheterna är ju till för människorna och ingenting annat.

Däremot tycker jag att det är lite märkligt att när i stort sett alla delar av samhället förändras, vilket är naturligt, och därmed också myndigheter och företag förändrar sin verksamhet, förs det ibland ändå fram att det ska råda status quo när det gäller de rättsvårdande myndigheterna, att det som man en gång fastslog ska gälla för alltid. Så är det naturligtvis inte. Med den datorisering och annan teknisk utveckling som sker i samhället är det ganska självklart att det innebär en förändring också här.

I tider när det görs stora satsningar är också möjligheterna att göra förbättringar större. Det vet vi sedan tidigare. Därför finns det nu goda möjligheter att göra de förändringar som det talas om.

Jag ska inte i den här debatten gå in på det ärende som Johan Pehrson tycks ta tillfället i akt att ta upp. Vad jag förstår har det begärts en riksdagsdebatt om den frågan, så den ska vi inte uppta tid med i den här interpellationsdebatten. Det har dessutom påbörjats en utredning om just den övning som nämdes, och jag har i alla fall fått uppgift om att detta skickades i december på sedvanligt sätt. Låt oss se vad det leder fram till och ta den debatten då.

Men låt oss ändå i sammanhanget säga att det är viktigt – det håller jag med Johan Pehrson om – att effektivisering sker inom kriminalvården. Det behöver göras. Det kan göras förbättringar. Vi har problem med att det behövs fler platser. Här finns väldigt mycket att göra, och det har också gjorts stora satsningar, inte minst under det senaste året.

Det finns många förbättringar att göra inom alla dessa myndigheter. Det är dock som sagt viktigt att hela tiden hitta avvägningen så att det inte blir något självändamål.

När det gäller domstolar vet jag och har full förståelse för att det är väldigt viktigt för människor att det finns en domstol på deras hemort. Det har stor betydelse på många sätt. Men det får inte heller där på något sätt bli ett självändamål så att detta skulle vara viktigare än att domstolarna fyller sin väsentligaste funktion gentemot människorna, nämligen att hålla en hög rättssäkerhet. Därför är det viktigt att det här arbetet går vidare.

Visst är det viktigt med närhet till domstol, men det ska i sammanhanget ändå nämnas att en människa i Sverige i genomsnitt besöker en domstol en gång per år. Därför går det inte att jämföra alla de rättsvårdande myndigheterna och dra dem över en kam. Här är det alltså stora skillnader mellan till exempel mötet med polis och med domstol. Det är helt olika saker. Det går inte att jämföra en domstol med till exempel ett postkontor, som man besöker väsentligt många fler gånger.

Men det viktigaste är att man hela tiden fortsätter att försöka hitta de bästa formerna för myndigheten att arbeta. Den ska kunna bli så effektiv som möjligt, och den ska också kunna få fram det allra bästa resultatet för människorna. Man ska aldrig glömma bort att myndigheterna är till för människornas bästa och inte något annat.

Anf. 32 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! När man lyssnar på den här debatten hör man att det låter som om det finns många problemområden. Johan Pehrson pekar på kriminalvården. Jag hörde tidigare om tingsrätternas centralisering. Det finns många små tårtnitar, i sig viktiga, i sig möjliga att förändra, i sig möjliga att effektivisera. Självklart. Det sker en förändring av samhället och självklart krävs förändringar.

Men det den diskussion som jag vill föra handlar om är att man har en helhetssyn, att inte tårtnitarna får styra sig själva, att inte myndigheterna får styra sig själva utifrån det man uppfattar vara bäst utifrån de för stunden rådande förutsättningarna, exempelvis resursbehoven. Regeringen bör se ett helhetsperspektiv och ta ett parlamentariskt ansvar för rätts-samhällets hela utveckling och säkra att det inte fortsätter som hittills, när maskorna i rättssamhället blir allt större.

Det innebär inte att jag ifrågasätter polisen eller att de enskilda personerna på de olika myndigheterna gör ett bra jobb. Det handlar om att centraliseringsvägen går genom landet utan att det finns en samlad bedömning. Vi får alltmer en nationell polis. Den lokala polisen – närpolis-reformen till trots – upplevs av alltfler som fjärrpoliser.

Det är därför som kommunerna i till exempel den här regionen i många stycken väljer att anlita väktarfirmer för att sköta det lokala trygghetsarbetet. Det är en utveckling som är uppenbar. Vi hörde på Kommun- och Landstingsförbundens senaste kongress en intensiv debatt om huruvida vi behöver en lokal polis, en kommunal polis.

Det finns ett glapp i systemet som regeringen uppenbarligen inte vill se, måhända inte ens försöker leta efter. Jag hörde en tydlig tvekan i justitieministerns svar på min interpellation. Är det en centralisering eller är det inte?

För oss som vill bygga samhället underifrån måste det vara självklart att ha ett medborgarperspektiv även på de här frågorna. Att säkra att rättssamhället fungerar på likvärdigt sätt för människor i Norrbotten, i Dalarna, i Stockholmsregionen, i Västra Götaland och på Gotland är en av våra viktiga uppgifter i den här kammaren. Här behövs en samsyn och inte att varje myndighet får agera inom sitt ramverk utan att man har en helhetsbild av vart utvecklingen bär hän. Där verkar regeringen sakna överblick.

Anf. 33 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Postkontor, sade justitieministern. Ja, de har rört till det så att det knappt är någon som hittar dit längre. Det är snart inte fler besök där än på tingsrätterna. Håller vi på med omorganisation även på det här området kanske det blir samma sänkning av antalet besök. Du sade att det kanske är ett besök per år.

Jag skulle vilja påstå att det inte är antalet, ett besök per år, som har störst betydelse. Det handlar om att tingsrätten ska finnas tillgänglig. Den ska vara en befintlig del i ett demokratiskt samhälle. Människor behöver känna att den finns där. Man vill också veta var den finns.

Självklart ska man följa med i samhällets förändringar. Därför tar jag åter upp det jag sade i det första inlägget. De här tingsrätterna har vetat vad som är på gång och har arbetat fram förslag till hur man skulle kunna utveckla sin verksamhet och fortfarande kunna ha närheten kvar. Men det har inte tagits till vara över huvud taget.

Jag skulle också vilja påstå att trots att det sker förändringar i samhället, trots att det är mycket som händer finns det vissa saker som består. Det handlar om människors grundläggande behov. Hamnar du i en situation där du ska in som målsägande eller vittne är det av enormt stor betydelse att det finns stöd och uppbackning runtomkring. Våldigt mycket av det kommer att gå förlorat. De ideella organisationernas och närsamhällets närhet kommer att försämrast.

Tittar man på de små tingsrätternas siffror när det gäller att klara upp mål, få människor att komma in och vittna och så vidare ser man att det är en helt annan och betydligt bättre statistik på de små tingsrätterna. Jag tycker att det vore synd att ta bort det som faktiskt fungerar bra.

Anf. 34 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag accepterar att justitieministern inte vill tala om den pinsamma händelsen på Kumla som utan någon djupare utredning är oacceptabel, en skandal eller vad man vill kalla den. När vi pratar om den del av vårt samhälle som handlar om de rättsvårdande myndigheterna, som är mycket viktig, tycker jag att vi ibland luras in i ett spel där det är nödvändigt att vi har en högre konfliktnivå än vad som finns.

Jag känner att det finns mycket god vilja från Justitiedepartementet under Thomas Bodströms ledning att göra saker till det bättre. Men jag måste ändå konstatera att det också kräver en öppenhet. Jag erbjuder gärna hjälp från oss i Folkpartiet, för jag tror att det är bra med lite nytt blod och nya tankar. Efter tio år med socialdemokratiskt styre funkar det inte riktigt bra.

Ta bara det exemplet att den chef som justitieminister Thomas Bodström har utsett sitter i TV och tycker att det är en hög teknisk utveckling

som ligger bakom rymningarna. Pratar vi om att det finns mobiltelefoner? Talar vi om att det finns lättmetallstegar? Talar vi om att det finns kapsågar? Talar vi om att det finns personer som är uppenbart rymningsbenägna?

Det är ingen teknisk utveckling. Det är någonting som har varit en realitet länge. Med den inställningen och den insikten vad gäller trender och utveckling av samhället måste Justitiedepartementets socialdemokratiska ledning ha hjälp utifrån. Man kan inte bara lyssna på sina generaldirektörer hos polisen och kriminalvården. Det är inte alltid en korrekt bild man får av hur det ser ut i verkligheten, nära människorna, de som jobbar i kriminalvården och de som är intagna i kriminalvården. Där har vi dubbelt ansvar.

Slutligen tycker jag att Thomas Bodström visar upp en mycket stor vilja att anpassa sig efter trender. Jag tycker att det är lite farligt. Den trend vi ser i samhället ska absolut inte med självklarhet överföras till våra rättsvårdande myndigheter, i synnerhet inte till dem. De trender i *management*-teori som näringslivet håller sig med brukar kunna vara väldigt dåliga. Det kan till exempel kulturministern, som snart ska svara på en interpellation, understryka. Det brukar hon ofta kritisera. Vi måste hålla oss till det som har fungerat. Det finns inget självändamål i trendmässiga förändringar.

Anf. 35 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag anser att rättsväsendet inte går att jämföra med någon av samhällets övriga instanser. Rättsväsendet är något av samhällets grundpelare. Därför tycker jag att det är ett litet lågvattenmärke när justitieministern jämför rättsväsendet med posten. Jag hävdar att rättsväsendet måste få kosta.

Den centraliseringsvåg som vi har sett de senaste åren i de olika myndigheterna inom rättsväsendet har, precis som Kerstin har tagit fram, på många områden visat sig vara negativ för utvecklingen. Nu säger justitieministern att det inte är ett självändamål att centralisera utan att verksamheten är till för människorna. Det är precis det vi kristdemokrater hävdar. Det är utifrån den enskilda människans perspektiv vi måste konstruera rättsväsendet så att det tillmötesgår den lilla människans behov.

Då säger justitieministern att den tekniska utvecklingen har gått så långt att också rättsväsendet måste vara förändringsbenäget. Ta bara en sådan sak som att man ska ha ett rimligt avstånd. Det har tidigare varit målet även för regeringen att varje samhällsmedborgare ska ha ett rimligt avstånd till sin tingsrätt. Det försvinner med den centraliseringsvåg som vi ser nu och som jag också tror innebär att vi bara kommer att ha en tingsrätt i varje län.

Orsaken till att jag kastade mig in i den här debatten var att det kom till min kännedom häromdagen att Bollnäs tingsrätts lokaler är uppsagda. Jag har de senaste dagarna försökt att på Justitiedepartementet ta reda på om det innebär att regeringen nu har fattat beslut om Hälsinglands tingsrätter. Varför har i så fall inte detta kommit till de berördas kännedom? Det tycker jag är oroväckande. Personalen på två tingsrätter i Hälsingland går med en ständig oro och bävan inför vad framtiden ska innebära för dem.

Den här debatten har justitieministern och jag haft i ett antal år ett antal gånger. Varje gång har justitieministern sagt att beslut ännu inte har fattats. Jag har också sagt att jag är beredd att sätta mig på Centralen och hungerstrejka, för vi behöver åtminstone en tingsrätt kvar i Hälsingland.

Nu får man höra att lokaler är uppsagda. I dag har jag fått ritningar på Norrporten, den nya domstolen i Gävle, som har utrymme för Hälsinglands båda tingsrätter. Alltså har regeringen hela tiden tänkt sig, underförstått, att det bara ska finnas en tingsrätt i Gävleborgs län. Varför då detta spel för galleriet? Tala om vad som är meningen! Tala om ifall regeringen verkligen är beredd att lägga ned två tingsrätter i Hälsingland! Den ena av dem var den enda som uppfyllde alla de krav och mål som ställdes upp under föregående år. Hudiksvalls tingsrätt var den enda som uppfyllde dem. Bollnäs tingsrätt kom på tredje eller fjärde plats.

Det finns inga bevis för att de mindre tingsrätterna inte är effektivare. Det tar justitieministern alltid upp som ett argument, också i den här debatten, att vi måste tänka på att hålla en hög rättssäkerhet. Vad är då en hög rättssäkerhet? De här tingsrätterna har bevisligen en bra målbilans. De är effektiva och har närheten till samhällsmedborgarna.

Det handlar inte bara om den enskilda individen som ska åka till en tingsrätt en gång i livet utan det handlar också om polis, advokater, den tilltalade, vittnen, vittnesstöd och nämndemän. Hur ska vi kunna behålla rättssäkerheten i Sverige när vi centraliserar och ointetgör den omedelbara närheten som är ett säkert skydd för rättssäkerhet i Sverige? Rättssäkerhet måste få kosta, Thomas Bodström.

Anf. 36 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag har redovisat de beslut som har fattats, och det har jag gjort tidigare. Låt mig också understryka att varje enskild sammanläggning av domstolar har haft stöd av riksdagen, varenda en.

Låt mig också korrigera det jag sade tidigare. Det är inte en gång per år som man besöker en domstol utan det är, precis som sägs, i genomsnitt en gång i livet. Om man då kan få en bättre verksamhet några mil bort kan det vara viktigt vid det tillfälle som man besöker en domstol.

Som jag sade tidigare är centralisering inget självändamål. Men ett bevis på att det är problem med rättssäkerheten är utnämningen av domare. Det är någonting som vi ser ofta. Nog finns det bevis på svårigheterna. Det har också utvärderats flera gånger.

Jag är dock fullt medveten om att det är en svår avvägning. Som jag sade tidigare är det viktigt för människor att kunna känna en trygghet i domstol, inte alltför långt ifrån. Det får alltså inte innebära en sämre rättssäkerhet för människorna. Det måste alltid gå först.

Äpropå vad Johan Pehrson säger finns det väl ingen som har talat så mycket om den frågan så mycket som jag det senaste dygnet. Jag talar gärna om den igen. Jag tror att jag har talat ännu mer än Johan Pehrson om den. Vi är fullt överens om att det är oacceptabelt. En utvärdering kommer att ske. Dessutom känns det bra att vi ska ha en riksdagsdebatt om kriminalvården. Låt oss återkomma till den frågan.

Sammantaget vill jag säga att det är viktigt att man gör de förändringar som behövs inom rättsväsendet, att man fortsätter den anpassning som behövs efter det moderna samhällets utveckling så att vi kan möta män-

niskors behov av rättsvårdande myndigheter på bästa sätt även i framtiden.

Låt mig slutligen understryka att det finns få myndigheter som människor har så starkt förtroende för som de rättsvårdande myndigheterna. Därmed inte sagt att inte mycket kan bli bättre. Det kan det för alla myndigheter. Men vi måste hela tiden fortsätta att försöka förbättra. Det kan vi inte göra om vi tror att det inte ska vara några förändringar där medan samhället i övrigt förändras.

Anf. 37 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Jag konstaterar att regeringen verkar stå handfallen inför den centraliseringsvåg som genomsyrar rättsväsendet. Det räcker inte att medborgarna har tilltro till och förtroende för rättssystemet, rättssamhället. De måste också känna att det är närvarande. Om rättssamhället finns där borta men inte här där jag lever och verkar, i mitt bostadsområde, i min närmiljö, så är det en del i en oacceptabel utveckling.

Myndigheterna ska självfallet pröva sin verksamhet och göra den effektiv. Men också där måste någon våga ställa frågan om det är den enda sanningen. Det finns på många ställen en övertro på den enda vägens politik. Ta Stockholms tingsrätt, som borde vara kronjuvelen i en effektiv verksamhet – en stor, ståtlig tingsrätt! Den var det stora problemet. Länskommunikationscentralen i Stockholmsregionen har utretts. Man har inte funnit att den har givit bättre effektivitet. Den har inte givit bättre ekonomi och är uppenbart en stor källa till kritik både från medborgarna och från lokala poliser.

Jag noterar att regeringen inte tänker vidta några åtgärder för att möta centraliseringen inom rättsväsendet. Jag noterar att regeringen inte avser medverka till att en fortsatt centralisering inom polisväsendet inte får ske utan föregående analys. Man verkar inte intresserad av att se frågan utan nöjer sig med att låta myndigheterna styra själva. Det beklagar jag, och det beklagar väldigt många människor i Norrbotten, Hedemora och Stockholmsregionen – ja, över hela landet.

Anf. 38 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Thomas Bodström säger att man inom rättsväsendet inte kan säga att man inte vill ha några förändringar om samhället i övrigt förändras. Jag skulle vilja höra vilka förändringar i det övriga samhället som gör att man måste skära i tingsrättsorganisationen så att det bara ska finnas en tingsrätt per län. Jag fick heller inget svar om Hälsinglands tingsrätter. Det finns anledning att återkomma till det, för jag lämnade in ytterligare en interpellation i går. Jag tycker nämligen att den här frågan är oroväckande.

De förändringar i samhället som Thomas Bodström hävdar är att utnämningen av domare blir problematisk, att det blir svårt att rekrytera kompetent personal. Det finns ingen som helst statistik eller bevis för detta. Det man har kunnat klargöra är att det har varit svårt att rekrytera den personal man hade velat ha när det finns oro för att tingsrätten inte ska få finnas kvar. Det kan inte likställas med att rekryteringen av domare skulle vara svår därför att tingsrätterna är mindre.

Thomas Bodström säger att man kan få en bättre verksamhet någon mil bort. Vad är någon mil bort för Thomas Bodström? Bor man i gles-



bygden kan det handla om 30 mil enkel resa. Vi har haft den här debatten förut. Hur ska alla dessa olika personer som jag räknade upp – polis, vittnen, vittnesstöd, nämndemän och så vidare – kunna åka 30 mil enkel resa och riskera att rättegången ställs in eller riskera att bli kvar i två veckor, därför att rättegången drar ut på tiden? Hur ska samhället och rättsväsendet kunna finansiera de kostnaderna? Det finns inga som helst beräkningar på Justitiedepartementet för detta.

Nej, den här centraliseringsvågen har gått i stå för länge sedan, Thomas Bodström. Det är något fel med den. Det måste vara något som inte stämmer. Vad är regeringens mål med detta? Är det bara en modernisering eller handlar det om den enskildes rättssäkerhet? Det är ett stort frågetecken för mig.

Anf. 39 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska först ta upp något som jag glömde ta upp i det förra anförandet. Vittnesstödet är inte på något sätt på väg att bli lidande. Tvärtom håller vi på att bygga ut det så att det ska gälla i varje domstol i hela Sverige. Det går i precis motsatt riktning mot vad som anfördes.

Det är klart att det också har betydelse när det ges större möjligheter att filma vittnesmål i en domstol och så vidare. Hela datoriseringen har betydelse för alla rättsvårdande myndigheter. Det gäller bland annat att anmälningar i framtiden kommer att lämnas in via Internet i stället för som nu, bara genom personliga besök. Nog kommer det att bli stora förändringar.

Men vi är alltså överens om att det inte finns ett självklart självändamål med en centralisering, utan det måste göras avvägningar. Det är också stor skillnad mellan de olika myndigheterna. Visst finns det exempel, när det gäller polisstationer och kanske också domstolar, där det kanske hade varit bättre med en annan ordning. Trots allt ger de utvärderingar som har gjorts i allt väsentligt ett positivt resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **13 § Svar på interpellation 2003/04:200 om efterförtäring av alkohol**

Anf. 40 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jan-Evert Rådström har frågat mig om jag avser att ta fram en svensk lagstiftning om eftersupning.

Regeringen beslutade den 18 december förra året om direktiv till en särskild utredare som ska se över rattfyllerilagstiftningen. Bakgrunden till denna översyn är den negativa utveckling som skett under de senaste åren. Alkoholkonsumtionen har ökat i Sverige med 25 % sedan 1996. Statistiken talar för att rattfylleribrottsligheten har ökat kontinuerligt under de senaste åren.

Kampen mot rattfylleriet måste ske på bred front. Utredaren har därför fått i uppdrag att se över en mängd åtgärder som kan bli aktuella att vidta. De reformer som vidtagits gällande både rattfylleribrottet och påföljdssystemet under 1990-talet ska utvärderas. Brottsoffrens ställning ska stå i fokus för utredningen.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

För att komma till rätta med rattfylleribrottsligheten är det också av betydelse att brotten i möjligaste mån upptäcks och lagförs. Det är viktigt att utredaren får ett så brett mandat som möjligt. Bland annat kan falska påståenden om eftersupning utgöra ett problem vid utredningar om misstänkta rattfylleribrott. Utredaren ska därför undersöka om sådana invändningar utgör ett reellt problem och i så fall hur omfattande det är. I uppdraget ingår också att studera hur jämförbara länder har behandlat motsvarande problem om reformer övervägs.

Uppdraget ska slutredovisas den 16 december nästa år. Utredaren har också möjlighet att behandla vissa frågor i ett delbetänkande i slutet av detta år.

Jag vill inte föregripa utredningens arbete och de förslag som kommer att lämnas.

Anf. 41 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Jag har tidigare debatterat frågan om eftersupning med justitieministern, närmare bestämt den 4 april 2003. I den debatten var justitieministern helt oförstående till att ens utreda frågan om att införa en lagstiftning om eftersupning. Det ställningstagande som justitieministern då gjorde var allt annat än att främja möjligheter till att få ett ytterligare instrument för att stävja rattfylleri på våra vägar. Ministern sade i den debatten: "Jag är därför inte beredd att nu överväga en kriminalisering av efterförtäring."

Att jag än en gång begärt en interpellationsdebatt i frågan beror på att jag tycker att jag skönjer en attitydförändring hos ministern. Det var en tidningsartikel i Östgöta-Correspondenten den 23 oktober där ministern citerades med att han vill se över reglerna kring den så kallade eftersupningen, vilket jag tyckte var glädjande. Den artikeln gav mig visst hopp om att någonting nu kanske kommer att ske. När jag dessutom fick se att det hade utsetts en särskild utredare om rattfylleri- och sjöfyllerifrågor kändes det faktiskt som en framgång.

De positiva tankar jag har haft, att nu kommer det att hända saker på det här området, har liksom höstmörker blivit allt svartare. Utredaren ska vara klar senast den 16 december 2005. Nästan två år får vi befara att det dröjer innan ens ett förslag läggs fram. Än värre är vad det kan bli för ett förslag.

I direktiven står det tydligt att frågan har utretts tidigare och inte föranlett några nya ställningstaganden.

Jag konstaterar redan nu att om ministern tydligt här i dag talar om sin vilja att få en lagstiftning om eftersupning så kommer inte denna utredning att ha några som helst förutsättningar att lägga fram någonting nytt. Det blir en utredning i raden som försenar och gömmer en viktig fråga, för att sedan inte resultera i någonting nytt konkret.

Mina frågor till justitieministern blir med anledning av detta: Vad föranleder att ministern vill att det ska utredas igen? Det framgår inte av direktiven. Borde inte direktiven ha öppnat för nya frågeställningar, i stället för att man kort konstaterar att det redan är utrett?

Jag vill även fråga justitieministern om han känner till att när det handlar om eftersupning, som är ett av de reella problemen i de här fallen, krävs det urinprov för att man ska kunna döma en person för eftersupning – helst två, för att kunna fälla. Men dessa urinprov kan inte tas

om den misstänkte vägrar. Det är ett av de väldigt reella problemen i den här frågan.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Anf. 42 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Även om vi i Sverige är förskonade internationellt sett är det ingen tvekan om att rattfylleri är ett stort problem. 150 människor dör varje år på grund av rattfylleri. Regeringen har därför tagit ett stort initiativ för att försöka komma till rätta med detta ytterligare.

Det som det nu har beslutats att utredaren ska göra är att utvärdera de reformer som har gjorts i fråga om rattfylleribrottet och påföljdssystemen under 90-talet och analysera hur bestämmelser om påföljdsval och frågor om vårdbehov har tillämpats och behandlats, utvärdera reformernas effekt på trafiksäkerhetsområdet, utvärdera hur bestämmelserna om vållande till annans död och vållande till kroppsskada eller sjukdom har tillämpats när brotten har begåtts i samband med rattfylleri och överväga reformbehov, undersöka om det behövs ytterligare åtgärder för att stödja brottsoffer samt överväga på vilket sätt brottsoffrens erfarenheter kan tas till vara i arbetet mot rattfylleribrottslingar, överväga om möjligheterna för polisen att ta och ta del av blodprov för att utreda misstänkta rattfylleribrott ska utvidgas när föraren har kommit under sjukvård, överväga om det finns anledning att införa en sekretessbrytande regel som möjliggör för personal inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten att förhindra rattfylleribrott och fortsätta att utreda frågan om huruvida en promillegräns för sjöfylleri som inte är grovt bör införas.

Som alla kan förstå är detta ett mycket omfattande arbete. Nu ska man inte behöva vänta på alla dessa delar till den 16 december 2005, utan – som det också står – frågor om rattfylleri, blodprov, sekretessen inom sjukvården och socialtjänsten samt sjöfylleri är av sådan beskaffenhet att de kan, om utredaren bedömer det lämpligt, särredovisas i ett delbetänkande i år, den 17 december 2004.

Det är alltså flera olika saker som nu kommer att utredas och utvärderas för att vi ytterligare ska försöka ta ett viktigt och starkt grepp mot rattfylleri.

Anf. 43 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Justitieministern läste upp en mängd olika saker som finns i det här direktivet. Men det var väldigt få saker som handlade om frågan om eftersupning. Det är alltså den lagstiftningen som jag vill komma åt. Jag vill tydligt att vi ska ha en lagstiftning, som kanske är i likhet med den norska lagstiftningen om eftersupning.

Det som jag tycker är problemet med direktivet är att man där hänvisar till att det har gjorts tidigare utredningar och att de har behandlat frågan och inte funnit något skäl för att det ska införas en eftersupningslag i Sverige. Men direktivet öppnar inte för några nya tankar. Det är det som jag tycker är ett problem.

Justitieministern inledde sitt andra inlägg något underligt, och jag skulle vilja få ett förtydligande om det. Jag vet inte om jag var ouppmärksam eller inte, men justitieministern sade att vi i Sverige är ”förskonade” internationellt sett. 40–50 % av våra dödsolyckor på väg är alkohol- och drogrelaterade. Justitieministern antyder i siffror att det skulle vara 150 stycken. Det är 150 för många. Det är bara att konstatera.

Svar på  
interpellationer

Men vi kommer inte åt problemet. Det hävdar jag, och jag kommer med en dåres envishet att fortsätta att försöka få justitieministern på andra tankar i den här frågan. Problemet med eftersupningen är att det är näst intill omöjligt att klara kontrollverksamheten, som jag sade, med urinprov och så vidare. Detta är underligt. Poliskåren, den medicinska expertisen i Linköping, våra åklagare och människor i stora delar av vårt land som kan denna fråga är mycket bekymrade och kan inte förstå varför vi inte kan ta ett steg ytterligare och få en sådan lagstiftning.

Vår justitieminister har förvisso varit många dagar i rättssalar, men det har varit på den andra sidan, där man försvarar olika typer av människor. På åklagarsidan är detta ett mycket stort problem, och jag hoppas att justitieministern kommer till insikt.

Anf. 44 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Som jag sade är vi förskonade internationellt sett. Även om vi inte har världens lägsta dödstal så har vi i varje fall bland de absolut lägsta dödstalen såväl allmänt som när det gäller alkoholproblematiken. Trots detta är det viktigt att vi verkligen gör allt vi kan för att ytterligare minska dödstalen. Med tanke på att det trots allt dricks alltmer i Sverige är det ett synnerligen angeläget område, och varje enskilt fall är tragiskt nog.

När det gäller eftersupning vore det märkligt om vi inte skrev i direktiven att det här har utretts flera gånger av riksdagen, men vi skriver också särskilt om eftersupning, att det finns anledning att utreda i vilken omfattning falska påståenden om eftersupning framförs och om dessa utan svårigheter kan motbevisas. Och i detta sammanhang bör det undersökas i vilken utsträckning nya metoder för utredning och beviskränkning kan bidra till att sådana invändningar om eftersupning kan motbevisas. Om det visar sig att falska påståenden om eftersupning utgör ett beaktansvärt hinder vid lagföring av misstänkta rattfyllerister kan detta tala för att en kriminalisering bör införas.

Just detta finns alltså med här. Det vore också märkligt om vi drog någon slutsats innan den här saken har utretts, särskilt med tanke på att riksdagen faktiskt har fattat beslut om det här flera gånger tidigare.

Anf. 45 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Vi får vänta till december 2005 på att denna utredare ska konstatera om det är ett problem med bevisföring och det som justitieministern sade.

Vi kommer att få ett svar på detta, och då kan man se bilden framför sig. När vi har fått detta om två år ska justitieministern ånyo börja fundera på om det kanske ska införas en lagstiftning. Åren går. Människor dör på våra vägar, och problemet blir allt större. Det borde gå att komma till handling när det gäller det här.

Jag hävdar fortfarande att direktiven inte ger utrymme för konkreta förslag om en lagstiftning om eftersupning, utan man ska se på de kringeffekter som dagens problem ger. Det är sorgligt, tycker jag.

Jag frågade i mitt inledningsanförande om justitieministern kunde ge någon indikation i fråga om intresset av att ha en sådan lagstiftning. Jag vet att justitieministern tog direkt avstånd från lagstiftning den 4 april 2003 när vi hade en debatt. Men nu ligger ändå direktiven, och direktiven

är enligt min mening för svaga. Kan justitieministern då se en fördel med en lagstiftning i Sverige mot eftersupning eller inte?

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Anf. 46 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det kanske förtjänar att upprepas att det är ett stort antal åtgärder som kan föreslås i den här utredningen och att vi arbetar väldigt brett. Det här är alltså bara en del av det. Om det bara handlade om eftersupning skulle det kunna vara märkligt att det tar upp till två år, men det handlar alltså om en rad olika omständigheter, och vissa saker ska redovisas redan efter ett år.

Det jag sade i april var att det just då inte var tid för detta, bland annat med tanke på att riksdagen hade tagit ställning och avvisat detta vid flera tillfällen. Om jag nu skulle ha en färdig uppfattning innan det här har utvärderats borde jag med rätta anklagas för att vara ganska odemokratisk. Det är helt självklart att vi först måste utvärdera om det finns anledning att se på ett annat sätt än riksdagen har gjort och att man ska problematisera kring det som riksdagen tidigare har fastslagit. Allt annat tycker jag vore demokratiskt otänkbart.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **14 § Svar på interpellation 2003/04:170 om utlokalisering av statliga myndigheter**

Anf. 47 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Gunilla Tjernberg har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att på mitt ansvarsområde uppfylla riksdagens intentioner om utlokalisering av statliga myndigheter samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att ta till vara befintliga bergrum och därmed rädda ovärderliga kulturskatter.

Regeringen arbetar fortlopande efter de principer som riksdagen uttalat när det gäller lokalisering av statlig verksamhet. Således är ambitionen att tillvarata alla de möjligheter som ges för att stödja en positiv utveckling i hela landet. Självfallet är det av stor vikt och angeläget ur lokaliseringssynpunkt att möjligheter till exempelvis förvaring i befintliga bergrum beaktas.

Förvaring av fukt känsligt material är dock inte helt lätt. Av gjorda erfarenheter vet vi att det är svårt att få täta bergrum så att inte vatten och fukt tränger in. Även med dyra, tekniskt komplicerade lösningar, som exempelvis med en fritt stående byggnad i ett bergrum, är detta inte helt oproblematiskt. När det gäller förvaring av ”ovärderliga kulturskatter” så måste vi således väga in flera lösningar med avseende på säkerhet och kostnadseffektivitet. I ett antal fall utnyttjas dock bergrum för just den förvaring som Gunilla Tjernberg anger.

Eftersom Gunilla Tjernberg tar upp två exempel på statlig verksamhet som kan placeras utanför Stockholm vill jag informera om följande när det gäller just dessa två. Vad avser Statens ljud- och bildarkiv har jag inhämtat följande information från den ansvariga ministern, Thomas Östros.

*Svar på  
interpellationer*

Ljud- och bildarkivet är Sveriges nationalarkiv för de audiovisuella medierna. Målet med myndighetens verksamhet är att förbättra informationsförsörjningen inom forskningen och öka tillgängligheten till svenskt ljud och rörliga bilder för forskning om det svenska samhället. Verksamheten och arbetsformerna vid Statens ljud- och bildarkiv ses för tillfället över. Det är den befintliga strukturen som ses över, bland annat den förändring av mediebildens som skett sedan myndigheten bildades 1979 och hur denna utveckling påverkar myndighetens olika uppgifter. Det är viktigt att myndigheten får en oberoende översyn utifrån sina direktiv.

Kommittén för svenska språket, som alltså är Kulturdepartementets ansvar, har i sitt betänkande *Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för svenska språket* (SOU 2002:27) bland annat föreslagit att den centrala, statligt finansierade språkvården ska samordnas och ges statligt huvudmannaskap. Detta innebär enligt kommittén att i huvudsak befintliga verksamheter i Stockholm, som Svenska språknämnden, Sverigefinska språknämnden och Regeringskansliets klarspråksgrupp, slås ihop och utvidgas till att omfatta alla minoritetsspråk inklusive teckenspråket. Kommittén har därför inte sett det som möjligt att utlokalisera den föreslagna myndigheten. Däremot utgår kommittén till exempel från att det samiska språkvårdsarbetet även fortsättningsvis kommer att vara förlagt till det samiska språkområdet och att språkvården för meänkieli förläggs till någon av kommunerna i Tornedalen. Beträffande andra tillkommande verksamheter och utvidgningar föreslår kommittén att frågan hänskjuts till den organisationskommitté som ska planera det framtida arbetet. Betänkandet har remissbehandlats, och språkkommitténs förslag bereds nu i Regeringskansliet. Regeringen har för avsikt att under 2004 återkomma till riksdagen i denna fråga.

Anf. 48 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jag får börja med att tacka kulturministern för svaret. Det var ett långt svar, och det är bra att tankarna utvecklas från regeringens sida på det sätt som man har gjort. Därmed är det inte sagt att jag är nöjd med svaret. Därför är det också bra att vi får ha en debatt om den här frågan.

Regeringen säger sig ha ambitionen att tillvarata alla de möjligheter som ges för att stödja en positiv utveckling i hela landet. Regeringen säger också att det är av stor vikt och angeläget ur lokaliseringssynpunkt att ta till vara möjligheten till förvaring i befintliga berggrum. Det är två fullgoda utgångspunkter för vår debatt här i eftermiddag.

Jag vill passa på att påminna riksdagen om de riksdagsbeslut som togs 1990 och 1996, då man bland annat sade att ”noggranna överväganden bör göras om att i första hand placera myndigheter i länscentrum eller i vissa andra orter eller i anslutning till nationella regionalpolitiska stödområden.”

Statsrådet Ulrica Messing, kollega till Marita Ulvskog, har också i svar på fråga sagt: ”Det ska finnas bärande skäl för att Storstockholm ska föreslås som lokaliseringsort.” Hon har också sagt att huvudregeln är att varken Stockholm eller andra storstäder ska väljas för nya verksamheter.

Näringsutskottet behandlade propositionen *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet* 2001/02. Man skrev bland annat:

”Riksdagen har vid en rad tillfällen uttalat sig om allmänna principer för såväl om- som nylokalisering av statlig verksamhet m.m.” Och här har vi en av var tycker jag, ungefär som jag föreslår i interpellationen – en ny verksamhet och en som skulle kunna omlokaliseras.

Man skriver vidare:

”Utskottet finner att de överväganden och slutsatser som har legat till grund för riksdagens ställningstagande i dessa frågor fortfarande har aktualitet.”

Utskottet säger vidare att man ånyo vill understryka att varje beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet eller lokalisering av nya myndigheter bör föregås av noggranna överväganden om möjligheten att i första hand placera dem i länscentrum eller i vissa andra orter i eller i anslutning till nationella regionalpolitiska stödområden.

Jag tycker att det är intressant att näringsutskottet slutar med att konstatera att det kan råda viss tveksamhet om den formulerade lokaliseringspolicyn har varit tillräckligt uppmärksam. Det tycker jag tyder på att näringsutskottet delar min uppfattning att det här behövs krafttag för att regeringen ska kunna leva upp till de mål och ambitioner som man ändå säger sig ha.

Fru talman! Utifrån det sistnämnda vill jag understryka följande. Av de 88 nya myndigheter som har bildats eller ombildats under den senaste tioårsperioden 1992–2002 har 74 % lokaliserats till Stockholms län. Visserligen konstaterar Glesbygdsverket i en nyligen framlagd rapport att en liten förbättring har skett under senare år. Men om man tittar på de senaste tio åren är fördelningen betydligt sämre än genomsnittet och vad man hade förväntat sig trots riksdagens beslut.

Att förvaring av fukt känsligt material inte är okomplicerat inser vi nog. Och självklart måste man väga in flera olika aspekter. Det är självklara iakttagelser. Och av svaret kan jag utläsa att man har lyckats med detta i ett antal fall. Och man har utnyttjat berggrun tidigare.

Anf. 49 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! När det gäller frågan om att omlokalisera och utlokalisera statlig verksamhet till olika delar av landet är riksdagen och regeringen helt överens. Det finns ett antal uttalanden under de senaste 14–15 åren i denna fråga. Det började 1990 då vi lade fast vissa riktlinjer för lokaliseringen av statlig verksamhet. Det fortsatte med ett uttalande 1996 i riksdagen. Och i februari 2000 var det i anslutning till försvarsomställningen. Det här har vi i regeringen självfallet varit och är djupt engagerade i. När det gäller utredningsförslag har vi särskilt i Regeringskansliets kommittéhandbok skrivit in en viktig text som handlar om just förslag som rör nya myndigheter eller omlokalisering av myndigheter och att detta är något viktigt för utredarna och utredningarna att ha i huvudet hela tiden. Det finns alltså ingen åsiktsskillnad här, utan för kulturpolitiken såväl som för andra politikområden är det väldigt viktigt att försöka sprida verksamhet.

Det län som interpellanten själv kommer ifrån har också ett antal verksamheter där vi har valt just en sådan organisationsmodell. Det gäller till exempel Språk- och folkminnesinstitutet, som ligger under Kulturdepartementet. Det är centraliserat till olika delar av landet. En väsentlig del ligger i Umeå. Det är viktigt för bland annat det samiska språket att

det ligger just i Umeå. Det finns numera en konstnärlig högskola i Umeå. Det finns ett bildmuseum som vi stöder både från Utbildningsdepartementets och från Kulturdepartementets sida. Man har också haft ett nationellt uppdrag.

Filmpolitikens omläggning innebär att vi under några få år har gått från en situation där nästan all film i Sverige producerades i Stockholm till att film numera produceras i norra Sverige, i Västsverige och i Skåne. Vi har vänt på kartan, och det är resultatet av en mycket medveten politik på kulturområdet. Vi kommer att fortsätta med det.

När det gäller arkivverksamhet är landsarkiven kolossalt viktiga. Vi utnyttjar varje tillfälle att försöka verka för att de möjligheter till myndigheter, till arkiv och till förvaring och liknande som finns runtom i landet faktiskt också tas till vara.

Anf. 50 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Det är bra att kulturministern väldigt tydligt redogör för sin syn när det gäller ambitionen att vi, där det är möjligt att göra så, ska vända på kartan och så att säga få mer ute i landet och, som jag tolkar det, mindre i Stockholm.

Det är självklart att varje gång en myndighet ska till eller omlokaliseras måste man sitta ned och tänka: Hur kan man nå upp till de mål som vi har satt och den viljeinriktning som vi har? I det här fallet har regeringen och riksdagen utfärdat sådana tidigare. Det har vi hört både från mig och från kulturministern. Men man måste också se om det finns lokaliteter, om det finns möjlighet till kunskapsinhämtning, forskning och utveckling. Det är centrala frågor som det handlar om innan man bestämmer var en myndighet eller ett verk ska ligga.

Den myndighet som jag föreslår ska utlokaliseras eller omlokaliseras är Statens ljud- och bildarkiv. Varför föreslår jag just den? Jag vet mycket väl att den ligger under Thomas Östros område. Men jag är inte ledsen att jag får ta den debatten med en annan minister. Jag föreslår den därför att det mitt inne i Västerbottens inland, som ändå ligger nära tätorter, finns bergrum. Det finns bergrum som har plats för tiotusentals hyllmeter böcker, tidskrifter och ljud- och bildinspelningar. Det finns utrymmen på över 10 000 kvadratmeter förrådsyta med en konstant temperatur och en luftfuktighet som är idealisk för förvaring av fuktkänsligt material. Det här är ett bergrum som finns i dag och som skulle kunna komma till användning för ett stort och mycket viktigt ändamål. Det är bland annat att ge arbetstillfällen i Västerbotten. Det är en del i det regionalpolitiska tänkande som jag har tolkat att Ulrica Messing har anförut när hon har uttalat sig i den här frågan. Det skulle kunna tillföra länet ny kunskap. Men Västerbotten kan också utveckla sitt arbete både nationellt och internationellt och ändå klara den oerhört viktiga och angelägna framtida bevarandedelen när det gäller just mediefrågor. Det är oerhört väsentligt, som vi tidigare har hört. Men vi tror att det skulle finnas ett intresse att utreda om det skulle vara möjligt att göra denna omlokalisering innan man stänger dörren och säger att det inte är möjligt.

Länsstyrelsen i Västerbotten har diskuterat frågan där alla partier hade en mycket intressant diskussion då landshövdingen var med. Och alla är helt överens om detta behov och ser en möjlighet till att detta skulle kunna utredas. Dessa utrymmen finns i Västerbotten. Och det



skulle kunna vara en fantastisk ansats från regeringens sida om vi kunde få Statens ljud- och bildarkiv utlokaliserat till Västerbotten.

I Norge, har man kunnat se, är flytten av nationalbiblioteket ett lysande exempel på verksamhet som utlokaliserats hundra mil bort från huvudstaden Oslo till den relativt lilla orten Mo i Rana – ett stenkast från den plats där jag är född – med 25 000 invånare. Det är oomtvistat att frågan och beslutet rev upp många känslor. Debatten var livlig. Argumentet att det är för långt från huvudstaden framfördes. Men nu har några år gått, och det har fungerat utmärkt. Jag har själv pratat med en som arbetar där. I dag söker sig många unga till den här arbetsplatsen. Man är oerhört nöjd med den utveckling som har ägt rum där.

Anf. 51 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Statens ljud- och bildarkiv är, som sagt, utbildningsminister Thomas Östros ansvarsområde. Jag tänker inte gå in på det. Som jag redovisar i svaret pågår en utredning som handlar om att se över den befintliga verksamheten. Östros har i ett frågesvar rätt nyligen meddelat att det inte är aktuellt att inrätta någon ny myndighet och därmed inte med någon omlokalisering.

När det gäller det område som jag har ansvar för kan jag kort redovisa följande. Det finns naturligtvis en mängd berggrum runtom i landet som utnyttjas av museer – statsbidragsstödda museer och också nationella museer som är helt statligt finansierade. Samtidigt finns det gott om berggrum.

Vi har, för att ta ännu ett exempel, valt att lokalisera en helt ny verksamhet som riksdagen har beslutat om och som handlar om filmvård av den icke-fiktiva filmen till Grängesberg där man i det gamla gruvområdet har en mängd berggrum och andra lokaliteter. Det bedrivs nu en mycket bra verksamhet i dessa övergivna utrymmen. Även Stiftelsen Föremålsvård, som riksdagen beslutat om, använder i viss mån den här typen av lokaler på de ställen som de lokaliseras till.

Vi är hela tiden vaksamma när det gäller att hitta möjligheter att sprida verksamhet. En partikamrat till interpellanten är ordförande i Naturhistoriska riksmuseet. Vi tycker att det är intressant om Naturhistoriska riksmuseet också söker möjligheter för att arkivera en del av det material som man inte dagligen eller väldigt ofta använder i just berggrum en bit ut i landet. Det här är sådant som vi för en ständig dialog om med våra museimyndigheter. Jag tycker att det känns fint att veta att jag har starkt stöd från interpellanten när jag driver de här frågorna.

Anf. 52 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jo, den här frågan är jag beredd att driva och stödja i den riktning som jag tidigare i den här debatten har anfört.

Om vi lämnar Statens ljud- och bildarkiv – jag förstår att jag inte får mer från kulturministern i den frågan, vilket jag i och för sig kan respektera och förstå – kunde vi kanske så här i slutet av debatten ägna oss åt den nya språkvårdsmyndighet som den kommitté som lagt fram rapporten *Mål i mun* förespråkat ska ligga i Stockholm.

När jag tänker till lite om vad en sådan myndighet ska arbeta med och kring kan jag se att ett antal frågor också har kopplingar till norra delen

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

av Sverige. Jag tänker då på samerna och det samiska, på meänkieli och så vidare.

Det är klart att det är av stort intresse för mig som riksdagsledamot representerande Norrland att kunna säga att det vore oerhört vällovligt om ministern och regeringen kunde titta till exempel på en sådan här fråga. Jag förstår av kulturministerns svar att kommittén har föreslagit att myndigheten ska ligga i Stockholm. Man har också anfört varför. Men delar av frågan ska också, såvitt jag förstår, hänskjutas till en ny organisationskommitté som ska titta närmare på detta.

Avslutningsvis skulle jag vilja skicka med att det, för att de här ambitionerna ska kännas riktigt starka och trovärdiga, vore vällovligt att här få höra ministerns inställning, om hon kan tänka sig att undersöka möjligheterna att utlokalisera just den nya språkmyndigheten och visa på ambitionerna i den delen. Det tycker jag skulle vara mycket välkomnande. Frågan har, som sagt, *stor* behörighet i de norra delarna av Sverige.

Anf. 53 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! När det gäller utredningen *Mål i mun* valde vi att låta den ledas av en mycket kvalificerad ledamot av riksdagen, Åke Gustavsson, som alltid har varit djupt engagerad i att vi ska ha en bra regional spridning av kulturinsatserna.

Det handlar om att slå ihop befintliga verksamheter i Stockholm till *en* del. Likväl har det blivit så att det utredningsförslag som nu föreligger sönderfaller i olika delar – ett slags Stockholmsdel, en del som handlar om det samiska som ska förläggas till ett område av Sverige där någon typ av samiska talas och en del som handlar om meänkieli.

Vi i regeringen har inte hunnit så långt att vi är färdiga med en proposition, utan vi har angett att en sådan kommer under 2004. Naturligtvis kommer vi, som vanligt, att ta hänsyn till den huvudregel vi har, nämligen att Stockholm eller andra storstäder inte ska väljas för nya verksamheter. Väljer man att inte flytta ut ska det vara alldeles speciella skäl för det. Det kommer vi att ta med oss men vad det i slutändan betyder vad gäller propositionen utifrån *Mål i mun* kan jag inte svara på. Egentligen handlar det om ett tredelat geografiskt förslag från kommittén som vi har att arbeta med.

Överläggningen var härmed avslutad.

### Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.27 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

### Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Anf. 54 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Yvonne Ruwaida har, med hänvisning till uppgifter i tidningen The Guardian, frågat mig vad jag avser att göra för att få USA att inte utföra utomrättsliga avrättningar och utomrättsliga kollektivbestraffningar i Irak och Syrien, samt vilken form av sanktioner som jag kan överväga att verka för om USA tillgriper utomrättsliga avrättningar.

Inledningsvis vill jag framhålla att den svenska regeringen tar uppgifter om utomrättsliga avrättningar och om kollektiva bestraffningar på största allvar. De uppgifter Yvonne Ruwaida hänvisar till i sin fråga är förhållandevis allmänt hållna och går till stor del tillbaka till anonyma källor. Något konkret exempel på sådant agerande ges heller inte. Om och när sådant föreligger – och kan verifieras – kommer jag att agera utifrån regeringens principiella inställning i frågan.

Frågan handlar främst om respekten för mänskliga rättigheter i relation till kampen mot terrorismen – och framför allt respekten för rätten till liv. Kampen mot terrorismen är en angelägen uppgift för hela världssamfundet och den legitima kampen mot terrorismen har den svenska regeringens fulla stöd. Det är emellertid en grundmurad svensk uppfattning att terroristbekämpningen måste ske med full respekt för de mänskliga rättigheterna. Sverige tar givetvis avstånd från alla eventuella utomrättsliga avrättningar och godtyckliga frihetsberövanden oavsett var och av vem de utförs.

Vi framhåller i alla relevanta forum vår uppfattning att terroristbekämpningen måste respektera de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten. Att med kraft bekämpa terrorism får inte medföra att den enskildes rätt kränks. Detta betonar jag i alla bilaterala samtal som rör frågan om terrorism – såväl med USA som med andra länder. Denna ståndpunkt driver Sverige och EU också i internationella sammanhang som i FN.

Vad avser kollektiva bestraffningar, som Yvonne Ruwaida tar upp, så förbjuder den internationella humanitära rätten att en ockupationsmakt använder sig av sådana bestraffningar eller repressalier mot en ockuperad stats civila medborgare. I likhet med vår hållning i förhållande till eventuella brott mot de mänskliga rättigheterna är eventuella överträdelser av humanitärätten självfallet något som Sverige ser mycket allvarligt på.

Jag vill i sammanhanget understryka att Sverige känner ett särskilt ansvar för frågan om utomrättsliga avrättningar. Detta återspeglas i att vi årligen lägger fram resolutionen om utomrättsliga avrättningar i FN:s kommission för mänskliga rättigheter. Den resolutionen ger bland annat mandat åt FN:s specialrapportör mot utomrättsliga avrättningar att genomföra undersökningar av misstänkta fall av sådana avrättningar.

Anf. 55 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Tack, utrikesminister Laila Freivalds för svaret. Man måste försvara demokrati och mänskliga rättigheter med stor respekt. Tyvärr kränker USA i sin kamp mot terrorism de mänskliga rättigheterna på flera olika sätt, bland annat vad gäller fångarna på Guantánamobasen – en fråga där Sverige agerar.

Jag har tagit de uppgifter som förekommit i bland annat The Guardian på största allvar. Där hävdas – det finns flera olika källor, vissa anonyma – att israeliska rådgivare hjälper USA i användandet av mordpatruller och att det är en metod som man använder. Man kallar dem för *hunter-killer-teams*, jaga-döda-team. Det skulle man vilja använda både i Irak och i Syrien. Det framgår dock inte om det har utförts, men det framgår att det finns den här typen av team och att de tänker agera. Vad det exakt innebär vet man inte. Det är väldigt allvarligt. I dag förekommer den här typen av illegala avrättningar i Israel. De genomförs av den israeliska regeringen. Det vore oerhört allvarligt om det finns ytterligare ett land som gör detta på det här sättet.

Första gången jag tog upp frågan om de illegala avrättningar som Israel genomför med forna utrikesministern Anna Lindh svarade hon på liknande sätt som utrikesminister Laila Freivalds nu svarade på, nämligen att man inte hade uppgifterna från en källa inom den israeliska regeringen och att man trodde att det inte förekom. En annan gång, när jag pratade med henne senare, hade den israeliska regeringens företrädare erkänt att det var en metod som Israel använde. Det blev någonting som Sverige tog avstånd ifrån.

Jag tror att det är väldigt svårt att få fram relevant information i den här frågan. Jag tror inte att man från den amerikanska regeringen kommer att göra samma sak som gjordes från den israeliska regeringen. Om det stämmer tror jag inte att man går ut och säger: Så här gör vi.

Jag tror att länder som Sverige kan fylla en viktig funktion genom att försöka ta fram information om det här förekommer. Så här har Sverige en väldigt viktig roll att fylla – att på olika sätt försöka ta reda på om de här uppgifterna faktiskt stämmer för att sedan kunna agera.

Jag tänkte fråga utrikesminister Laila Freivalds om Sverige kan tänka sig att försöka ta fram information om den amerikanska regeringen har den här typen av *hunter-killer-teams*, eller som de kallas mordpatruller, i Irak och i Syrien.

Anf. 56 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Det finns anledning att vara mycket uppmärksam på förekomsten av oacceptabla metoder. Det är också bakgrunden till att Sverige i FN reser frågan av det här slaget och har en resolution om det. Det ger möjlighet för FN:s specialrapportör om utomrättsliga avrättningar och liknande att genomföra undersökningar för att kartlägga om det finns uppgifter om att något har förekommit som gör att misstankarna eventuellt kan bekräftas eller avfärdas. Vi måste ju veta vad som faktiskt har skett innan vi kan fördöma ett beteende.

När det gäller exemplet från Israel som Yvonne Ruwaida tar upp var situationen den att när den israeliska regeringen medgav att man hade använt sig av utomrättsliga avrättningar var det möjligt att agera ifrån svensk sida och från andra länders sida. Även EU reagerade och fördömde agerandet. Så kommer vi att göra så snart vi får den här typen av överträdelser bekräftade.

Anf. 57 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Jag tycker ändå att det vore väldigt bra om Sverige skulle kunna ta initiativ – genom att man från UD:s sida skulle ta upp det

med FN:s specialrapportör om utomrättsliga avrättningar – till att se ifall det förekommer den här typen av amerikanska *hunter-killer-teams*, eller så kallade mordpatruller, i Irak och Syrien. Jag tycker att det är väldigt angeläget att ta ett initiativ till att titta på det här så snart som möjligt. Det skulle verkligen rubba förtroendet för omvärlden ännu mer om det upptäcktes att någon har mördats av ett sådant team. Det förekom inte sådana uppgifter att man mördade folk, utan att det fanns den här typen av team som kanske rentav kommer att göra det framöver. Det är bättre i så fall att stoppa en illegal avrättning innan den har genomförts, något som är väldigt allvarligt.

När man som stat anser att man har rätt att mörda utan någon rättsprocess skapar man tyvärr en tolerans för att människor själva mördar andra människor, vilket naturligtvis är helt fel. Men jag tror att man skapar en större tolerans för ett sådant beteende. Det är viktigt att stater respekterar mänskliga rättigheter. Vi i Sverige är emot att människor ska kunna mördas av staten genom dödsstraff, vilket Sverige också har drivit. I USA har man dödsstraff, och där finns det också en annan diskussion.

Det är oerhört allvarligt om det upptäcks att USA har mördat människor på detta sätt och använder det som en metod. Jag tycker att det vore väldigt bra om Sverige kunde vara aktivt och ta ett initiativ till ett samtal med specialrapportören om att han ska se också på den situationen i Irak.

Överläggningen var härmed avslutad.

## 16 § Svar på interpellation 2003/04:210 om ett fritt Libanon

Anf. 58 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Nils Oskar Nilsson har frågat mig om jag avser att verka för att den syriska ockupationen av Libanon upphör och hur i så fall jag bedömer att Sverige och EU ska verka för detta så att en demokratisk utveckling i landet snarast kan påbörjas.

Sverige och EU erkänner sedan länge Libanon som en självständig stat och stöder återupprättandet av Libanons suveränitet över hela dess territorium enligt FN:s säkerhetsråds resolution 520, 1982. Problemet i sammanhanget utgörs av den syriska närvaron och inflytandet i landet som tar sig uttryck på olika sätt. Närvaron inleddes i början av inbördeskriget 1975–1989 och består alltjämt. I och med att ett avtal om en så kallad nationell kompromiss ingicks i Ta'if i Saudiarabien 1989 kom den syriska militära närvaron formellt att bygga på en inbjudan från den libanesiska regeringen. 1991 ingick Syrien och Libanon en gemensam försvarspakt som sanktionerade de syriska styrkornas närvaro i Libanon. Den syriska närvaron i landet brukar inte folkrättsligt betecknas som ockupation eftersom den äger rum med stöd av denna försvarspakt. Det bör också noteras att den syriska truppnärvaron i Libanon sedan 2001 har minskat från ca 35 000 till 15 000–16 000 man.

Det finns dock krafter inom och utom landet som skulle vilja se den syriska närvaron avvecklad. Efter Israels reträtt från södra Libanon i maj 2000 har kraven från olika libanesiska grupper ökat på att de syriska styrkorna ska dras tillbaka, även om någon formell begäran härom aldrig

gjorts av libanesiska regeringen. Samtidigt finns andra grupper som stöder den syriska militära närvaron och det syriska politiska inflytandet.

Sveriges grundposition är att det libanesiska folket själva i demokratiska former måste få bestämma om sitt lands framtid och relationerna till omvärlden. Vi välkomnar minskningen av den syriska truppnärvaron och anser att den bör följas av fortsatta syriska trupptillbakadraganden i enlighet med Ta'if-avtalet.

Vad gäller den demokratiska utvecklingen är Libanon en parlamentarisk demokrati med den politiska makten fördelad på konfessionella grunder enligt landets konstitution. Självklart stöder Sverige en utveckling mot fördjupad demokrati och har uttryckt oro över de tendenser till kränkning av de mänskliga rättigheterna som har förekommit. En ökad möjlighet att utvidga samarbetet på olika områden, inklusive bevakningen av de mänskliga rättigheterna, skapas av det associeringsavtal mellan Libanon och EU som undertecknades 2002. Innan avtalet träder i kraft ska det godkännas av de avtalsslutande parterna, och så har ännu inte skett. Sverige har som en av de första EU-staterna nyligen ratificerat avtalet.

Av väsentlig betydelse för Libanons demokratiska utveckling är att fred uppnås i landets närområde. EU har ofta framhållit att en fredlig lösning av den israelisk-palestinska konflikten måste kombineras med liknande uppgörelser mellan Israel–Libanon och Israel–Syrien. Det är särskilt angeläget att finna en lösning på det speciella problem som närvaron av några hundra tusen palestinska flyktingar utgör.

Anf. 59 NILS OSKAR NILSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesminister Laila Freivalds för svaret på min interpellation.

Utrikesministern konstaterar i sitt svar att problemet med implementeringen av FN:s resolution 520 från 1982 är den syriska närvaron och inflytandet i Libanon. Det är precis det som min interpellation om ett fritt Libanon handlar om. Libanon är ju ett litet land som tyvärr lätt kommer i skymundan.

Folkrättsligt är det mycket möjligt att denna närvaro och dominans juridiskt inte kan betecknas som ockupation. Men de facto är Syriens militära närvaro helt att jämställa med en ockupation.

Utrikesministern åberopar också den försvarspakt och de överenskommelser som ingicks 1989–1991 där Libanons president formellt sett begärde hjälp från Syrien. Men då måste man också betänka hur situationen såg ut i Libanon före och efter Gulfkriget.

Libanon var då hårt sargat av inre stridigheter. Den politiska situationen var kaotisk. Den legitime premiärministern general Michel Aoun hade tvingats i exil av Syrien. Presidenten hade inte – hårt trängd som han var – inga större valmöjligheter. Därför kan man faktiskt ifrågasätta legitimiteten i denna begäran om hjälp från Syriens sida.

Enligt fredsplanen 1989 skulle Syrien dra tillbaka sina över 30 000 soldater från Libanon efter två år. Senare avtal tar inte upp någon tidsplan. Syriens militära närvaro finns alltså kvar efter alla dessa år.

Utrikesministern noterar med tillfredsställelse att den syriska militära närvaron sedan 2001 i stort sett har halverats. Men 15 000–16 000 solda-

ter från ett dominerande grannland i ett litet land som Libanon är fortfarande att jämställa med en de facto-ockupation.

Enligt UD:s MR-rapport angående Libanon 2002 är Syriens Libanonpolitik oförändrad. Syriens politiska och militära närvaro i stora delar av landet fortgår. Den syriska säkerhetstjänsten agerar i vissa fall oberoende av libanesiska myndigheter, vilket medför att rättskipningen delvis ligger utanför landets egen kontroll.

Politiskt aktiva som har agerat offentligt mot den syriska militära närvaron har arresterats, och bland dem finns också journalister. Det finns uppgifter – fortfarande enligt UD – om att Syrien har arresterat ett antal libaneser i Libanon och fört dem till syriska säkerhetsfängelser.

Syrien har kontroll över gränsbevakningar och har också kontrollen över all telekommunikation.

Herr talman! Vad är allt detta om inte bevis på en syrisk de facto-ockupation av Libanon?

Jag finner tyvärr inget konkret svar från utrikesministern om var, hur och när regeringen avser att verka för att Syrien lämnar Libanon. Jag hoppas att utrikesministern kan utveckla sin inställning lite närmare här i kväll.

Det är inte bara jag utan det finns många libaneser här i Sverige som ser fram emot ett svenskt agerande.

Anf. 60 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Syrien och EU väntas inom kort att ha avslutat förhandlingarna om ett associationsavtal av liknande slag som nu finns med de tolv partnerländerna i Medelhavsregionen. Ett sådant avtal gör det möjligt att utvidga bevakningen från EU:s sida av vad som sker i Syrien och också av Syriens Libanonpolitik. Det ger möjligheter att bevaka de mänskliga rättigheterna och efterfråga och genomföra politiska samtal i olika politiska frågor. Det gäller naturligtvis inte minst frågan om Syriens Libanonpolitik och dess närvaro av militär i Libanon.

Avsikten med associationsavtalet är ju inte bara att öka frihandel och stimulera ekonomisk utveckling, utan det handlar också om att från EU driva på ett reformarbete och sådant som har att göra med att fördjupa demokratin och öka respekten för de mänskliga rättigheterna. Det är naturligt för EU att i dessa sammanhang även ta upp de frågor som Nils Oskar Nilsson tar upp här.

Anf. 61 NILS OSKAR NILSSON (m):

Herr talman! Det finns i dag ett starkt tryck från människor i och utanför Libanon som vill se den siste syriske soldaten lämna Libanon så snart som möjligt.

Utrikesministern säger i sitt svar, som tidigare redovisats, att det också finns grupper som vill ha kvar syrisk närvaro och syriskt inflytande. Naturligtvis finns det människor i Libanon som är beroende av syriskt stöd för att ha och behålla politisk makt, eftersom de inte är säkra på att få ett folkligt och demokratiskt stöd. Men jag tycker att det vore mycket cyniskt att ta detta som motiv från svensk sida för att inte göra så mycket som är nödvändigt att göra.

Före jul framförde USA ett kraftfullt krav på Syrien att lämna Libanon. Och i går talade jag med den landsflyktige, tidigare premiärmi-

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

nistern, general Michel Aoun, som befinner sig i Paris. Han bekräftade att den franska nationalförsamlingen nu avser att agera kraftfullt för att FN:s resolution 520 ska verkställas. Det ger ju Sverige goda möjligheter, om viljan finns, att nu också ta initiativ både i FN och i EU. Utrikesministern nämnde partnerskapet mellan EU och länderna kring Medelhavet. Det anser jag också kunde vara ett mycket lämpligt och effektivt forum för att förmå Syrien att lämna Libanon.

Jag tror att vi är överens om att Libanon snarast bör återfå sin självständighet. Libanons folk måste själva få bestämma om sitt lands framtid i demokratiska former. Det skriver också utrikesministern i sitt svar att vi är överens om. Men det finns också många problem att lösa i regionen. Det är vi alla väl medvetna om. Ett av de stora problemen är den syriska närvaron, militärt och politiskt, i Libanon, och det verkar vi också vara helt överens om.

Jag hoppas nu att utrikesministern kommer att utnyttja alla möjligheter som finns att lägga handling och kraft bakom orden, så att Libanons suveränitet och verkliga demokrati kan återupprättas så snart som möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **17 § Svar på interpellation 2003/04:180 om Campus Telge**

Anf. 62 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Christina Berlin har frågat mig vad jag avser att göra för att säkra Campus Telges framtid och när jag avser att behandla Södertörns högskolas universitetsansökan.

Högskoleverksamhet på Södertörn bedrivs bland annat av Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan och Södertörns högskola i Flemingsberg, Haninge och Södertälje. På Campus Telge, som invigdes hösten 1998, har Södertörns högskola etablerat sig med lärarutbildningar såväl som med utbildningar inom humaniora och ekonomi. Kungl. Tekniska högskolan bedriver utbildningar inom teknik.

Södertörns högskola har med sin mångvetenskapliga profil goda förutsättningar att attrahera studenter med många olika bakgrunder och intressen. I dag kommer hälften av studenterna från södra Storstockholm. I en utvärdering av lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald, har Högskoleverket lyft fram Södertörns högskola som ett av sju lärosäten som lyckats väl i sitt arbete med att rekrytera studenter från studieovana miljöer och studenter med invandrarbakgrund. Södertörns högskola har samtidigt framgångsrikt arbetat för att rekrytera disputerade lärare.

Universitet och högskolor har uppdraget att bedriva utbildning som motsvarar både studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. I detta uppdrag ingår också att samverka såväl med det omgivande samhället som med andra lärosäten. Genom att förstärka och utvidga i dag pågående samarbeten mellan olika lärosäten och discipliner ökar möjligheterna att erbjuda slagkraftiga alternativ som en högskola kanske inte förmår att ordna på egen hand och därigenom rekrytera fler studenter.



De svenska lärosätena har en mycket stor frihet och starkt självstyre. Med stor frihet följer också ett stort ansvar, som innebär att högskolan ska använda de resurser som står till förfogande på effektivast möjliga sätt i sin planering. Det gäller vilken utbildning som ska ges, i vilken form och var den geografiskt ska bedrivas.

Sverige har i dag ett högskolelandskap med ett antal universitet med generell examensrätt för forskarutbildning samt några högskolor som tilldelats vetenskapsområde, det vill säga rätt att utfärda examina i forskarutbildningen inom ett avgränsat område. Därutöver har vi ett antal högskolor som inte har rätt att självständigt bedriva forskarutbildning eller examinera inom denna. Dessa lärosäten har dock sedan ett par år tillbaka fasta forskningsresurser. Detta högskolelandskap är ett uttryck för regeringens strävan att skapa minst en stark högskola i varje län.

Som jag tidigare framhållit bland annat här i kammaren föregås beslut om att inrätta nya universitet eller tilldela en högskola ett vetenskapsområde av en noggrann kvalitetsgranskning som genomförs av Högskoleverket. Ett lärosäte måste ha grundutbildning och forskning av sådan kvalitet och omfattning att forskarutbildning kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå. Men som regeringen uttalade i den forskningspolitiska propositionen för år 2000 kan en högskola tilldelas vetenskapsområde enbart om det, förutom att kvalitetskriterierna är uppfyllda, finns statsfinansiella förutsättningar för detta samt att det ligger i linje med regeringens forskningspolitiska bedömning. Samma sak gäller för inrättandet av nya universitet.

Då Christina Berlin hade framställt interpellationen under den tid hon tjänstgjort som ersättare för ledamot som därefter återtagit sin plats i riksdagen, medgav talmannen att Nina Lundström i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 63 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att på Christina Berlins vägnar tacka för svaret, i och med att Christina Berlin själv inte kan vara här och ta emot svaret.

Christina Berlins skäl för att ställa den här interpellationen var att Campus Telge och Södertörns högskola är en oerhört viktig satsning för den södra delen av Stockholms län. Campus Telge är, som utbildnings- och forskningsministern varit inne på, också ett samarbete med flera olika campus och består av KTH och Södertörns högskola. Lokalisering finns i Flemingsberg, Haninge och Södertälje.

Målsättningen med Södertörns högskola har varit att höja den andel av ungdomar som går vidare till högre studier. Det har varit en oerhört viktig målsättning i och med att andelen som har högre utbildning på Södertörn är betydligt mycket lägre än i övriga delar av Stockholms län. Exempel kan vara Nykvarn och Nynäshamn, där andelen är 11 %, medan den är 12 % i Haninge, 13 % i Botkyrka, 15 % i Södertälje, 17 % i Tyresö och Huddinge och 18 % i Salem. Därför har det varit ett mycket medvetet mål att öka andelen högskolestuderande, inte minst bland befolkningen med invandrarbakgrund.

Kommunerna har gjort betydande investeringar och byggt upp infrastruktur som stärker högskolans attraktionskraft och möjligheter att expandera. Och man har visat mycket goda exempel på Campus Telge, där exempelvis maskiningenjörsutbildningarna också har fått ett genomslag sett till kön, där man i dag har 44 % kvinnor på en av utbildningarna och där satsningarna har lyckats.

Men hela Södertörns högskolas ekonomiska utveckling är mycket bekymmersam och besvärlig. Den ekonomiska osäkerheten är mycket stor. Man har lämnat in en universitetsansökan för mer än två år sedan, och fortfarande väntar man på en behandling från regeringens sida.

Vi i Folkpartiet menar att ansökan ska prövas på vetenskaplig grund. Uppnår man då de fastställda kriterierna och den akademiska nivån, bör det rendera i att Södertörns högskola ges universitetsstatus. Det tycker vi är viktigt.

Christina Berlin har ställt frågor till utbildnings- och forskningsministern:

1. Vad avser ministern att göra för att säkra Campus Telges framtid?
2. När avser ministern att behandla Södertörns högskolas universitetsansökan?

Svaren från ministern är att det är en fråga om forskningspropositionen, att det är en fråga om hur det ekonomiska läget är i statsfinanserna med mera. Här skulle jag ändå vilja ge möjligheten till utbildnings- och forskningsministern att ge ett tydligare besked. Det är en mycket, mycket angelägen fråga, och det är många som väntar på att få en lösning på den.

Anf. 64 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det var intressant att höra Nina Lundströms inlägg, därför att det skiljer sig från den traditionella folkpartistiska politiken. Det är utan tvekan så att Nina Lundström har ett engagemang för högskolorna och inte bara för de traditionella universiteten. Annars har ju Folkpartiet profilerat sig just som ett parti som bara värnar och tänker på de gamla universiteten. Kanske är det en skiftning på gång där.

För oss har det varit ett av de viktigaste projekten under de senaste åren att bygga upp en stark högskola i södra delen av Stockholm, som i stort saknar akademiska traditioner. Den här högskolan har på kort tid etablerat sig som en mycket fin högskola med hög kvalitet och en väldigt hög andel disputerade lärare. Man utmärker sig på det sättet att man har lyckats väldigt väl med rekryteringen av mycket duktiga lärare, som också bedriver egen forskning.

Södertörns högskola utmärker sig också genom att man har relativt stora forskningsresurser, eftersom vi har avdelat Östersjöstiftelsens fonder till enbart Södertörns högskola. Det innebär att de har större forskningsresurser än till och med de nya universitet som vi nu bygger upp i Växjö, Karlstad och Örebro.

Södertörns högskola utmärker sig även för att den redan från start, vid uppbyggnaden av en ny högskola, har haft idealet att kombinera akademisk excellens med ett socialt engagemang, med att rekrytera nya grupper till högre utbildning. Det har man verkligen lyckats med. Det man är på väg att skapa, och har kommit långt med att skapa, är ett cityuniversi-

tet som har den puls som finns i ett storstadsområde, ett mångfaldsuniversitet med mängder av begåvade ungdomar med vitt skilda bakgrunder socialt, etniskt och beroende på vilken tradition de kommer från. Detta är i sig på väg att förändra södra delen av Stockholm.

Det här har varit ett väldigt viktigt socialdemokratiska projekt, stött och fött av ett engagemang från den socialdemokratiska regeringen men också av ett väldigt starkt engagemang i den här delen av Stockholm.

Jag förutser att de också har fina år framför sig. Regeringen har dessutom under uppbyggnaden vid ett flertal tillfällen stött Södertörns högskola ekonomiskt utöver det resursfördelningssystem vi har. Alla högskolor får samma ersättning för samma utbildning, men vi har gjort särskilda insatser för Södertörns högskola just för att när man bygger upp en ny högskola kan man också behöva lite extra resurser för att klara ekonomin.

Samtidigt har kravet från oss varit mycket tydligt: Det måste bli ordning och reda i ekonomin. Där har man kommit långt. Det såg mycket värre ut för ett par år sedan. Styrelsen har också gjort ett bra jobb och har regeringens förtroende.

När det gäller frågan om att bli universitet känner ju, tror jag, Nina Lundström till att det finns en rad högskolor som önskar bli universitet. Alla högskolor vill säkert bli universitet. Väldigt många har ansökt om att få bli det. Men en klok forskningspolitik kan ju inte ha som syfte att alla högskolor ska bli universitet. Vi är ett litet land. Vi måste också se till att de universitet vi har är av yppersta kvalitet.

Så när Nina Lundström säger att det ska finnas en automatik, att den som söker alltid ska provas och, om det godkänns, bli universitet undrar jag om det verkligen är Folkpartiets politik. Det vore att inte ha någon styrning alls när det gäller hur många universitet vi ska ha i Sverige.

Jag har redovisat den procedur vi har. När vi bedömer att det finns utrymme för ett ytterligare universitet – Sverige har redan ganska många universitet med tanke på vår storlek som nation – då gör vi kvalitetsprovningar. I dagsläget är det inte aktuellt med några nya universitet.

Anf. 65 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Det som är väldigt viktigt att få i dag från utbildnings- och forskningsministern är just ett besked. Nu har jag uppfattat utbildnings- och forskningsministern så att det inte kommer att bli ett universitet av Södertörns högskola. Det är ju nämligen så att de åtta Södertörnskommunerna har tillskrivit regeringen under hösten och frågat varför beskedet dröjer. Deras brev är också fyllt av ganska mycket förtvivlan.

Det är visserligen intressant att höra hur ministern beskriver framtidsmöjligheterna för Södertörns högskola och Campus Telge. Men tar man del av detta brev kan man konstatera att svårigheterna är mycket omfattande. Samtidigt är ambitionerna väldigt högt satta. Någonstans ser man framför sig vikten av att få den vetenskapliga höjden prövad. Jag kan säga att i det här brevet till regeringen står det sist: Mot bakgrund av ovanstående vädjar vi till regeringen att snarast behandla högskolans ansökan och i det fall ansökan om universitet inte kan bifallas inom en snar framtid åtminstone tilldela Södertörns högskola ett eller två vetenskapsområden.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

Vad vi i Folkpartiet menar är att det ska ske en prövning på vetenskaplig grund, det vill säga en prövning av kvalitetskriterierna. Det är oerhört väsentligt, liksom att man också kommer fram med ett besked. Det har också visat sig att just Södertörns högskola och Campus Telge har lyckats med mycket av det som är regeringens ambitioner. I de nationella utbildningsmålen är en ambition att öka andelen så att 50 % av varje årskull ska gå vidare till högre studier. Det talas också om specifika satsningar för att man ska få en rekrytering från bland annat grupper med invandrarbakgrund.

Tar man del av det här brevet och de bekymmer som högskolan står inför vill man ändå någonstans få en bild av vad det är som är haken. Om man nu uppnår alla formella kriterier, vad är det då som förhindrar att man går vidare i processen? Framför allt är det också ett problem att det inte kommer ett svar. Det har funnits en ansökan länge. Den ankom redan för två år sedan. Man har avvaktat och väntat på att få ett besked från regeringen. Det har ytterligare försvårat omständigheterna.

Det ska också sägas att redan när man startade verksamheten 1996 var avsikten att man skulle få en ansökan behandlad så att skolans status skulle förändras senast 2004. Det var en ambition som man hade satt upp. Nu är man väldigt besviken i de här kommunerna och naturligtvis i landstinget, som också har varit engagerat i detta, när man inte kommer längre och får frågan prövad.

Det finns de som säger att det här skulle vara ytterligare ett tecken på regeringens Stockholmsfientlighet. Här gör man inga satsningar. Det räcker inte att nå de här höjderna utan det är andra faktorer som påverkar. Det vet inte jag. Det blir intressant att kanske få en kommentar från ministern i den frågan.

Oavsett detta är det här väldigt angeläget. Det hjälper inte att höra om alla de goda ambitionerna och att man, som ministern säger, har lyckats väldigt väl här. Faktum är att man har stora utmaningar inför framtiden. Man behöver det här beskedet.

Anf. 66 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är mycket intressant att höra Nina Lundström. Det bildar ett mönster. Folkpartiet har ju som politik, det vet alla vi som har upplevt högskolefrågor i mer än något år, att ständigt vara emot nya universitetsetableringar. Man har profilerat sig som det parti som mycket tydligt säger att vi inte ska ha fler universitet. Vi är ett för litet land för att ha fler universitet. När vi har etablerat i Växjö, Örebro och Karlstad, och nu etableras Mitthögskolan som universitet den 1 januari nästa år, har Folkpartiet stått på barrikaderna och sagt nej. Det är politiken.

Men i interpellationsdebatter i kammaren möter jag då och då folkpartister förankrade i en lokal valkrets där man har en högskola. Där vill representanten för just den valkretsens att just den högskolan ska bli universitet. Det har jag stor respekt för. Det är till och med, tror jag, en naturlig del av uppdraget. Men det stämmer ju inte överens med Folkpartiets politik.

Därmed tror jag att vi lätt kan se mönstret. Folkpartiet har hela tiden varit emot ambitionen att bygga ut högskolan och ha minst en stark högskola i varje län. Det är i södra delen av Stockholm, Malmö, Gotland, Dalarna och rader av andra orter som vi har fått starka högskolor som är

med och förändrar kulturerna, rekryterar nya studenter, nya grupper, och skapar en akademisk tradition. Detta driver till syvende och sist också på en ekonomisk utveckling. Det ser vi också i södra delen av Stockholm. Det är roligt att det uppstår ett och annat ljus i Folkpartiet, men det har ännu inte avspeglats i den totala politiken.

Vi investerar mycket stora belopp i att bygga upp en stark högskola i södra delen av Stockholm och har gjort det ända sedan etableringen i mitten av 90-talet. Vi har gjort det konsekvent, och vi har stöttat också vid ekonomiska problem. Men att, som Nina Lundström gör, antyda att ekonomiska problem ska vara en orsak till att bli universitet – så bedriver vi inte forskningspolitik.

Det handlar om när vi bedömer att nationen behöver ytterligare ett universitet. Nu har vi ett framför oss, den 1 januari, Mitthögskolan. Det handlar om när vi bedömer att vi behöver fler som ska ha forskarutbildning för att klara de nationella behoven och att den högskola som blir universitet kan vara med och konkurrera på en internationell arena där universiteten konkurrerar med varandra. Det är då vi tar steget att göra kvalitetsutvärderingarna. Det är väldigt viktigt. Det är en skarp akademisk kontroll. Sedan släpper vi fram och låter ytterligare en högskola bli universitet.

Nu har vi Mitthögskolan framför oss. Nu ska vi se till att det blir ett bra universitet. Vi bygger också upp i Växjö, Örebro och Karlstad. Jag utesluter inte ett framtida universitet, men i dagsläget är det inte aktuellt. Det finns många högskolor som har stort intresse av att ta det steget. Det återkommer vi till.

Men Folkpartiets syn på högskolepolitiken stämmer inte alls överens med de vackra ord som Nina Lundström levererar här i kammaren.

Anf. 67 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag diskuterar väldigt gärna Folkpartiets synsätt och politik. Det gör jag med glädje. Folkpartiets uppfattning är att man ska få sin ansökan prövad. Det är Folkpartiets linje, oavsett vilken folkpartist ministern kommer att möta i debatterna. Det är det som vi måste fokusera på i dag. Det är syftet med interpellationen. Varför ger inte regeringen ett svar? Det har gått mer än två år.

Utbildningsministern förstår också att när man har satt upp väldigt höga mål och ambitioner för sin verksamhet och om siktet är inställt på att försöka nå det högsta målet gör man en rad investeringar. Man måste åtminstone någonstans på vägen få veta vartåt det lutar. Har man nått de högt uppsatta kvalitetsmålen? Vad gäller? Vad har regeringen för grund för att besluta i en eller annan riktning?

Om jag uppfattar det rätt är det de statsfinansiella förutsättningarna som är utbildningsministerns grund för att göra en annan bedömning. Regeringen arbetar övervägande i enlighet med den forskningspolitiska bedömningen. Men oavsett detta har vi Södertörns högskola och Campus Telge som har satt ribban högt, som strävar efter ett högt mål och som egentligen just nu bara vill ha ett besked, ja eller nej. Vilka möjligheter finns?

Jag har inte på något sätt velat framhålla att det skulle vara någon form av ekonomiska problem som är skäl till att man ger universitetsprägel. Det förstår säkerligen också utbildningsministern. Detta handlar om

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

en ansökan som inte är behandlad. Det finns tendenser till Stockholmsfi-entlighet men det är upp till andra att bedöma.

Anf. 68 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag tycker det positiva i den här diskussionen är att se att en enskild folkpartist visar ett engagemang för utbyggnad av högskolan. Det är jag sannerligen inte van vid i de här debatterna när vi talar om Folkpartiets högskolepolitiska linje.

Vi har ett mycket starkt engagemang för södra delen av Stockholm. Vi har startat verksamheten genom att se till att det finns resurser. Vi har bidragit till att det även är en högskola med mycket god kvalitet, med lärare som är disputerade och erfarna. Vi har stöttat högskolan under uppbyggnadsfasen extra utöver de resurser som går via det vanliga ersättningssystemet. Vi har sett till att den har större forskningsresurser än till och med de nya universiteten. Därmed är det bättre förutsättningar för många av lärarna att bedriva sin forskning via Östersjöstiftelsen. Vi ser till att uppmuntra samverkan mellan Södertörns högskola, Karolinska institutet och KTH i södra delen av Stockholm för att få en riktigt stark högskole- och universitetsstruktur i den viktiga delen av länet.

Det är väldigt konkreta bevis för vårt engagemang för Stockholm och för den högre utbildningen i Stockholm. Det är en högskola som på mycket kort tid har blivit en betydelsefull aktör i högskolesystemet. Om Folkpartiet ser det är jag glad. Om enskilda ledamöter kan känna att det är viktigt att värna den högskolan är jag också väldigt nöjd och glad. Men vi vet vad Folkpartiets politik har handlat om: motstånd mot etableringar av nya högskolor, motstånd mot nya universitet, bara värna de gamla universitetens ställning. Det känner alla till som följer högskoledebatten. Kanske är det en vändning på gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **18 § Svar på interpellation 2003/04:181 om utbildning och forskning om nationella minoriteter**

Anf. 69 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Siv Holma har ställt ett antal frågor som rör utbildning och forskning om nationella minoriteter.

Jag vill först säga att jag i likhet med Siv Holma anser att det är en nationell angelägenhet att informera om de nationella minoriteterna och att skapa förutsättningar för att bevara och utveckla minoriteternas språk och kultur. Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder i detta syfte, och här har skolan naturligtvis en viktig roll att spela.

Riksdagen fastslog 1999 att samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar är nationella minoriteter i Sverige. Målet för minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de behålls levande. Minoritetsspråken är samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch.

Som en följd av riksdagens beslut med anledning av propositionen *Nationella minoriteter i Sverige* (prop. 1998/99:143) har läroplanerna ändrats. Där anges numera att eleven ska ha kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia. Ändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2000. Även kursplanerna i grundskolan och gymnasieskolan har reviderats så att det framgår att kunskap ska ges om de nationella minoriteterna och minoritetsspråk.

På universitet och högskolor bedrivs i dag utbildning och forskning i samiska, finska och meänkieli. Vissa universitet har dessutom särskilda åtaganden att erbjuda utbildning i dessa språk. Även utbildning om samisk och finsk kultur förekommer, liksom utbildning och forskning i judaistik samt kortare utbildning i jiddisch. Som en särskild satsning anslag regeringen 3 miljoner kronor år 2002 till Mälardalens högskola för uppbyggnaden av ett finskt språk- och kulturcentrum vid högskolan.

Vetenskapsrådet har 25 miljoner kronor att fördela till småspråk under 2002–2004. Hittills har bland annat Stockholms universitet tilldelats anslag för finska och meänkieli samt Umeå universitet för samiska. Satsningen är långsiktig då universiteten förbinder sig att stödja forskningsprojekten i tre års tid efter det att Vetenskapsrådets stöd upphört.

Universitet och högskolor är mål- och resultatstyrda. Det innebär att regeringen beslutar om de ekonomiska ramarna men att det sedan är upp till de enskilda lärosätena att själva göra interna prioriteringar mellan olika utbildningar. Att ge utbildning för endast ett fåtal personer innebär höga kostnader för lärosätena. Höskoleverket har därför på uppdrag av regeringen utrett hur de så kallade småspråken kan hanteras i framtiden. Höskoleverkets rapport bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen överlämnade 2002 skrivelsen *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna* (skr. 2001/02:83) till riksdagen. Information om handlingsplanen har gjorts tillgänglig på de nationella minoritetsspråken. I skrivelsen, som lyfter fram de nationella minoriteterna som en prioriterad fråga, betonas vikten av utbildning och information om mänskliga rättigheter.

När det gäller information om de nationella minoriteterna i skolan har Myndigheten för skolutveckling på sin webbplats Tema Modersmål utvecklat särskilda "rum" för finska, meänkieli, romani chib och samiska. Ett motsvarande "rum" är under utarbetande för jiddisch och beräknas bli klar att läggas ut vid årsskiftet. Dessa platser som innehåller rikligt med olika slags texter, bilder, ljud och länkar riktar sig primärt till lärare, elever och föräldrar med dessa modersmål, men arbete pågår med att göra relevant information även tillgänglig för elever och lärare som söker information på svenska om dessa minoriteter och deras språk.

Folkbildningsrådet har på uppdrag av regeringen kartlagt i vilken utsträckning de nationella minoritetsgrupperna deltar i folkbildningsverksamheten. Av kartläggningen, som redovisades 2001, framgår att 15 folkhögskolor har haft eller har särskilt riktad verksamhet för minoritetsgrupperna. Sju av skolorna har på eget initiativ kontaktat företrädare för en minoritetsgrupp för att erbjuda sina utbildningar. Studieförbunden redovisade att de har deltagare från de nationella minoriteterna i den allmänna verksamheten. Sex av studieförbunden uppgav att man vid 68 avdelningar genomfört särskilt riktad verksamhet för minoritetsgrupperna. Denna verksamhet har riktats till samtliga minoritetsgrupper. Rege-

ringen tillsatte 2001 utredningen om utvärdering av folkbildningen. I utredningens uppdrag (dir. 2001:74) ingår att mot bakgrund av målen för minoritetspolitiken belysa folkbildningens roll för de nationella minoriteterna. Arbetet ska redovisas senast den 15 mars 2004.

Då Siv Holma, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmannen att Elina Linna i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 70 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag tackar för svaret som är en bra beskrivning av vad som pågår. Tyvärr kan inte Siv Holma delta i debatten själv på grund av sjukdom, men jag ersätter henne gärna. Vi är båda två mycket engagerade i politikområdet nationella minoriteter.

Som utbildningsministern också konstaterar är det en nationell angelägenhet att informera om de nationella minoriteterna och skapa förutsättningar för att bevara och utveckla minoriteternas språk och kultur. Svensk nationell minoritetspolitik är en förhållandevis ny företeelse. Det märks. Fastän det står i läroplanen att eleverna ska ha kunskaper om de nationella minoriteternas kultur och språk är det väldigt många elever som varken i grundskolan eller i gymnasiet har hört talas om de fem nationella minoriteterna.

Webbsidan som utbildningsministern hänvisar till i sitt svar riktar sig till lärare, elever och föräldrar från minoritetsgrupperna, och det är inget fel med det. Men hur är det med kunskaperna hos lärare och skolledare som inte tillhör någon av minoriteterna?

Min erfarenhet är att kunskapsbristen hos majoritetsbefolkningen om nationella minoriteter och deras rättigheter är enorm. Tyvärr är inte lärare något större undantag i denna fråga. Lärarutbildningarna har här en central roll. Själv har jag fått höra vittnesmål från studerande på lärarutbildningar om att ämnet nationella minoriteter inte har tagits upp under utbildningen.

Jag vill passa på att fråga utbildningsministern: Hur mycket har kunskaperna om de nationella minoriteterna förbättrats på lärarutbildningarna? Hur mycket berörs ämnet i utbildningarna?

Fru talman! Den centrala frågan i interpellationen, enligt min mening, är följande: Är ministern beredd att verka för att sprida kunskaper om minoriteterna inom minoritets- och majoritetsbefolkningen? Jag tolkar svaret som att utbildningsministern är beredd att göra detta. Men jag vill nyansera frågan lite: Hur kommer ministern att verka för att kunskap om minoriteterna sprids, speciellt bland majoritetsbefolkningen?

Tack vare lagen har de nationella minoriteterna fått ett bättre självförtroende och vill bevara och utveckla sina språk och kulturer. Men de behöver majoritetens stöd och acceptans i denna fråga; annars riskerar vi att förlora de nationella minoriteterna innan lagens ens är känd hos majoriteten av svenska folket.

Anf. 71 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag är liksom Elina Linna engagerad i de nationella minoriteternas ställning, deras kulturella utveckling och språkens utveckling, men också i kunskaperna hos majoritetsbefolkningen om våra nat-



ionella minoriteter. Därför har vi också agerat skyndsamt när det gäller utredningens förslag, inte minst på skolans område.

Vi har nu ändringar i läroplanen. Det är en skyldighet som ingår i skolans uppdrag att informera, utbilda och ge kunskaper åt våra barn och ungdomar om våra nationella minoriteter. Det är också naturligt att det ingår i de kvalitetsuppföljningar som Skolverket gör i sin nya och mycket tydligare roll att följa upp att läroplanens regler och målsättningar verkligen genomförs ute i skolan.

Jag har också varit konkret engagerad i att sprida kunskaper och insikter om värdet av finska i våra högskolor genom att bidra till att man kunnat etablera ett finskt språk- och kulturcentrum vid Mälardalens högskola förlagt till Eskilstuna – av flera skäl. Vi behöver fler aktörer som också attraherar studenter. Vi behöver få fler ute i samhället som rekryterar studenter till att läsa de här språken. Då menar jag att med en sådan etablering i Eskilstuna, i bygder där vi har väldigt många medborgare med finländskt ursprung, finns en möjlighet att både lyckas attrahera nya grupper till högskolan, i linje med den öppna högskolan och de visionerna, och också därmed stärka kunskaperna i finska språket.

Det är konkreta exempel på insatser som stärker minoritetsspråkens ställning i majoritetssamhället.

Naturligtvis finns det anledning att gå vidare och fundera kring vad vi i övrigt kan göra i form av informationsspridning. Här finns också en nationell informationssatsning om samerna som urbefolkning och samernas kultur där regeringen har anslagit 20 miljoner kronor. Här finns Skolverkets arbete med att ta fram referensmaterial om de nationella minoriteterna. Myndigheten för skolutveckling arbetar också med detta, som jag nämnde tidigare. Justitiedepartementet ordnar regionala konferenser där den här frågan tas upp. Finns det ytterligare idéer från interpellanten är jag också beredd att lyssna på vilken typ av insatser som Elina Linna förespråkar.

Men engagemanget finns där, och de konkreta insatserna finns där.

Anf. 72 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag vill kommentera några saker som utbildningsministern tog upp.

Det här med regionala konferenser är väldigt intressant och ett bra exempel på majoritetens ointresse. Den första regionala konferensen var ju planerad till våren 2003 men fick ställas in på grund av att det var så få anmälningar. Samtidigt vittnas det från väldigt många kommuner där jag har kontakt med representanter för minoriteterna att tjänstemännen i kommunerna inte känner till lagen och än mindre innehållet i den. Jag hoppas alltså verkligen att de regionala konferenser som nu planeras genomförs trots att anmälningarna kanske inte strömmar in. Det är viktigt att i alla fall de få som är intresserade av den här frågan får möjlighet att fördjupa sig i lagtexten och dess innebörd.

I en av dagens rikstidningar kan vi läsa en liten notis om att samiskan håller på att dö ut. Jag vet inte om utbildningsministern har hunnit läsa den. Det är Sametingets språkutredare Michael Teilus som konstaterar att ”det krävs en långsiktig, minst tioårig, kampanj för att väcka nytt liv i den samiska språkkulturen. — — Ingen vet hur många samer som inte

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

behärskar sitt språk, men enligt uppskattningar kan det röra sig om så många som en tredjedel av den samiska befolkningen.”

Vi kan konstatera att när en tredjedel inte behärskar samiska språket, speciellt om kommunerna inte har kännedom om lagen och rättigheten att få modersmålsundervisning och undervisning i minoritetsspråket, finns det stor risk att samiskan inte bara håller på att försvinna utan också försvinner. Och språket är ju bärare av kulturen, så det finns risk att också kulturen försvinner.

Utbildningsministern frågar vad jag har för egna förslag. Ett exempel är just det här med kampanjer när det gäller minoriteter över huvud taget. Jag har i olika politiska sammanhang representerat den största nationella minoritetsgruppen och tagit upp allmänpolitiska frågor. När jag kallar till presskonferens kommer minoritetsmedierna, men det är ytterst sällan representanter från majoriteten är intresserade när en representant för minoriteten talar på minoriteternas vägnar. Majoritetsmedierna är inte intresserade.

Anf. 73 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är precis så som Elina Linna beskriver. Även om vi har varit tydliga från riksdagens sida om de nationella minoritetsspråkens ställning finns det hot mot deras vitalitet om vi tillåter en utveckling att ske där allt färre kan språken. Därför är det oerhört viktigt med vår samiska undervisning på grundskolenivå som vi har vid sex sameskolor. Detta är ett brott mot hur politiken genomfördes förr. Förr var det inget nationellt engagemang för att bevara minoritetsspråken. Då sade man inte heller minoritetsspråk, utan det var modersmålet, svenskan, som skulle dominera.

Så var det också i Tornedalen där jag själv har mina rötter. Tornedalsfinskan motarbetades aktivt, och svenskan skulle dominera skolan från start. Även om barnen kom till skolan utan att kunna ett ord svenska var det svenska som skulle talas i skolan – bara och endast.

Den utvecklingen måste vändas med aktiva åtgärder. Våra sameskolor spelar där stor roll. Gällivare, Jokkmokk, Kiruna, Karesuando, Lannavaara och Tärnaby gör ett fint jobb med att se till att barn och ungdomar får grundläggande och bra kunskaper i samiska. Dessutom har vi integrerat samisk undervisning i flera skolor i flera kommuner.

Visst kan vi göra mer. Det viktiga är att vi nu har en politik och en nationell samling kring den politiken. Vi tar initiativ. Vi vidtar åtgärder för att också stärka finskan i Sverige. Ansvarig för samordningen är naturligtvis Justitiedepartementet, men Utbildningsdepartementet är med och driver på engagerat på de områden vi kan, till exempel genom att se till att skolorna informerar bättre om våra nationella minoriteter.

Anf. 74 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Vi är överens om det mesta när det gäller den här frågan. Men jag vill ta upp ännu mer om utbildningsministerns ansvarsområde. Jag tror att skolan spelar en väldigt viktig roll när det gäller kunskapsöverföring och acceptans hos majoriteten för att minoritetsbefolkningen har ett lagstadgat skydd för att kunna utveckla och bevara språket.

Jag kan berätta en solskenshistoria från Mälardalens högskola. Det finns en studerande där som inte läste finska utan lärarutbildningen. Under utbildningstiden tog hon också upp studier i finska därför att hon hade förlorat finska språket på grund av den politik som vi hade fört i Sverige. Det fanns inte möjlighet att få modersmålsundervisning i den utsträckning som hon hade behövt. Hennes modersmål hade försvunnit. Hon har återerövrat det. Nu talar hon till och med finska med sitt barn. Tredje generationen har lärt sig finska, och det är mycket tack vare Mälardalens högskola, där hon kan fördjupa sig mer i finska språket.

I sitt svar tar utbildningsministern upp att det finns vissa universitet som har särskilda åtaganden när det gäller minoritetsspråken. Jag skulle vilja veta vilka universitet det är och hur de genomför sina åtaganden.

Anf. 75 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Tyvärr har jag inte med mig listan på de olika universiteten. Men det går lätt att ordna via Utbildningsdepartementet om Elina Linna hör av sig till mig och departementet.

Däremot är det en utmaning att organisera universitets- och högskoleväsendet så att inte de små språken far illa i tider av bristande intresse bland studenterna. Det kan vi se ibland. Trots att vi har ett starkt engagemang för språket, vi vill att det ska utvecklas, kan det vara tider av vikande intresse. Med det resursfördelningssystem som vi har får man resurser om det finns studenter. Kommer inte studenterna viker resurserna och går till andra områden. Det är orsaken till att vi tittar närmare just på frågan om småspråkens ställning.

Det är också orsaken till att vi har gett Vetenskapsrådet särskilda medel för att stötta småspråken. Det har gått bland annat till samiskan och finskan därför att de språken behöver samordnas och stöttas nationellt för att det ska skapas miljöer av tillräckligt hög kvalitet på våra universitet som värnar deras ställning.

Ibland kan det behövas lite nya aktörer. Det var orsaken till satsningen på Mälardalens högskola. Där fanns ett engagemang från regionens, från högskolans och från lärarnas sida att sätta i gång med att utveckla finska språket som undervisnings- och forskningsspråk. Vi stöttade där en ny aktör för att se till att få ett ökat intresse för finskan. Det tror jag kan bli en riktigt lyckad satsning.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **19 § Svar på interpellation 2003/04:184 om möjlighet för fristående skolor att anordna individuellt program för gymnasieelever**

Anf. 76 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Joe Frans har frågat mig om jag har för avsikt att se över systemet så att de fristående skolorna och de kommunala skolorna ges likvärdiga villkor och förutsättningar och att resursfördelning och programutbud utformas så att segregationen kan motverkas. Elever med ett individuellt program har i dag en svag ställning när det gäller rätten till gymnasieutbildning, både i fråga om omfattning och innehåll. Det är

därför angeläget att vidta åtgärder för att stärka dessa elevers rätt till en utbildning av god kvalitet och att skapa individuella och flexibla lösningar som förstärker dessa elevers motivation och rätt till lärande.

I dag är det inte möjligt för en fristående skola att anordna individuella program utan detta är hemkommunens ansvar och skyldighet. Flera fristående gymnasieskolor kan bedömas ha en lämplig pedagogik och kompetens och bedriver med framgång sådana verksamheter som passar för elever med svårigheter i skolan och andra problem. Många fristående gymnasieskolor har också efterfrågat möjligheter att anordna individuella program för de elever som av någon anledning inte kan följa hela det ordinarie kursutbudet. En sådan lösning kan innebära utökade utbildningsmöjligheter för de elever som har särskilda utbildningsbehov.

Två olika utredningar har på senare tid kommenterat de omständigheter som Joe Frans tar upp: kommittén för uppföljning av resursfördelning till fristående skolor, Fristkommittén, och Gymnasiekommittén 2000. Regeringen har i propositionen *Fristående skolor* (prop. 2001/02:35) bedömt att frågan om rätten för fristående gymnasieskolor att anordna individuella program bör beredas tillsammans med Gymnasiekommitténs förslag om det individuella programmet. Enligt kommitténs förslag bör villkoren för de offentliga och fristående skolorna vara så lika som möjligt. Kommitténs förslag innebär att en fristående gymnasieskola ska få anordna utbildning för obehöriga elever på samma villkor som för behöriga elever. Remissopinionen för de förslag som lämnats i detta avseende är i huvudsak positiv.

Även andra utbildningsanordnare kan erbjuda utbildningar som är lämpliga för obehöriga elever med varierande behov och förutsättningar. Folkhögskolorna bör exempelvis kunna erbjuda möjligheter för dessa ungdomar att komplettera sina kunskaper och förbättra sina framtida möjligheter till studier eller anställning. Direktiv till en utredning om möjligheterna att bedriva gymnasieutbildning genom entreprenad bereds för närvarande inom Regeringskansliet. En av utgångspunkterna för utredningsuppdraget kommer att vara betänkandet *Unga utanför* (SOU 2003:92), där den särskilde utredaren bland annat efterlyser en möjlighet för den kommunala gymnasieskolan att upphandla utbildningsinsatser på entreprenad av folkhögskolor, studieförbund och andra utbildningsanordnare.

När det gäller möjligheten för kommuner att avtala med fristående huvudmän om att anordna utbildning för elever som saknar behörighet till gymnasieskolans reguljära studieutbud kommer regeringen att ta ställning till Gymnasiekommitténs förslag i samband med den proposition om gymnasieskolan som lämnas i vår.

Anf. 77 JOE FRANS (s):

Fru talman! Jag vill tacka utbildningsministern för svaret. Jag delar utbildningsministerns beskrivning av läget och hans ambition att stärka förutsättningarna för eleverna att få en god utbildning.

Jag tycker att de fristående skolorna är ett bra komplement till det kommunala skolsystemet. De fristående skolorna är nödvändiga och en självklar del av utbudet. De ger variation, de stärker utbudet och de måste också utvecklas. Jag tycker att möjligheterna till olika skolformer leder till pedagogisk stimulans och utveckling för hela sektorn.

Jag tycker att friskolorna är en frisk utmaning för de kommunala skolorna. De ger eleverna och föräldrarna valmöjligheter. Och det är ingen överdrift att påstå att de fristående skolorna är här för att stanna.

Det är samtidigt viktigt att se till att ingen elev tvingas välja en friskola på grund av att de kommunala alternativen är för dåliga. Där har vi ett omistligt ansvar, ett ansvar som vi måste ta med stolthet. De kommunala skolorna måste kunna erbjuda de bästa förutsättningarna för alla möjliga behov.

Jag tycker att Sverige i dag kanske har Europas mest moderna skolsystem, där fristående skolor har möjlighet att verka. Det är bra. I det läget tycker jag att det är viktigt att vi vågar erkänna när saker och ting är mindre bra och när saker och ting kan utvecklas.

Det felaktiga i det nuvarande systemet är att de kommunala skolorna inte konkurrerar med de fristående skolorna på lika villkor. Bra, välfungerande och populära kommunala skolor måste ges möjlighet att utvecklas och konkurrera med de fristående skolorna på lika villkor. Det är väl där vi har problem. Gällande lagstiftning ger de kommunala skolorna nackdelar.

Det är upprörande, även om upprörande är ett starkt ord, därför att gällande lagstiftning befriar de fristående skolorna från att ta ansvar för svaga elever. Jag anser att de fristående skolorna tillåts plocka russinen ur kakan. Det leder bara till öar av enformighet i stället för ett hav av möjligheter, ett hav av möjligheter som ger mångfald och leder till en bra utveckling för alla.

Jag vill gärna be utbildningsministern att göra en mental färd i Stockholm, för att göra bilden klarare och tydligare. Gör en färd från Akalla till Kungsträdgården eller från Skärholmen till stan. Eleverna från Skärholmen går av i Liljeholmen. Sedan går färden vidare. De som stigit på i Liljeholmen stiger av på Söder. Det är en resa till en återvändsgränd som heter segregation, därför att vi inte har möjlighet att utveckla de kommunala skolorna på det sätt som vi skulle kunna göra.

Av de elever som i höstas började i ettan på gymnasiet var det 25 % som började på IV-program. Det beror till viss del på att en elev som först har gått på IVIK och sedan börjar på ett vanligt program registreras på IV om igen. Min fråga till utbildningsministern är om han anser att det är rimligt att samtliga skolor i en kommun ska kunna vara med och ta ansvar för alla elever, även IV-elever.

Anf. 78 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag delar helt Joe Frans syn på fristående skolor som viktiga komplement till de kommunala skolorna. Utvecklingen har också bidragit till att utveckla de kommunala skolorna. Pedagogiskt, organisatoriskt, i bemötande – i många frågor har växelspelet mellan den kommunala skolan och den fristående skolan varit positivt.

Samtidigt delar jag Joe Frans oro för att vi får en stark segregation som negativt påverkar allas lika möjligheter att få en bra utbildning. Därför andas också interpellationssvaret en positiv syn på den synpunkt som Joe Frans tar upp i sin interpellation: Borde det inte vara så att vi såg till att få med fler aktörer som utvecklar innehållet i de individuella programmen, för att stärka elevernas rätt och möjligheter till bra utbildning? Den frågan bereder vi i samband med att vi bereder de förändringar i

gymnasieskolan som vi kommer att föreslå. Svaret andas en positiv syn på detta.

Jag tror också att det bland de fristående skolorna finns aktörer som lämpar sig väldigt väl för att ge sig i kast med att utveckla de individuella programmen, som har engagemanget, kunskaperna och framför allt en personal som har idéer och är intresserad av att utveckla den här typen av utbildning.

Jag vill återkomma med de konkreta förslagen till riksdagen men delar i stort Joe Frans synpunkter.

Anf. 79 JOE FRANS (s):

Fru talman! Jag tackar för det positiva svaret och tolkar utbildningsministern som att det kommer förslag till riksdagen. Jag vill lämna med en beskrivning som kan stärka underlaget. Det finns kommuner som inte har några gymnasieskolor alls. I Stockholm finns det 28 kommunala gymnasieskolor och 44 fristående. Problemet är att bara de kommunala skolorna har ansvaret att ordna individuella program. Vi är överens om att det kan förbättras. Om man tänker att de omkring 25 kommunala skolorna har de 25 % av elevunderlaget som är IV-elever är problembilden rätt tydlig. Vi ser en accelererande selektion av elever mellan skolor med hög status och skolor med låg status. Det gäller både inom den kommunala skolan, beroende på var skolan ligger, och mellan kommunala och fristående skolor. Om vi får möjlighet att jobba med det blir det inte så att man tvingar alla fristående skolor, utan man ska försöka hitta ett fungerande samarbete.

Min oro är att det kommer att ta för lång tid, kanske tre fyra år. Jag vill försäkra mig om att takten är hög och att det inte kommer att ta för lång tid. Situationen är akut. Det handlar om möjligheten till utveckling och framtiden för de elever som går i skolan i dag. Därför undrar jag hur lång tid det kommer att ta. Hur snabbt kommer det att gå?

Anf. 80 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Joe Frans frågar nu om en proposition som ännu inte har lagts fram för riksdagen. Jag kan i dagsläget inte svara på detta på annat sätt än att jag delar Joe Frans uppfattning att vi behöver fler aktörer som riktar in sin kraft och sitt engagemang på den här gruppen av elever. Det är en stor grupp elever som har rätt till bättre utbildning. Deras framtid är mycket beroende av om de får en gymnasieutbildning eller inte. Det kommer att avgöra möjligheterna på arbetsmarknaden, möjligheten till egen försörjning och möjligheten till integration i samhället.

Anf. 81 JOE FRANS (s):

Fru talman! Jag får tacka. Jag hoppas att det går så snabbt som möjligt. Som du förstår är jag otålig, och inte bara jag utan de tusentals ungdomar vars framtid beror på om vi kan se till att den nödvändiga lagstiftningen finns på plats. Jag tror att det finns ett brett stöd i riksdagen för de tankar som ditt interpellationssvar andas. Jag tackar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 82 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Gustav Fridolin har frågat näringsministern om han avser att verka för att regeringen klargör en ny position kring EU:s klimatpolitik som ligger i linje med riksdagens beslut om nationell klimatstrategi. Han frågar också om näringsministern tänker verka för en ändring av ansvarsfördelningen mellan departementen vad gäller klimatpolitiken.

Näringsministern och jag har kommit överens om att det är jag, som ansvarig för klimatpolitiken, som bör svara på interpellationen.

Bakgrunden till frågorna är klimatpolitiken i förhållande till den pågående beredningen av det så kallade länkdirektivet. Syftet med länkdirektivet är att länka Kyotoprotokollets projektbaserade mekanismer för gemensamt genomförande (*joint implementation, JI*) och mekanismen för ren utveckling (*clean development mechanism, CDM*), till EU:s handelssystem. Jag vill här förtydliga att det är frågan om utsläppskrediter som härrör från konkreta projekt med faktiska utsläppsminskningar som ska genomföras, godkännas och i efterhand verifieras av oberoende instanser enligt detaljerade regler och procedurer. Fridolin ställer sina frågor med utgångspunkt i en PM med preliminära svenska synpunkter på kommissionens förslag.

Jag har förståelse för och delar i viss mån den oro Fridolin ger uttryck för i några av sina frågor. Däremot delar jag inte Fridolins uppfattning att Sveriges synpunkter på kommissionens förslag skulle avvika från vår klimatstrategi. Låt mig förklara varför.

Till grund för Sveriges i grunden positiva inställning till länkdirektivet ligger att det är ett instrument för att genomföra Kyotoprotokollet. Sverige och EU har som bekant skrivit under Kyotoprotokollet och därmed behöver vissa förberedelser göras för att sätta protokollet i kraft. Dessutom finns förväntningar från andra parter, bland andra u-länderna och Ryssland, på att EU inte ska upprätta restriktioner som går utöver vad protokollet föreskriver för de mekanismer som protokollet etablerar. Det är viktigt att få med dessa länder om Kyotoprotokollet ska träda i kraft och bli verkningsfullt.

Att benämna de flexibla mekanismerna ”kryphål” är enligt min mening missvisande. I själva verket är de centrala i det internationella samarbetet för att uppfylla åtagandena i, och genomföra, Kyotoprotokollet. Förutom att de leder till faktiska utsläppsminskningar så bidrar de till kapacitetsutveckling i och tekniköverföring till de länder där projekt genomförs.

Jag kan försäkra Gustav Fridolin och Ingegerd Saarinen att frågan om hur mycket flexibla mekanismer som ska tillåtas i systemet och hur stor andel inhemska åtgärder som ska vidtas är viktig för Sverige. Vi har genomgående betonat att den så kallade supplementaritetsprincipen, det vill säga principen om att länderna ska genomföra en betydande del av utsläppsminskningarna inom det egna landet, måste säkerställas. Samtidigt har vi också pekat på praktiska och tekniska svårigheter att sätta ett tak för användningen av JI och CDM.

Svar på  
interpellationer

Det förslag som kommissionen har lämnat innebär inte någon garanti för att supplementaritetskravet upprätthålls. Det finns till exempel inga begränsningar för inflödet av krediter från handel med länder utanför unionen om och när handel med utsläppsrätter öppnas upp med andra länder utanför EU. Kommissionen föreslår heller ingen kvantitativ begränsning, utan endast en översyn som eventuellt kan leda till en begränsning.

Sverige har pekat på svårigheterna att med kommissionens förslag säkerställa supplementaritetsprincipen på ett fullgott sätt. Vad vi behöver försäkra oss om är att vi nationellt såväl som på EU-nivå vidtar andra åtgärder som leder till att reella utsläppsminskningar nås på hemmaplan. Det handlar då förstas om skärpt energi- och koldioxidbeskattning, minskade subventioner till fossila bränslen, åtgärder inom transportsektorn, investeringsbidrag med mera.

En annan fråga som Fridolin tar upp och som också är föremål för diskussion inom EU är huruvida man ska tillåta att länder får tillgodoräkna sig utsläppsrätter som härstammar från projekt för skogsplantering i u-länder. Låt mig återigen påminna om att klimatkonventionens samtliga parter kommit överens om att upptag av koldioxid i vissa typer av projekt för skogsplantering, nämligen för återbeskogning av tidigare avskogad mark, under vissa förutsättningar ska få tillgodoräknas. Under ett par år har parterna nu diskuterat vilka dessa förutsättningar ska vara. Sverige och EU har konsekvent drivit linjen att hårda krav måste ställas på att projekten blir varaktiga, att de i realiteten verkligen leder till minskad koldioxidhalt i atmosfären och att det ställs hårda krav på att projekten leder till en socioekonomiskt och miljömässigt positiv utveckling. Många u-länder, särskilt bland de minst utvecklade, har fäst stora förhoppningar till denna typ av projekt. Vid det nionde partsmötet i Milano i december 2003 nåddes en överenskommelse där Sverige och EU lyckades få gehör för nästan alla sina krav. Jag anser därför att vi inte med trovärdigheten i behåll kan ställa upp några särskilda begränsningar för denna typ av projekt i EU-direktivet.

Låt mig slutligen kommentera Gustav Fridolins undran om ansvarsfördelningen för klimatpolitiken mellan departementen.

Miljödepartementet har det övergripande ansvaret för klimatpolitiken. Näringsdepartementet har däremot ansvar för den del av klimatpolitiken som rör tillämpningen av de flexibla mekanismerna. Det hänger samman med de energipolitiska insatser inom klimatområdet som den energipolitiska överenskommelsen rymmer och som riksdagen beslutat om. Huvuddelen av de koldioxidutsläpp som antas medföra klimatförändringar härrör från sektorer som Näringsdepartementet ansvarar för, såsom transport, energi och uppvärmning.

Det är också av stor vikt att klimatpolitiska hänsyn integreras i energipolitiken. Energi- och klimatpolitik är nära sammankopplade, och det råder också ett nära samarbete mellan departementen i dessa frågor. Vi har således inga planer på att ändra den rådande ansvarsfördelningen.

Då Gustav Fridolin, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmanen att Ingegerd Saarinen i stället fick delta i överläggningen.



Anf. 83 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret.

Jag vill be om ursäkt för att Gustav Fridolin inte kunde vara här. Han bad mig ta emot svaret.

Jag är inte riktigt nöjd med att det är miljöministern som svarar. Att jag hade föredragit att näringsministern svarar beror på att det är Näringsdepartementet som har berett och drivit frågan om flexibla mekanismer, och under ett departementsråd som ända fram tills i somras var chefslobbyist mot den av riksdagen fastställda klimatpolitiken.

När det gäller utsläppsminskningar genom tekniköverföringar för projekt vet vi inte i dag om de leder till utsläppsminskningar. Det beror bland annat på hur länkdirektivet utvecklas och även på graden av flexande utanför direktivet. Om Ryssland och andra före detta kommunistländer får sälja så mycket utsläppsrätter som de vill, så att det rentav täcker EU:s och Japans åtagna minskningar, är ingenting uppnått. Utgångsläget är att stora minskningar redan har skett i de här länderna utan att det har ett dugg med Kyotoprotokollet att göra.

Jag undrar också på vilket sätt det skulle finnas praktiska och tekniska svårigheter i att JI och CDM inte får användas i handelssystemet, eller för den delen att slå fast att till exempel högst 5 % av rätterna skulle kunna få köpas utanför EU 15, den fördragsslutande parten i Kyoto.

Det är klart att Sverige inte kan förbjuda flexibla mekanismer i största allmänhet för de länder som vill använda den möjligheten, men vi kan och bör verka för att de inte används i handelssystemet mellan företag utan används enbart av länder. Skälet för det är naturligtvis att utsläppsrätterna delas ut gratis och delvis inom områden som får väldigt stora statssubventioner, till exempel den tyska kolkraften.

Vi vet alla att det förs två olika slags klimatpolitik i Sverige. Näringsdepartementet motsatte sig klimatpropositionen och ville att vi skulle utnyttja det utrymme som EU:s interna bördefördelning gav oss, nämligen en ökning med 4 %, och dessutom att målet skulle formuleras så att flexibla mekanismer tillåts.

Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Miljödepartementet och en stor majoritet i riksdagen, inklusive Socialdemokraterna, ville annorlunda och beslutade att klimatmålet skulle vara en minskning med 4 % och att flexibla mekanismer inte skulle räknas.

Men Näringsdepartementet ville också i handelssystemet tilldela svensk industri en ökning av utsläppen med 74 % i den förhandling som vi hade nyligen jämfört med basåret 1990. Ett sådant prejudikat skulle ha varit ett sabotage mot europeisk miljöpolitik och klimatpolitik och skulle ha gjort hela handelssystemet meningslöst. På samma gång skulle det svenska klimatmålet inte ha varit särskilt trovärdigt, och det skulle ha gett konstiga signaler.

Nu har vi på politisk nivå bland samarbetspartierna förhoppningsvis förhindrat det här, fast en stor del av förhandlingarna återstår.

Som hanteringen av länkdirektivet visar är motståndet mot det av riksdagen beslutade svenska klimatmålet fortfarande starkt på Näringsdepartementet, och jag är därför inte nöjd med att det är Lena Sommestad som får stå till svars för den här politiken.

Prot. 2003/04:54

20 januari

---

*Svar på*

*interpellationer*

Anf. 84 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Det är regeringen som driver klimat- och energipolitiken och har en fördelning mellan departementen där vi samarbetar, på ett utomordentligt sätt, tycker jag. Det är miljöministern som driver förhandlingarna om länkdirektivet i EU och som företräder regeringen i klimatförhandlingarna. Det är därför som vi tycker att det är lämpligt att jag också svarar på frågor som just gäller förhandlingsfrågorna.

Det finns vissa missförstånd i frågan. Ett sådant missförstånd är att länkdirektivet skulle ha att göra med *hot air* från Ryssland till exempel. *Joint implementation*-projekt handlar inte om *hot air*, det vill säga att man kan sälja utsläppsrätter på det sättet att man har dem till skänks, som Ryssland har genom den nedgång i industriproduktionen som de har upplevt. Det här handlar om verifierbara projekt. Det är alltså två olika frågor.

När det gäller frågan om länkdirektivet och att använda de flexibla mekanismerna finns det både tekniska och politiska skäl. Valet att över huvud taget ha med de flexibla mekanismerna i EU:s handelssystem handlar i mycket hög grad om förtroende i de internationella förhandlingarna. De flexibla mekanismerna är en mycket viktig del av Kyotoprotokollet, och att icke införliva dessa flexibla mekanismer hade, enligt vår bedömning efter lång erfarenhet i internationella klimatförhandlingar, varit mycket olyckligt. Det handlar om att skapa förtroende för att vi implementerar de gemensamma överenskommelser som har nåtts, framför allt i Kyoto och Marrakech.

När det gäller att sätta ett tak har Gustav Fridolin något missuppfattat den svenska linjen. Vi har pekat på att det är oerhört viktigt med supplementaritet. Men supplementaritet, att mycket görs också hemma, vilket är tydligt i Kyotoprotokollet, handlar inte bara om att begränsa de flexibla mekanismerna, utan det handlar lika mycket om att begränsa den andra utsläppsrättshandeln, den som vi brukar tala om som *hot air*-handeln.

Det säkerställs inte en rimlig grad av supplementaritet genom att man bara riktar sig mot de flexibla mekanismerna. Vi ser här att vi hade kunnat väcka mycket stor irritation bland alla de länder som ser det som någonting mycket positivt att EU ägnar sig åt CDM-projekt. Det var alltså en signal som vi inte ville skicka, att vi begränsar just denna typ av projekt men inte övrig utsläppsrättshandel.

Det är tekniskt svårt att sätta ett tak, och det är en erfarenhet av ett års försök från EU:s sida att i de internationella förhandlingarna just sätta ett tak för mekanismerna. Det var alltså inte tekniskt möjligt att nå fram till en sådan lösning. Det är därför som Sverige, vilket också framgår av de preliminära underlagen, har bett kommissionen att återkomma med ett fungerande förslag kring hur supplementaritet ska kunna säkras.

Sverige har drivit detta mycket starkt. Vid det sista miljörådsmötet, då de flexibla mekanismerna och länkdirektivet diskuterades, var det Sverige tillsammans med bland annat Tyskland och den gröne miljöministern i Tyskland, Jürgen Trittin, som drev frågan om supplementaritet. Och vi vet nu att Irland kommer att återkomma med förslag kring hur supplementaritet skulle kunna säkras på andra sätt. Så det handlar inte om en släpphänt politik. Men det handlar om att försöka bedriva en klimatpolitik och klimatförhandlingar som gör det möjligt för oss att fak-

tiskt genomföra Kyotoprotokollet. Och min fråga till Ingegerd Saarinen är: Om vi ska genomföra Kyotoprotokollet, måste vi då inte genomföra det som vi gemensamt har kommit överens om i de internationella förhandlingarna?

Prot. 2003/04:54  
20 januari

---

Svar på  
interpellationer

Anf. 85 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Vi måste nog försöka genomföra det som vi har kommit överens om i internationella förhandlingar, men med den utformning som protokollet har fått är risken mycket stor att vi får väldigt små faktiska utsläppsminskningar. Det är väldigt oroande mot bakgrund av vad som nu händer på det här området. Varje rapport som vi får från expertkommittéer blir alltmer oroande. Det ser ut som att klimatet är väldigt illa ute, och det är ganska bråttom med åtgärder.

Hela protokollet har fått en tvivelaktig utformning, och det har inte minst att göra med frågan om *hot air*, som miljöministern nämnde. Om detta kommer att användas väldigt mycket kommer vi kanske inte att få några utsläppsminskningar att tala om. Det har också att göra med att USA inte har skrivit på protokollet. Dessutom kan man fundera på hur det är när EU använder den här supplementariteten och det kanske inte blir några begränsningar här, som framgår av ministerns svar. Det finns alltså väldigt många urholkningar i protokollet.

USA hävdar ofta att länder i Västeuropa gärna skriver under internationella åtaganden för att sedan strunta i dem. I USA finns det mekanismer som gör att medborgare och medborgarrätsorganisationer kan driva rättsprocesser mot myndigheter som inte fullföljer sina åtaganden. USA menar därför att man är mer försiktig med att ta på sig förpliktelser. När man gör det har man för avsikt att uppfylla dem. Det är lite så som jag har tänkt när det gäller vad som sker i EU nu. Vad händer om länder inte kommer att uppfylla sina åtaganden? Vi fick ju nyligen höra att det bara är Sverige och EU hittills som verkar lyckas i det här fallet.

Jag tror att det är väldigt viktigt att titta framåt. Vi borde egentligen börja förhandla nu om hur reglerna ska se ut under nästa åtagandeperiod. Jag funderar på om de tankarna har börjat bearbetas i Miljödepartementet och, varför inte, i Näringsdepartementet. Vi menar att man egentligen borde basera det här på utsläppsrätter per person i världen för att få något slags rättviseaspekt på det. En sådan modell skulle vara bra mycket enklare att kontrollera än den konstiga modell som vi nu har där alla får släppa ut det som de har gjort historiskt. Man tjänar alltså på att ha haft stora utsläpp.

Jag undrar vad miljöministern tycker om den idén, att man ska försöka föra in en sådan dimension i de fortsatta förhandlingarna. Det borde handla om vad världsmedborgaren har rätt att släppa ut. Det skulle också ge en del positiva möjligheter för u-länder utan att det blir så lösligt som man kan vara rädd för att det blir med den nuvarande överenskommelsen.

Anf. 86 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig säga att Kyotoprotokollets utformning inte på alla punkter överensstämmer med vad vare sig Sverige eller EU hade velat, men nu är det det protokoll som vi har. Regeringens bedömning är absolut att det viktigaste nu är att arbetet med Kyotoprotokollet fortsätter

och också att det kommer att fungera. Det är det som ligger till grund för vårt sätt att förhandla.

Vi menar också att mekanismerna kan spela en mycket viktig roll. Vi har en omfattande verksamhet runtom i världen. Det är också många privata aktörer som har satt i gång med detta arbete med både CDM och JI. Så det här är en del i en process, att sätta ett pris på kol och få processen att börja.

Övriga länders åtaganden är en fråga som vi ägnar mycket stor uppmärksamhet, inom både Sverige och EU. Det stora problem som vi har är att u-länderna, eller G77-gruppen, i förhandlingarna än så länge fullständigt har vägrat att över huvud taget ta upp den här frågan. Det var en viktig orsak till att förhandlingsmötet i New Delhi förra hösten slutade med ett väldigt dåligt resultat och mycket stora motsättningar. Det är en bakgrund till att vi tycker att det är oändligt viktigt att verkligen tillmötesgå u-länderna på det sättet att vi uppfyller våra förpliktelser och gör det som vi faktiskt har lovat i Kyotoprotokollet, till exempel godkänner kolsänkor, även om det kanske var någonting som vi från början inte hade velat. Det är viktigt för förtroendet. Det är viktigt för att vi ska få Kyotoprotokollet påskrivet.

När det gäller vilken form vi ska ha efter 2012 tycker jag att det sätt att tänka som Ingegerd Saarinen presenterar är intressant. Det finns många olika förslag och modeller på hur vi skulle kunna gå vidare. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi framför allt får u-länder och representanter för u-länder att själva formulera förslag. Det handlar om att se på modeller som man tycker skulle vara framkomliga i det fortsatta samarbetet. Årets klimatmöte i Milano ägnades i mycket hög grad åt informella diskussioner kring just den här typen av frågor. Detta gjorde man för att öppna upp diskussionen och för att se hur vi kan gå framåt.

Men det gemensamma för alla representanter i Milano, från i stort sett alla delar av världen, var insikten om att det är oerhört viktigt att klimatarbetet drivs framåt. Och för alla som har skrivit på Kyotoprotokollet handlar det om hur viktigt det är att vi nu har slutförhandlat protokollet. Det gjorde vi nämligen i Milano genom att fastställa reglerna för kolsänkorna. Nu kan arbetet börja. Vi kan rulla på.

EU:s viktigaste roll är att få utsläppsrättshandeln att fungera och att få de flexibla mekanismerna att fungera. Jag förstår mycket väl både Gustav Fridolins och Ingegerd Saarinens oro. Jag känner samma oro för hur klimatarbetet ska fungera framöver, hur vi ska lyckas nå fram till resultat.

Men jag är övertygad om att grunden är att vi håller fast vid Kyoto-protokollet på det sätt som vi nu gör.

Jag vill också än en gång understryka att supplementaritetsprincipen, att en betydande del av åtgärderna ska göras hemma, är en del av Kyoto-protokollet likaväl som de flexibla mekanismerna. Och jag ser det som ett väldigt viktigt ansvar för den svenska regeringen att driva detta även fortsättningsvis och visa att vi tar vårt ansvar och att vara med i Europa och se till att andra länder också tar ett rimligt ansvar när det gäller utsläppsminskningar på hemmaplan.

Anf. 87 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! I de fortsatta förhandlingarna hoppas jag att vissa saker kan komma upp, till exempel frågan om en gränsjusterad koldioxidskatt,

och att man på något sätt under WTO:s styre när det gäller de länder som vägrar att vara med i koldioxidhandeln och i detta arbete kan införa att man har rätt att ta ut gränsjusterade koldioxidavgifter för dem som inte själva lägger koldioxidavgifter på sin produktion och därför får konkurrensfördelar på ett väldigt orättfärdigt sätt. Det tror jag skulle kunna vara en viktig åtgärd.

Jag hoppas också att både det internationella flyget och den internationella sjöfarten får begränsningar framöver trots att de inte räknas till något enskilt land. Det finns många sådana frågor som är väldigt viktiga.

Jag blev glad att höra att miljöministern tycker att det är viktigt att vi fortsätter att skärpa energi- och koldioxidbeskattningen framöver, speciellt i ljuset av att det finns risker för att handeln inte blir så effektiv som vi skulle önska för att minska koldioxiden.

Anf. 88 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig avslutningsvis kortfattat säga att av det som Inggerd Saarinen tar upp här är det internationella flyget ett av de områden där vi jobbar mycket intensivt inom ramen för klimatkonventionen för att åstadkomma åtgärder. Vi är helt eniga om att det är en av de viktigaste uppgifterna som vi har. Vi har också väldigt viktiga uppgifter när det gäller den internationella sjöfarten.

Gränsjusterad koldioxidskatt är en typ av förslag som har legat på bordet och förts fram av vissa länder men som har varit svåra att få igenom, och där vi i den här slutförhandlingen, i den här omgången av förhandlingarna under den första perioden, inte har kunnat komma fram till den typen av förslag. Men det är naturligtvis en öppen fråga hur vi kan utforma nästa periods system.

Men än en gång vill jag säga att en grundförutsättning, som jag ser det, för att det över huvud taget ska komma i gång förhandlingar om nästa period är att vi får en positiv start.

När det gäller länder som deltar i Kyotoprotokollet och också länder som handlar är det oroväckande att det är många länder som vill lägga så mycket som möjligt i andra länder och inte hemma. Men det är ändå bättre att de är med i Kyotoprotokollet och börjar handla och ta sitt ansvar inom ramen för protokollet. Med den utgångspunkten är jag övertygad om att vi också kommer att kunna gå vidare tillsammans med andra länder.

Jag vill också säga att vi för varje år ser att intresset ökar från väldigt många länder i världen med en snabb industrialisering. Man ser att detta är ett problem, och man är villig att delta i diskussioner.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **21 § Svar på interpellation 2003/04:183 om inomhusmiljö**

Anf. 89 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Nina Lundström har frågat statsrådet Lars-Erik Lövdén om vad han tänker vidta för åtgärder för att främja forskningen kring problemen med sjuka hus och problemkällor i inomhusmiljön. Eftersom

Prot. 2003/04:54  
20 januari

*Svar på  
interpellationer*

jag är ansvarig för frågor om inomhusmiljö ankommer det på mig att besvara frågan.

Jag delar Nina Lundströms oro för de brister som finns i inomhusmiljön och som har visat sig i många byggnader. Fukt- och mögelskador är ett allvarligt problem i många hus, och det kan påverka människors hälsa. Inomhusmiljön är viktig, inte minst därför att många av oss vistas en mycket stor del av vår tid inomhus i hemmet eller på arbetsplatsen. Särskilt allvarligt är det om dessa problem förekommer i skolor och förskolor.

Sedan många år tillbaka bedrivs i Sverige en omfattande forskning om inomhusmiljö. Ansvaret för forskningen låg fram till år 2001 på Byggforskningsrådet. Rådet finansierade forskning om inomhusmiljön och kring problem med fukt, mögel och så kallade "sjuka hus".

Sedan ansvaret för forskningsfinansiering överfördes från Byggforskningsrådet till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, år 2001 har dessa forskningssatsningar fortsatt. Genom Formas kan forskare med inriktning mot inomhusmiljö ansöka om forskningsmedel i konkurrens med andra forskningsinriktningar. Därtill finansierar Formas ett långsiktigt forskningsprogram med särskild inriktning mot inomhusmiljö, Det sunda huset, som på ett tvärvetenskapligt sätt studerar dessa frågor. Formas finansierar också forskning tillsammans med Byggsektorns innovationscentrum, BIC.

Viktiga utförare av forskning är Statens provnings- och forskningsinstitut, Chalmers, universiteten i Stockholm och Umeå, Högskolan i Gävle med flera.

Jag delar inte Nina Lundströms uppfattning att det finns obefintliga resurser att tillgå för ökad forskning som berör inomhusmiljön. I vad mån ytterligare riktade resurser ska tillföras just detta område, blir en fråga för den kommande forskningspolitiska propositionen.

Låt mig till sist påminna om att lösningen på inomhusmiljöproblematiken endast till viss del står att finna i ytterligare forskning. Det stora problemet i dag är snarare att befintlig kunskap inte tillämpas.

Inomhusmiljön påverkas också av hur husen används. Faktorer som påverkar inomhusmiljön negativt är till exempel bristande underhåll och rökning.

Bland annat mot bakgrund av kvalitetsbristerna i svenskt byggande tillsatte regeringen år 2002 en utredning för att närmare undersöka problemen inom byggbranschen. Byggkommissionens betänkande *Skärpning gubbar! Om konkurrensen, kvaliteten, kostnaderna och kompetensen i byggsektorn* (SOU 2002:115) presenterar bland annat förslag om hur samhällets stöd till forskning och utveckling bör organiseras och finansieras samt hur forskningsresultaten bäst kan nyttiggöras av byggsektorns aktörer. Byggkommissionens rapport bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

En fortsatt tvärvetenskaplig forskning behövs för att klarlägga vilka faktorer i inomhusmiljön som ger upphov till ohälsa. Jag kommer noga att följa denna viktiga fråga och se till att resurserna för forskning är tillräckliga. Vidare måste byggsektorn ta sin del av ansvaret för inomhusmiljön genom att säkra kvaliteten på byggandet och förvaltningen av byggnader.

Anf. 90 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka miljöministern för svaret. Orsaken till att jag har ställt interpellationen är att frågan om sjuka hus ideligen återkommer i samhällsdebatten på grund av framför allt så kallade byggskskandalen. Det handlar om Moderna museet, Hammarby sjöstad och flertalet andra bostadsområden. Och här är forskningen väldigt viktig.

Sjuka hus har också en egen benämning, åtminstone på forsknings-svenska, nämligen *sick building syndrome*. Detta ger många symtom hos dem som drabbas, både hos vuxna och hos barn. Det handlar om problem med slemhinnor, neurologiska besvär, trötthet, huvudvärk, hudirritationer och astmaliknande symtom och ofta något som kan förväxlas med allergier. 95 % av vår tid vistas vi på något sätt inomhus – på arbetsplatser, i skolor, i förskolor och hemmavid. Och grundorsaken till dessa symtom är naturligtvis fuktskadat byggmaterial och fuktskadad betong. Inget material tål att vara fuktigt utan att det sker kemiska förändringar. Men det kan också finnas andra faktorer till så kallat *sick building syndrome*. Det är också ett skäl till att jag har väckt interpellationen.

Visserligen är det känt sedan 1983–1984 att fukt ger problem på grund av att material har legat oskyddat eller att byggprocessen i sig fallerar. Fortfarande kan många av oss passera byggarbetsplatser där vi ser att dessa problem upprepas med mögel och materialsönderfall som konsekvens.

Men ventilationssystemens inverkan har också börjat hamna i fokus bland forskarna, det vill säga att det kan finnas ytterligare förklaringar till att detta syndrom upprepas och ger dessa symtom.

Forskarna som har börjat titta på detta kan konstatera att det finns exempelvis kemiska beståndsdelar, så kallade terpenener, som trämaterial avger. Och i kombination med exempelvis marknära ozon kan kemiska reaktioner uppstå när dessa hamnar i ventilationssystem och inte minst i vårt klimat där vi också värmer upp luften. Det kan också finnas tecken på att dessa problem specifikt uppstår i områden med småskalig biobränsleanvändning. Det skulle också kunna vara ett sådant område.

I svaret delar miljöministern inte min uppfattning att det finns knappa eller – som jag ibland uttrycker det – obefintliga resurser för att kunna vidga forskningen.

Varför påstår jag då detta? Jo, jag kan konstatera att Formas har avslagit ansökningar med motiveringen medelsbrist eller låg prioritet för just den här typen av forskning.

Om vi nu har en gemensam bild av problemen och anser att det är viktigt att vidta åtgärder och regeringen ändå styr medelstildelningen, vad kan då miljöministern tillägga här i dag? Finns det möjligheter för ministern att vidta ytterligare åtgärder så att denna så angelägna forskning kan komma till stånd då det visar sig att de förklaringsmodeller vi har kanske måste vidgas för att vi ska få ett bättre helhetsgrepp?

Anf. 91 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Regeringen kommer att lägga fram en forskningspolitisk proposition hösten 2004 eller våren 2005. Självklart kommer då frågan om prioritering mellan olika forskningsområden upp. Om det visar sig att

Prot. 2003/04:54

20 januari

Svar på  
interpellationer

vi har alltför knappa resurser till just inomhusmiljöforskning är det naturligtvis någonting som jag som miljöminister kommer att uppmärksamma.

Samtidigt vill jag betona att det är få forskningsområden som inte har medelsbrist i den meningen att ansökningar avslås. En mycket stor andel av de ansökningar som skickas in till våra forskningsråd avslås tyvärr, så enbart detta kan inte ligga till grund för en bedömning utan vi måste ta ett bredare grepp. Självklart gör vi det inför den forskningspolitiska propositionen. Det är också så att vi från Miljödepartementets sida har ett bredare grepp om inomhusmiljöfrågorna och att vi försöker agera även på andra arenor.

Som frågeställaren understryker är det fråga om ett svårt forskningsområde. Det är multifaktoriellt, som man brukar säga, och ofta är det fråga om svårförklarliga processer. Detta kräver en tvärvetenskaplig forskning men det kräver också att vi vidtar åtgärder direkt när det gäller hur byggandet fungerar. På det området har regeringen vidtagit en rad åtgärder. Inte minst har vi från Miljödepartementets sida vidtagit åtgärder bland annat för att förbättra ventilationen, för just en dåligt fungerande ventilation utgör ofta en grund för dålig inomhusmiljö.

Vi har alltså en lång rad olika projekt på gång. Vi har en parlamentarisk plan- och byggtutredning i arbete. Man tittar där närmare på ansvaret för tillsyn och kontroll. En utredning pågår om obligatoriska byggnadsdeklarationer där bland annat ventilationsförhållandena kommer att ingå. Vidare har vi beslutat om de mål för inomhusmiljön i inomhusmiljöpropositionen som riksdagen har fattat beslut om. Ett första steg är bland annat mål för ventilation. Just nu arbetar vi också med ett uppdrag där det handlar om att ytterligare utreda fukt, mögel, buller och ventilation samt orsakssamband i fråga om fel och skador – hur dessa kan uppkomma.

Det krävs således breda grepp. Jag kommer att följa frågan väldigt noga dels i och med mitt ansvar för byggande och kvalitet i byggandet, dels självklart i det arbete som vi tillsammans med Utbildningsdepartementet driver i förberedelserna för forskningspropositionen.

Anf. 92 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Folkpartiets uppfattning är att satsningen på forskning behöver ökas. Tyvärr har vi inte kunnat få en majoritet för denna vår uppfattning här i kammaren.

Det gläder mig att kunna konstatera att både jag och miljöministern egentligen har samma grunduppfattning i en del av det som är *sick building syndrome* – det vill säga att det också finns frågeställningar som är relaterade till byggindustrins sätt att agera och verka. Jag var ju inne på detta med fuktskadat byggmaterial och på detta med att man ser över sin byggprocess – många utanför riksdagen talar ofta om renodlat byggfusk. Detta för med sig enorma konsekvenser för de boende och för dem som vistas i lokaler som har sådana här bekymmer.

Viktigt att vidga här tror jag är det som handlar om orsaker och om att hitta nya modeller för att kunna komma vidare i diskussionen. När man läser miljöministerns svar kan man få uppfattningen att det nu har forskats färdigt och att en förklaringsmodell har hittats så nu är det upp till byggindustrin att ta vid och se till att ordna en bättre process – att helt enkelt bygga mycket bättre.



Mot den bakgrunden blev jag väldigt bekymrad över att man – om det nu är så som forskare säger, att det finns mer att titta närmare på – samtidigt kan konstatera att det är väldigt svårt att hitta en finansiering. Jag känner ett stort engagemang i frågan just för lyfta fram den och visa att var och en av oss kanske måste fundera på hur den här typen av forskning ska kunna stärkas.

Alla vistas vi, som sagt, i lokaler. Vi vet att allergier och allergiliknande bekymmer ökar hos barn och ungdomar. Vi vet också att många av de bekymmer som finns kan vara relaterade till *sick building syndrome*. Det är viktigt att titta närmare på frågan om ventilationssystemen och vad som händer med de kemiska beståndsdelarna när de hamnar i våra värme- och ventilationssystem.

Fortfarande är jag lite osäker på vad miljöministern rent konkret kommer att göra. Jag förstår att utredningar är på gång och att man längre fram ska se på forskningsinriktning och sådant. Men i och med min osäkerhet här vore det ändå intressant att få höra hur miljöministern ser på behovet av ökad forskning inom området, på att man lyckas hitta nya modeller som kan förklara problemen och som kan vara till hjälp med att öka kvaliteten både i boendet och på våra arbetsplatser.

Hur ser miljöministern utifrån vad jag här har sagt på problemen med att hitta anslag och finansiering av forskningen och på vikten av att också grundforskningen får ett ökat utrymme? Det vore oerhört värdefullt att få höra det.

Anf. 93 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig ännu en gång som ett svar på frågan om jag anser att det behövs en ökad forskning säga att jag menar att vi behöver göra en översyn av forskningens omfattning, inte minst i ljuset av de förändringar som har gjorts i rådsorganisationen för forskning. Jag kan inte i dag uttala mig om ifall just inomhusmiljöforskningen har drabbats av minskningar i sådan omfattning att det finns skäl att göra ytterligare satsningar.

Självklart tycker jag att forskningen är viktig. Vad jag här ger uttryck för är att det finns medel att söka för inomhusmiljöforskning – det är ganska omfattande medel som finns att söka. Det finns också medel att söka i konkurrens. För forskare handlar det även om att söka dessa medel; det är så vårt forskningssystem fungerar. Vi har alltså en bra forskning, och självklart behöver vi fortsätta. Det tror jag att vi är alldeles eniga om. Det behövs både grundforskning och tillämpad forskning.

Vidare vill jag understryka att min bedömning är att det allra största problemet är att vi har så mycket kunskap som forskarna redan har gett oss men som inte tillämpas. Det är just därför som regeringen tog initiativ till Bygghälsomyndigheten. Rubriken där är också *Skärpning gubbar!* Så länge vi inte har en byggnadsindustri som tillgodogör sig den kunskap som redan finns är det inte så mycket till hjälp att vi forskar ytterligare, hur värdefull kunskap forskarna än kan ge oss.

Mitt svar är således att vi behöver fortsatt forskning, och vi ska göra en noggrann genomgång inför den forskningspolitiska propositionen om det finns skäl att på något sätt ge tydligare riktlinjer eller vidta åtgärder för att öka resurserna just för den här forskningen. Det finns många angelägna forskningsområden. Vi kommer också att med kraft fortsätta arbe-

tet för att se till att den kunskap som redan finns faktiskt också tillämpas. Jag är övertygad om att vi med den här dubbla strategin kan nå långt på området.

Anf. 94 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag vill ännu en gång poängtera att jag vad gäller bygghuset tycker att det är väldigt glädjande att den kunskap som i dag finns – där delar jag miljöministerns uppfattning – självfallet behöver tillämpas på ett bättre sätt.

Givetvis är det ganska anmärkningsvärt – något som var och en av oss som är observanta och som passerar byggarbetsplatser kan konstatera – att material ligger oskyddat trots att det är hällregn. Var och en av oss kan, utan att vara byggingenjör, förstå att det får konsekvenser. Eller också har man kanske så bråttom i byggprocessen att betongen inte hinner torka. Det blir materialsönderfall och en rad andra härtill relaterade problem. Dock vore det värdefullt att inte begränsa sig. Jag har inte kompetensen att göra en bedömning men om nya förklaringsmodeller upptäckts när det gäller ytterligare symtom som finns är det viktigt att lyfta fram frågan.

Det gläder mig också att ministern tycker att inomhusmiljön ska vara prioriterad, men jag kan bara än en gång konstatera att samtidigt avslås ansökningar om just att forska i den här typen av frågeställningar. Det tycker jag är viktigt att notera.

Sedan vill jag relatera till en byggmästare i Göteborg som en gång sade att det tog människan tusen år att lära sig att bygga hus som håller tio år. Det tål att fundera över varför det ser ut som det gör.

Men det här är ett sätt att visa på vikten av frågan och ett sätt att försöka bidra till att öka kvaliteten i boendet och på våra arbetsplatser. De symtom som människor får som inte klarar av de här inomhusmiljöerna – vem som helst av oss kan drabbas – måste vi göra någonting åt så att det blir en långsiktig strategi.

Anf. 95 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig än en gång säga att jag tror att vi är eniga om forskningens betydelse. Men jag vill också än en gång understryka att vi har ett forskningsrådssystem som bygger på att man ansöker. De ansökningar som kommer in kvalitetsgranskas. Det kan många gånger vara motiverat att en ansökan avslås. Många gånger kan den återkomma, kanske bättre utvecklad. Det är väldigt viktigt på det här området som på andra att vi hittar nya förklaringsmodeller. Jag är övertygad om att det finns väldigt mycket mer som vi kan upptäcka, inte minst om vi arbetar tvärvetenskapligt på det här området. Det finns många exempel på det, och jag har sett många exempel på det när jag har besökt forskare som arbetar på det här området.

Samtidigt vill jag än en gång understryka hur viktigt det är att arbeta parallellt. Det är därför som regeringen nu lägger så stor vikt vid att både skärpa lagstiftningen när det gäller kvaliteten vid byggandet, bland annat tillsynen, och arbeta tillsammans med byggföretagen för att öka intresset. Låt mig nämna att vi till exempel på Miljödepartementet under många år har arbetat med något som kallas bygga-bo-dialogen. Där har vi alldeles nyligen undertecknat en överenskommelse med flera av byggsektorns

största aktörer om hur vi tillsammans kan främja en hållbar utveckling i byggsektorn, där bland annat kvalitetsfrågorna ingår. Jag tror att det väldigt mycket också handlar om att öka intresset och medvetandet bland aktörerna i branschen och inte minst att se till att branschen efterfrågar den forskning som faktiskt finns så att vi får en dialog mellan forskare och praktiker.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

## 22 § Svar på interpellation 2003/04:191 om flygturismen i fjällen

Anf. 96 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Håkan Larsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att en konsekvensanalys av ett beslut om begränsningar av flygverksamheten i skoterregleringsområden görs. Han frågar vidare vilka åtgärder jag avser att vidta för att människor boende i berörda län även efter ett beslut om begränsningar av flygverksamheten i skoterregleringsområden ska kunna bedriva och vidareutveckla turistverksamheter och utöva fritidsaktiviteter. Slutligen frågar Håkan Larsson vilka andra åtgärder mot buller i stället för förbjuden flygtrafik i skoterregleringsområden jag avser att vidta för att uppnå miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö.

Riksdagen har fastställt bland annat miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö samt delmålen, av vilka delmål 2 behandlar buller. I propositionen anges att i ett generationsperspektiv bör låg bullernivå i fjällområdet eftersträvas liksom att arealen för områden med stora upplevelsevärden eller höga natur- och kulturvärden som är fria från buller och andra störningar ökar. Delmålet för buller i fjällen från motordrivna fordon i terräng och luftfartyg är specificerat så att buller från luftfartyg senast år 2010 ska vara försumbart både inom regleringsområde i klass A enligt terrängkörningsförordningen (1978:954) och inom minst 90 % av nationalparksarealen. I fjällen är områden med ostördhet särskilt viktiga, och tystnaden utgör normalt en grundläggande upplevelsequalität. Användningen av motoriserade färdmedel i fjällen har enligt Naturvårdsverket ökat kraftigt under de senaste 20-årsperioden. Den ökade trafiken – från något under 60 000 fordon i trafiken år 1980 till något över 90 000 fordon i trafiken åren 2002–2003 – med motordrivna fordon i terrängen och med flyg har inneburit att buller och andra störningar har ökat påtagligt.

Håkan Larsson ställer sina frågor mot bakgrund av att Luftfartsverket och Naturvårdsverket nyligen överlämnat ett förslag om att minska buller i fjällen från luftfartyg bland annat med begränsning av flygverksamheten i fjällvärlden inom så kallade A- och B-skoterregleringsområden.

I fjällänen finns det i dag åtta A-klassificerade skoterregleringsområden och tolv B-klassificerade områden. På sammanlagt sex av A- och B-områden råder redan i dag landningsförbud. Något förslag om att införa ett generellt flygförbud även i C-klassificerade områden ingår inte i verkens förslag.

Verken föreslår att terrängkörningsförordningen ändras så att regeringen ges rätt att besluta om förbud mot start och landning med flygfarkoster i dessa kategorier av områden. Verken föreslår vidare att länssty-

relserna ges möjlighet att ge dispens när det gäller start och landning vid utvärdering av miljömålen.

Det är rätt att det inte finns någon färsk kartläggning av buller i fjällområdet. Enligt Naturvårdsverket behövs det dock en väldigt liten flygverksamhet för att "försumbart" buller ska överskridas och därmed delmålet för buller inte kunna uppnås.

Jag är medveten om turistnäringens stora betydelse för fjällänen, och sådana aspekter kommer att vägas in när regeringen går vidare med den fördjupade utvärderingen av miljömålen.

Beträffande frågan om vilka ytterligare åtgärder regeringen vidtar för att sänka bullernivån i fjällvärlden vill jag särskilt peka på att regeringen nyligen har gett länsstyrelserna i fjällänen i uppdrag att utreda behovet av ytterligare skoterregleringsområden.

Naturvårdsverket har i uppdrag att lämna förslag på miljöklasser för buller och avgaser och incitament för frivillig introduktion av miljömässigt bättre snöskotrar – delmål 2 Frisk luft och delmål 4 Bara naturlig försurning.

Anf. 97 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret på min interpellation, och jag tycker att det är positivt att ministern säger sig vara medveten om turistnäringens stora betydelse för fjällänen liksom löftet om att sådana aspekter kommer att väga tungt i den fortsatta behandlingen av de här frågorna. Jag tar det som ett positivt uttalande.

Hursomhelst har utredningsförslaget från Naturvårdsverket och Luftfartsverket om att begränsa flygverksamheten i fjällvärlden skapat oro på många håll i fjällbygderna. Det finns en rad mindre flygföretag som verkar längs hela fjällkedjan från norra Lappland ned till norra Dalarna. Många av dem upplever förslaget som ett hot mot sin fortsatta verksamhet.

Besöksnäringen, turismen, är en verksamhet som har goda förutsättningar att utvecklas och skapa sysselsättning i fjällvärlden. Potentialen för tillväxt och utveckling är väldigt stor. I den utvecklingen kan även flyget spela en viktig, och jag tror också en positiv, roll. Med helikoptrar och små flygplan kan man nå avlägsna fiskesjöar och fjälltoppar som annars är väldigt svåra att nå. Det är väldigt stora områden det handlar om. Det handlar inte om någon intensiv trafik.

Självfallet gäller det att finna en balans mellan miljöintressena och turismintressena och även när det gäller buller. Jag tror att detta är möjligt. Det ligger också i turistföretagens intresse, även vad gäller flyg, att bevara en god miljö i våra fjäll. Man vill ju inte säga av den gren man själv sitter på.

Att försvåra verksamheten för de små inlandsföretagen genom att förbjuda verksamheter i stora delar av fjällområdet skulle ha en negativ effekt på tillväxt och utveckling. De restriktioner som eventuellt kan behövas måste införas i samförstånd med dem som lever och verkar i de glesbebyggda fjälltrakterna och inte införas genom ensidiga påbud från huvudstaden.

Det talas mycket om tillväxt och utveckling och om att ge förutsättningar för en positiv utveckling i hela vårt land. Det måste gälla också

norra Sveriges fjällområden. Då får man inte hämma möjligheterna för tillväxt och utveckling för de här företagen.

Jag vill citera vad Monica Hedström, vd för AB Norrlandsflyg, säger i Norrländska Socialdemokraten. Hon har tillsammans med en lång rad andra företrädare för företag undertecknat ett brev, och det är lite så som människor i dessa bygder känner sig. Hon säger så här:

”De flesta som vistas i fjällen upplever flygverksamheten som en trygghet. De försvinnande få som klagar på bullret är oftast någon besökare söderifrån som kommer hit två, tre gånger i sitt liv. Det är alltid vi här uppe som drabbas. För att de ska ha någon trovärdighet kvar borde vi förbjuda all båttrafik i Stockholms skärgård. Men det är knappast aktuellt”, suckar hon.

Man måste alltså utgå ifrån de villkor som finns i dessa bygder och försöka att finna så goda förutsättningar som möjligt för att ta till vara miljöintressena, och det bör ske i samförstånd med de människor som bor där.

Till sist vill jag fråga ministern: När kommer regeringen att ta ställning till utredningsförslaget från Naturvårdsverket och Luftfartsverket?

Anf. 98 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Statsrådet nämner bullerfria miljöer i svaret. Det är ju jättebra att det finns sådana områden, inte minst med tanke på att det är väldigt viktigt för folk i stressade miljöer att få komma till tystnaden. Men för att kunna ta sig till dessa områden krävs det också att det finns kommunikationer.

Jag ställde nyligen en skriftlig fråga om fjällflyget, och jag fick ett ungefär liknande svar som Håkan Larsson har fått på sin interpellation.

Centerpartiet strävar efter att hela landet ska leva. Men det vore ett dråpslag mot turistnäringen i fjällen om förslaget genomfördes. Det borde även vara det för regeringen som i regeringsförklaringen säger att det ska finnas utvecklingsmöjligheter i hela landet och att regionalpolitiken är väldigt viktig för sysselsättningen.

Om man genomför förslaget om att införa flygförbud för flyg som inte är rennärings och fjällräddning får det negativa effekter för ortsbefolkningen. Man slår undan fötterna på besöksnäringen i fjällen. Det är också ett dråpslag mot de företagare som har sin utkomst av turistnäringen. Det gäller i första hand för dem som utför flygningar i fjällen, men också för ortsbefolkningen som får inkomster från turisterna.

Jag tycker att det är bra att regeringen ännu inte har behandlat förslaget från Luftfartsverket och Naturvårdsverket. Då kanske den här debatten ligger rätt i tiden, och då tänker kanske regeringen på vad som verkligen händer.

Det jag undrar över är vad man ska säga till nya företagare som gärna vill starta upp luftfartyg, som ministern kallar dessa flygtransporter i sitt svar. Ska de våga göra det eller inte? Det är oerhört viktigt att dessa kommunikationer finns. Jag vet att det i dag finns företagare som precis ligger i startgroparna, men de säger: Oj, vad händer nu? Vi vågar nog inte satsa. Effekterna blir då negativa för näringen som sådan, för den utvecklingsverksamhet som finns och för den utvecklingspotential som finns i glesbygden.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

Anf. 99 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Jag vill först konstatera att den skrivelse som nu kommer från Luftfartsverket och Naturvårdsverket är ett eget initiativ från dessa verk. Det är alltså inget regeringsuppdrag. Jag tycker att det är bra att verken har tagit detta initiativ. Bakgrunden är att man ser att det finns otydligheter i möjligheten att reglera som behöver redas ut, och man kommer nu med ett förslag som man tycker vore lämpligt.

Jag vill understryka att förslaget inte innebär något förbud, utan det innebär en möjlighet att reglera som inte har funnits tidigare. Resultatet av detta kan alltså inte förutses på ett enkelt sätt. Det handlar alltså inte om något förbud utan om ökade möjligheter till reglering. Det är viktigt att man är medveten om det.

Jag tycker också att det är bra att vi får en diskussion här i kammaren. Jag är väl medveten om den oro som rapporten har väckt. Och det är bra att diskussionen kommer i gång i god tid innan beslut ska fattas.

Jag inväntar just nu rapporten från Miljömålsrådet som har sett över alla miljömål och även detta miljömål. Skrивelsen från Naturvårdsverket och Luftfartsverket kommer att remitteras tillsammans med Miljömålsrådets rapport under våren. Det är sannolikt att vi, om vi lägger fram ett förslag i den här riktningen, gör det i miljömålspropositionen. Då blir det fråga om att se på delmålen under rubriken Storslagen fjällmiljö.

Vi har alltså god tid på oss att diskutera dessa frågor. Jag tror att vi är eniga om att det behövs en balans. Regeringens väldigt tydliga linje när det gäller miljöpolitiken i fjällområdena och i hela norra Sverige är att det ska vara en politik för hållbar utveckling. En politik för hållbar utveckling handlar om att beakta ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter så att de hänger samman. Vi för en politik där vi väldigt tydligt understryker behovet av regional utveckling i hela landet.

Här är vi alltså eniga. Men de konkreta förslag som regeringen kan komma att lägga fram kan jag i dag inte säga någonting om. Men jag tycker att det är bra att vi redan i dag för den här diskussionen om detta viktiga miljömål. Det fanns en mycket stor enighet när riksdagen en gång antog miljömålspropositionen.

Anf. 100 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Det känns bra att vi är överens om att det handlar om en hållbar utveckling också i fjälltrakterna och att man måste ta hänsyn till både miljön och ekonomisk och social utveckling. En hållbar utveckling kräver också att det finns människor i dessa bygder som kan bedriva verksamhet och ha sysselsättning. En utveckling som innebär att det enbart blir en befolkning utan egen sysselsättning tror jag inte ens att turisterna och miljövännerna är särskilt intresserade av.

Hittills har det här förslaget uppfattats av dessa företag som att det kan bli större områden där det blir förbjudet med flygtransporter, landning och flygning på låg höjd och att man i så fall måste söka dispenser. Nu säger ministern att det inte handlar om förbud utan om reglering. Men då är det oerhört viktigt att denna reglering sker så långt möjligt i samförstånd med den lokala befolkningen och de lokala näringsidkarna i området.

Jag tror att det går att kombinera en väl fungerande miljövard med att det finns människor, verksamhet och turistverksamhet i dessa områden.

Anf. 101 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Tack för att miljöministern är positiv till debatten. Det känns väldigt bra. Då kommer vi kanske att hitta en bra medelväg.

I svaret skriver också ministern att länsstyrelserna ska kunna ge dispenser, och det är bra sett från samenäringsens verksamhet men också ur turistnäringens synvinkel. För båda dessa näringar handlar det ofta om samma människor. Samerna är i behov av flyg, och det är också de som drar till sig turister för att skaffa sig biinkomster till sin rennäring.

Jag har hört att det är många tyskar som besöker fjällvärlden och fjällbyar. Samerna prioriterar verkligen detta för att kunna förmedla kunskap. Jag hoppas att även svenskarna mer och mer kommer att ta till sig denna kunskap som redan många tyskar föredömligt har gjort.

Turistnäringen är ju en tillväxtfaktor, och den är viktig därför att den ger inkomster. Då handlar det om att få hela landet att leva. När det gäller upplevelsekaraktär såsom tystnad handlar det också om att kunna ta sig till dessa områden. Därför är det viktigt att detta följs upp.

Jag håller med Håkan Larsson om att det är bra att miljöministern tycker att miljöpolitik ska leda till hållbar utveckling. Miljö är väldigt viktigt, men det är också viktigt med tillväxt.

Jag fick inte svar på min fråga: Vad ska man säga till de företagare som just står i begrepp att starta ett nytt företag, ett företag som alltså inte bara handlar om turistnäringen utan som också i väldigt stor utsträckning handlar om att man ska kunna ha flygtrafik i samarbete med samerna?

Anf. 102 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Vad svarar vi en företagare ett år innan vi ska fatta beslut? Det är alltid så att alla beslut inte ligger på bordet. Jag försökte att vara tydlig genom att säga att det självklart finns ett syfte bakom förslaget, att det ska finnas en möjlighet att reglera i större utsträckning också utanför nationalparkerna. Men det är inget renodlat förbud som ska lägga en död hand över all flygverksamhet. Framför allt tror jag att det är viktigt att vi skiljer på nyttoflyg och annat flyg. Det finns ju redan i dag möjlighet för nyttoflyg, till exempel ambulanstransporter och i viss mån även nyttoflyg för rennäringen och andra, att landa i mycket större utsträckning än för övriga. Här krävs det kanske också en precisering av vad som är nyttoflyg.

Väldigt mycket flygverksamhet kommer alltså inte på något avgörande sätt att beröras av detta, därför att det är en flygverksamhet som redan i dag måste kunna genomföras på de flesta områden, utan det rör sig mer om turistflyget. Det är en svår fråga, men jag tror att alla är eniga om att flygverksamheten i fjällen ska kunna fortsätta.

Det är nu ungefär ett år tills vi ska fatta beslut om en ny miljömålsproposition. Jag tror att vi alla vill värna om miljömålen för den storlagda fjällmiljön och att vi inte vill riva upp de mål som vi i dag har. Då handlar det om att hitta en bra balans i beslutet. Det tror jag att vi kan förmedla till våra företagare. Precis som vi här hörde ligger det naturligtvis också i turistnäringens intresse att värna de unika värden som finns i fjällvärlden, och dit hör tystnaden, så vi har ett gemensamt intresse i den här frågan, även om vi kan se att det också behövs reglering.

Anf. 103 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att det känns bra att vi är överens om att det kommer att behövas flygverksamhet i fjällvärlden också framöver, även vad gäller turismen. Det är då viktigt att koppla ihop nyttotrafiken och turisttrafiken. Det är ofta samma företag som sysslar med räddningsflyg, rennäringsflyg och turistflyg. Turistflyget är ett väldigt viktigt komplement för att man ska kunna ha lönsamhet i sin verksamhet, så det finns en balans även mellan turistflyg och nyttoflyg i det här sammanhanget.

Jag hoppas att jag kan tolka den här diskussionen så att det finns en framtid för turistflyget i fjällvärlden och även en utvecklingspotential. Det kommer ju att hända väldigt mycket vad gäller miljövänligare flyg, mindre buller från motorer och så vidare, som också kan innebära att miljökonsekvenserna och bullerkonsekvenserna kommer att minska framöver.

Det viktiga är att vi kan ge besked om att de här företagen även i framtiden kommer att få växa, utvecklas och ta vara på den stora potential som finns.

Överläggningen var härmed avslutad.

### 23 § Svar på interpellation 2003/04:149 om utländsk arbetskraft

Anf. 104 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Camilla Sköld Jansson har ställt frågor om utländsk arbetskraft, kollektivavtal, vetorätten enligt MBL, F-skattsedlar och arbetstagarbegreppet.

Låt mig börja med att understryka att jag – naturligtvis – delar Camilla Sköld Janssons uppfattning att det är ytterst viktigt att förhindra social dumpning. Utländsk arbetskraft ska inte utnyttjas otillbörligt på den svenska arbetsmarknaden. Den som i verkligheten är en arbetstagare ska ha de rättigheter som arbetstagare har och gränsdragningen mellan arbetstagare och företagare måste göras på ett riktigt sätt. För att uppnå detta krävs det en väl utformad lagstiftning och en god tillsyn av att regelverket efterföljs. Frågor om utländsk arbetskraft har kommit att aktualiseras alltmer mot bakgrund av den förestående utvidgningen av EU. Huruvida den problematik som beskrivs i interpellationen också kan komma att fördjupas med anledning av utvidgningen och vad som i så fall kan göras åt detta är frågor som nu analyseras i olika sammanhang inom Regeringskansliet.

När det gäller kollektivavtalen vill jag först påpeka att det i Sverige redan i dag finns en vid en internationell jämförelse mycket långtgående reglering som syftar till upprätthållande av kollektivavtalen. Vi har bland annat föreningsrätten, den lagfästa fackliga förhandlingsrätten, den långtgående konflikträtten för fackliga organisationer och möjligheten för fackliga organisationer att i Arbetsdomstolen begära skadestånd från arbetsgivare som bryter mot kollektivavtalen. Regeringens uppfattning är att kollektivavtalen är en grundbult i den svenska arbetsrättsliga modellen. Detta ska vi slå vakt om, både här hemma och internationellt. Jag tror också att vi är överens om denna inställning, och jag ställer mig därför något frågande till vilka förändringar det är som Camilla Sköld



Jansson efterlyser här för det fall att det gäller annat än de tre mer precisa frågor hon i övrigt ställer.

När det gäller MBL antar jag att det som Camilla Sköld Jansson efterlyser är en skärpning av den så kallade vetoregeln i 39 §. Enligt den kan en kollektivavtalsslutande facklig organisation inlägga veto mot en arbetsgivares beslut att använda sig av entreprenör eller personaluthyrare i vissa fall. Regeringen för här en dialog med LO. LO har framfört ett önskemål om en skärpning av reglerna med anledning av utvidgningen av EU. LO:s önskemål är i huvudsak att 39 § förändras så att vetorätten kan användas också då entreprenören eller bemanningsföretaget inte betalar lön eller erbjuder anställningsvillkor i enlighet med vad som anses vara god sed på arbetsmarknaden. Att ta ställning i denna fråga nu vore att föregripa dialogen och beredningen. Låt mig dock säga att regeringen har förståelse för LO:s önskemål men att eventuella förändringar på området naturligtvis måste övervägas noga.

Vad gäller F-skattsedlar måste regelverket utformas så att intresset av flexibilitet och enkla regler för företagare balanseras med behovet av kontroll och rutiner som säkerställer att F-skattsedlar endast innehas av företagare. Betydande utredningar görs redan för att endast seriösa företagare tilldelas F-skattsedel och efterkontroller genomförs för att endast de som aktivt bedriver näringsverksamhet i Sverige ska inneha F-skattsedel. Regeringen beslutade den 12 december 2003 att mot bakgrund av utvidgningen av den europeiska unionen ge Skatteverket ett uppdrag som rör F-skattsedlar. Skatteverket ska redogöra för kontrollen av dem som ansöker om F-skattsedel och av dem som redan har tilldelats F-skattsedel. Skatteverket ska dessutom redovisa utvecklingen av antalet F-skatteansökningar från utlänningar såväl före som efter utvidgningen av EU samt redogöra för eventuella kontrollsvårigheter vid handläggningen av dessa. Verket ska lämna förslag till åtgärder som kan behöva vidtas. En delrapport ska lämnas senast den 1 april 2004, och uppdraget ska i övrigt redovisas senast den 30 november 2004. Jag vill avvakta detta arbete innan jag tar eventuellt ytterligare initiativ.

Till sist arbetstagarbegreppet: Vem som i arbetsrättsligt hänseende är att anse som arbetstagarare är inte reglerat i lag. Arbetstagarbegreppet har i stället utvecklats i rättspraxis. Det görs en helhetsbedömning av alla omständigheter av betydelse i det enskilda fallet. Att den arbetspresterande parten i till exempel ett entreprenadavtal betecknas som företagare utesluter inte att denne vid en prövning kan anses som arbetstagarare. Jag vill påstå att arbetstagarbegreppet i Sverige ofta tolkas extensivt, det vill säga att den som utför arbete ofta anses vara arbetstagarare.

Arbetslivsinstitutet har nyligen på regeringens uppdrag sett över bland annat arbetstagarbegreppet och avrått från lagstiftning på denna punkt. Remissbehandlingen visar på en bred enighet om att det är klokt att inte lagstifta på området. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Jag ser för närvarande ingen anledning att ta initiativ till en förändring av arbetstagarbegreppet genom lagstiftning.

Anf. 105 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Jag tycker att jag har fått en bra redogörelse för alla de punkter och frågor jag har tagit upp. Men jag måste erkänna att jag också hade hoppats att regeringen

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

skulle ha kommit lite längre i de här frågorna. Bakgrunden till den här interpellationen är tudelad, kan man säga. Dels handlar det om den exploatering av utländsk arbetskraft som sker i vårt land och som vi nästan dagligen får rapporter om från olika håll. Det handlar om att arbetare kommer hit och får usla löner, jobbar i undermåliga arbetsmiljöer etcetera.

Men det handlar också om den kommande östutvidgningen, där det nu förs en aktuell och ganska upprörd debatt. Inte minst från fackligt håll menar man att det finns ökade risker för social dumpning som både drabbar enskilda arbetstagare och kan sprida sig till hela arbetsmarknaden, så att den i förlängningen kan hota kollektivavtalens ställning. Här har ju regeringen ett mycket stort ansvar, både att säkra alla arbetstgares rättigheter och att möta den oro som finns och de krav som poppar upp här och var om övergångsregler.

Från vår sida menar vi att övergångsregler inte är något annat än en särslagstiftning. I så fall skulle man ju ha särskilda regler, en särskild ordning för särskilda människor som kommer från särskilda länder. Det rimmar illa med principen om alla människors lika rättigheter. För vår del, och också för regeringens del tror jag, är det väsentligt att man har regler som omfattar alla som finns på vår arbetsmarknad.

Jag ifrågasätter inte arbetslivsministerns ambitioner eller kunskaper i de här frågorna, inte minst med tanke på hans gedigna fackliga bakgrund. Men jag menar att det är befogat att kritisera regeringen i de här frågorna och att kritisera det som konkret har fallit ut – eller egentligen det som *inte* har fallit ut. Jag menar att regeringen har varit alldeles för osynlig och otydlig i de här frågorna, där man egentligen borde ha varit i frontlinjen.

Vi kan till exempel ta frågan om F-skattsedel. Det är inte något nytt problem. Där är det så att det sker ett systematiskt och mycket välorganiserat missbruk av F-skattsedel där människor utnyttjas. Arbetstagare, eller människor som egentligen är arbetstagare, som står i ett starkt beroendeförhållande till en uppdragsgivare, förses med en F-skattsedel. På så vis behöver man inte betala de kollektivavtalsenliga lönerna. De omfattas inte av arbetsmiljölagsstiftning och arbetstidslagsstiftning på samma sätt som arbetstagare. Det är en form av utnyttjande där de här människorna ofta inte ens känner till skillnaden och vet att de betraktas som företagare.

Det här har pågått länge. LO har gång på gång påpekat detta och också kopplat ihop det med den förestående utvidgningen. De har ställt krav på att få svar på de här frågorna före den 1 maj. Nu har regeringen tagit initiativ till en utredning, och det är bra. Men det initiativet borde ha tagits för längesedan.

Nu säger statsrådet i sitt interpellationssvar att det pågår ytterligare arbete och analyser som bland annat handlar om arbetsmarknaden när det gäller östutvidgningen. Där vore det bra om Hans Karlsson kunde redogöra lite mer för vilka samlade åtgärder som regeringen tänker sig nu i samband med östutvidgningen, och med tanke på de problem som vi redan har i dag, för att förhindra social dumpning. Jag har nämnt några i min interpellation, men jag utgår från att det pågår ett arbete som även innefattar andra frågor.

Anf. 106 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det finns en berättigad oro på det sätt som bland annat LO har framfört. Denna oro för hur man undviker dumpning på arbetsmarknaden, kanske med hjälp av fingerade F-skattsedlar för dem som kommer utifrån och också för sådana som finns här i landet, är inte någon ny problematik. Den kan möjligen stegras vid östutvidgningen, men den är tillräckligt stor för att motivera att göra förändringar redan som det är. På den punkten är Camilla Sköld Jansson och jag överens.

Jag är angelägen om att det ska gå att göra förändringar av regelverket på ett generellt sätt så att vi så långt som möjligt slipper att fundera på särskilda övergångsregler av de här skälen och av den här karaktären.

Ett mer samlat svar rörande övergångsfrågan är jag inte beredd att gå in i diskussion om här. Vi har fördelat arbetet så att Utrikesdepartementet och Barbro Holmberg svarar för regelverket omkring eventuella övergångsbestämmelser och annat därvidlag medan jag och Näringsdepartementet ansvarar för arbetsrättslagstiftningen och de kollektivavtalsrättsliga konsekvenser som finns både i samband med utvidgningen och i övrigt på arbetsmarknaden.

Precis som Camilla Sköld Jansson säger känner jag väl till den här problematiken. Jag tillhörde redan på min LO-tid dem som aktualiserade den här problematiken. Jag kan konstatera att det under de år som gått sedan den uppdagades också har uppkommit en ny och ökad förståelse för den. Jag tycker inte att Camilla Sköld Jansson har anledning att kritisera regeringen för senfärdighet på något sätt i detta. Det här är en komplicerad materia där hänsyn ska tas till löntagarnas behov av skydd för sina kollektivavtal och sina löne- och anställningsförmåner i kombination med en lagstiftning och en skattereglering som tillgodoser seriösa företags behov av att kunna etablera sig på ett enkelt sätt.

Det är två intressen som ska vägas mot varandra. Jag är övertygad om att vi kan göra det. Jag är också övertygad om att vi kommer att kunna redovisa förändringar i lagstiftningen som i allt väsentligt tillgodoser de krav som är berättigade och som bland annat LO har framfört.

Anf. 107 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Jag är lite osäker på hur jag ska tolka Hans Karlssons ställningstagande. I inledningen av det här anförandet tyckte jag inte att dörren riktigt stängdes för övergångsregler, men i slutet av anförandet tyckte jag ändå att man hamnade där. När det gäller detta med senfärdighet kan jag hålla med om att gränsen på något sätt går den 1 maj, alltså när det börjar närma sig den punkt då det inte längre är möjligt med övergångsregler. Det är ju så att säga där debatten ligger. Det vore mycket olyckligt om man hamnade i den situationen att man inte har andra verktyg att ta till än övergångsregler. Den debatt som förs, som skärper motsättningarna mellan olika grupper på arbetsmarknaden, är mycket olycklig.

Om man tittar på de konkreta förslag som finns när det gäller att motverka social dumpning så har vi ju berört det här med F-skattsedel. Vi har pratat om facklig vetorätt. Men det finns även andra punkter som till exempel LO har fört fram. Vi delar uppfattningen att de också bör åtgärdas. En sak är att allmänt stärka kollektivavtalen. Där tror jag att det finns en hel del man kan göra, inte minst se till att fackliga organisationer

får bättre möjligheter att komma in på arbetsplatser där man inte har medlemmar. Det är ett stort problem redan i dag när det handlar om utländska entreprenörer och utländsk arbetskraft.

Man diskuterar auktorisering av bemanningsföretag. Det finns ett uppdrag från arbetsmarknadsutskottet, alltså från riksdagens sida, att regeringen ska titta på det här med auktorisering. Där har det inte hänt någonting. Det är också en viktig fråga som hör till den här diskussionen. En annan är det här systemet med underentreprenörer, där ansvaret blir oklart. Där bör man hitta någon modell där huvudentreprenören tar ett ansvar i hela kedjan för skatter, avgifter och så vidare.

Det finns konkreta förslag och åtgärder att ta tag i. Risken är att vi börjar närma oss den 1 maj och att ingenting av det här är klart eller att vi inte ens kan visa att vi har en bredd i programmet och utarbetat åtgärder för att säkerställa att de som kommer hit får rimliga villkor och att arbetsmarknaden kan ta emot arbetskraft utifrån. Risken är att regeringen står tomhänt. Jag hoppas verkligen att den situationen inte kommer att uppstå. Jag skulle vilja pressa Hans Karlsson lite grann igen när Byggnads, Transport med flera nu knackar på dörren och säger att om det här inte ordnas så måste vi ha övergångsregler. Vilket svar ger Hans Karlsson till dessa fackliga organisationer?

Anf. 108 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det svaret har jag redan gett till de fackliga organisationerna. Svaret är att alldeles oavsett behovet av övergångsregler är de problem som de fackliga organisationerna pekar på nödvändiga att göra någonting åt. Det var ett av de första initiativ jag tog. Jag kände ett visst ansvar för att de här frågorna aktualiseras i regeringen och så småningom också i riksdagen när jag började detta uppdrag. Jag kallade till mig de fackliga organisationerna på de här områdena – det var byggfacken med flera – för att efterhöra deras aktuella ståndpunkter. Det gjorde jag för ett år sedan. Den dialogen har fortgått. Jag är väl medveten om deras inställning.

Min uppriktiga mening är att de här problemen har funnits och finns alldeles oavsett om vi får en östutvidgning eller inte. De är tillräckligt stora för att det ska finnas anledning att göra någonting åt det. Jag har tagit initiativ till samtal som ska leda fram till åtgärder. Jag kan säga, Camilla Sköld Jansson, att vi kommer att presentera åtgärder som ska lösa detta problem men inte genomföra alla sådana åtgärder före den 1 maj. Det kommer inte att gå. Det vet de fackliga organisationerna. Det är viktigt att problematiken diskuteras och den eventuella kvantitativa förändring det kan bli av de här problemen i samband med östutvidgningen. Det är viktigt att frågorna får sin behandling och slutliga lösning i anslutning till att man diskuterar och formulerar åtgärder med anledning av östutvidgningen.

Det är alldeles riktigt som Camilla Sköld Jansson säger att riksdagen har framställt önskemål om en förnyad översyn av verksamheten i bemanningsbranschen. När den gruppen kom till och började arbeta uppstod parallellt en diskussion om eventuella förändringar i EU-direktivet. Det har uppenbarligen inte gått i den hastighet som man förutsåg tidigare. Därför anser jag att arbetet i den gruppen behöver tas upp igen. Den finns fortfarande. Den bestämde sig för att avvakta diskussionerna inom

Anf. 109 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det var ett positivt besked om att man återupptar frågan om bemanningsföretag. Det är precis som Hans Karlsson säger. EU-direktivet låter nog vänta på sig. Det finns inte mycket som talar för att det irländska ordförandeskapet kommer att ta tag i de här frågorna. Det var ett välkommet besked.

Jag tycker också att det är ett välkommet besked att vi kan se fram emot att det kommer förslag. Jag kan inse att man kanske inte hinner genomföra allt före den 1 maj. Men det viktiga är att lösningarna, förslagen och åtgärderna finns på plats så att vi slipper diskussionen. Därmed kan man väl så smått börja skissa på sitt förstamajtal och prata om förstärkt arbetsrätt och en ökad trygghet på arbetsmarknaden, att det har vidtagits åtgärder för att stärka kollektivavtalen och så vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på  
interpellationer*

#### **24 § Svar på interpellation 2003/04:173 om ungdomars möjlighet att få jobb**

Anf. 110 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Hans Backman har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra ungdomars möjligheter att få jobb.

Inledningsvis vill jag framhålla att jag löpande följer utvecklingen på arbetsmarknaden för såväl ungdomar som andra grupper. Arbetslösheten bland ungdomar har ökat kraftigt under det senaste året. Ungdomar som ännu inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden brukar ofta drabbas hårt i en nedgång i ekonomin. Samtidigt vet vi också att ungdomar är den grupp som lättast kommer i arbete under en konjunkturuppgång.

AMS har på eget initiativ åtagit sig att halvera antalet långtidsarbetslösa ungdomar till den 31 augusti 2004. AMS och länsarbetsnämnderna kommer att intensifiera arbetet och öka insatserna för att nå detta mål. Framför allt handlar det om individuellt anpassade insatser som ska genomföras utifrån ungdomars särskilda behov och förutsättningar. Syftet är att ungdomar mer aktivt ska söka jobb och därmed minska tiden i arbetslöshet.

Yngre arbetstagare har i högre utsträckning än andra åldersgrupper tidsbegränsade anställningar. Hur reglerna för tidsbegränsade anställningar är utformade har därför stor betydelse för denna grupp. Arbetslivsinstitutet har på regeringens uppdrag nyligen genomfört en översyn av delar av den arbetsrättsliga regleringen, varför även möjligheterna till tidsbegränsade anställningar och konsekvenserna av detta har behandlats. I november 2002 mottog regeringen utredningen *Hållfast arbetsrätt – för ett föränderligt arbetsliv* (Ds 2002:56). Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Under våren kommer också ett antal propositioner som rör ungdomars situation att överlämnas till riksdagen. Regeringen planerar att

lägga fram en ungdomspolitisk proposition i mars 2004. Propositionen kommer bland annat att avhandla den framtida inriktningen och styr- och uppföljningssystemen för den nationella ungdomspolitiken. Ungdomars möjligheter till egen försörjning och sysselsättning kommer också att beröras.

Gymnasiekommitténs slutbetänkande *Åtta vägar till kunskap* (SOU 2002:120) har remissbehandlats, och en proposition om den framtida gymnasieskolan bereds nu inom Utbildningsdepartementet. Ambitionen är att förstärka samverkan mellan skola och arbetsliv för att höja kvaliteten i yrkesutbildningen. Närmare besked om utformningen av den framtida gymnasieskolan lämnas i gymnasiepropositionen som regeringen har för avsikt att överlämna till riksdagen under våren 2004.

Det kommunala ungdomsprogrammet och ungdomsgarantin kommer att ses över. Vi har sett att ungdomsinsatserna inte förbättrar ungdomars utsikter på arbetsmarknaden. Formerna för och kvaliteten i insatserna kan behöva utvecklas och ansvarsfördelningen förtydligas. Regeringen har därför för avsikt att återkomma om detta i en arbetsmarknadspolitisk proposition i maj 2004.

Sammantaget kommer dessa propositioner att utmynna i ett antal förändringar som jag bedömer kommer att bidra till förbättrade möjligheter för ungdomar att få jobb. Vidare har regeringen i torsdags fattat beslut om att förstärka kampen mot arbetslösheten genom att öka utrymmet för arbetsmarknadspolitiska program med 2 miljarder för 2004. Denna förstärkning kommer att öka möjligheterna att hejda den stigande ungdomsarbetslösheten redan detta år.

Anf. 111 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag känner att vi delar oron för den höga arbetslösheten i Sverige bland ungdomar. På ett år har den öppna arbetslösheten bland de unga ökat från 36 000 till 52 000 personer. I mitt hemlän är det 3 100 personer som är antingen öppet arbetslösa eller placerade i någon AMS-åtgärd. Det finns kommuner där hela 20 % av de unga mellan 18 och 24 år är arbetslösa. I genomsnitt är 15,1 % av befolkningen i den åldersgruppen i länet öppet arbetslösa eller i något program. Nu minskar dessutom antalet lediga platser stadigt till arbetsförmedlingen i länets största kommun Gävle.

Gävleborg har under senare årtionden regelmässigt haft högre arbetslöshet än riksgenomsnittet. Samtidigt har länets befolkning minskat. Många av dem som flyttar är ungdomar. En av huvudorsakerna till att de flyttar är just den höga arbetslösheten.

I dag är det bara 1 % av arbetsgivarna i Gävleborg som vill att arbetsförmedlingen letar fram en lämplig person till dem. Resten annonserar i platsbanken, där alla kan söka. Det finns jobb att söka, men väldigt många av dessa jobb är, som statsrådet nämner, tillfälliga.

Arbetsförmedlingen har i dag i uppdrag att halvera långtidsarbetslösheten bland ungdomarna i Gävleborg. I dag är det 200 av de arbetslösa som varit utan jobb i mer än 100 dagar. Den siffran ska ned till 100. Verktygen som står till buds är anställningsstöd, arbetspraktik och, som statsrådet nämner, att peppa ungdomar att söka jobb mer intensivt.

Ytterligare ett verktyg för arbetsförmedlarna är att göra företagsbesök med ungdomarna. Genom besöken byggs förtroendet upp så att företagen

anmäler att de har lediga jobb. Tyvärr är det i dag svårt för arbetsförmedlarna att hinna med företagsbesöken när det är så många arbetslösa som behöver förmedlingens hjälp.

De problem som vi har i Gävleborg finns i stora delar av Sverige. De verktyg som finns tycks inte räcka för att komma till rätta med den höga ungdomsarbetslösheten. Jag tror tyvärr inte heller att de nya program och satsningar som statsrådet föreslår kan lösa problemet fullt ut. Erfarenheterna visar tyvärr att AMS-åtgärderna oftare blir en paus i arbetslösheten än vägen till riktiga arbeten. Vi måste ha en politik som ger de unga riktiga jobb.

Från det att man slutar gymnasiet i dag, med eller utan slutbetyg, fram till det att man får sitt första jobb blir det tyvärr ofta ett långt, mycket destruktivt glapp. "Leva på soc" blir ett begrepp, den ofrivilliga sysslolösheten blir en livsstil och självförtroendet sjunker hos många unga.

Ofta är arbetsgivarna tveksamma till att anställa ungdomar. Det är oerfarna, tycker man, och har ofta inte hunnit få några referenser från tidigare anställningar. Vi måste se till att denna tveksamhet vägs upp av starka skäl att ändå anställa unga.

Det måste först och främst kosta mindre att anställa ungdomar, anser jag och Folkpartiet. Eftersom vi politiker varken ska eller kan påverka löneavtalen återstår bara vägen att sänka skatten på de här jobben, alltså att sänka arbetsgivaravgifterna. Folkpartiet har därför velat öppna för en möjlighet att anställa arbetslösa ungdomar i upp till ett år i vad vi kallar instegsjobb med en halverad arbetsgivaravgift. Denna möjlighet skulle finnas för alla ungdomar som varit arbetslösa under minst tre månader och inte har någon betydande arbetslivserfarenhet. Vi beräknar att 25 000 ungdomar i Sverige kan komma i fråga för dessa instegsjobb. Det är hälften av dem som är arbetslösa i dag.

Jag vill därför fråga statsrådet om regeringen i detta utsatta, akuta läge med 52 000 unga arbetslösa kan tänka sig att överväga att sänka arbetsgivaravgifterna för den arbetsgivare som anställer ungdomar.

Anf. 112 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag kan hålla med Hans Backman om att programmen inte löser problemen. Däremot mildrar arbetsmarknadspolitiska insatser problemen för enskilda människor. För att lösa problemen, för att eliminera arbetslösheten – om det någonsin går – eller få ned den dramatiskt, behöver vi en förstärkt konjunktur. Så enkelt är det.

Jag roade mig, fru talman, med att titta tillbaka på 90-talet – inte för att på något sätt negligera problemet med arbetslöshet i allmänhet och ungdomsarbetslöshet i synnerhet men för att ändå få något slags proportioner. Man kan se på början av 90-talet, som råkar vara en tid då också Folkpartiet hade regeringsansvar. Jag säger inte att det berodde på dåligt regeringshandlag – det berodde säkert till väldigt stor del på en utomordentligt usel konjunktur i kombination med andra faktorer – men då var långtidsarbetslösheten bland ungdomar när den var som högst sex och en halv gång högre än vad den är i dag. Det var 65 000 ungdomar som var långtidsarbetslösa. I dag är det 10 000.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

*Svar på  
interpellationer*

Vi kan alla se alldeles tydligt att den långa och utdragna lågkonjunktur vi har drabbat, vilket vi också alla vet, ungdomar hårdare och framför allt tidigare. Men en vändning i konjunkturen innebär också att ungdomarna får lättare att snabbare komma in på arbetsmarknaden.

Det finns dock positiva tecken i detta som är värda att fokusera på så att man får rätt proportioner. Som långtidsarbetslösa betraktas de ungdomar som har varit arbetslösa i 100 dagar, ungefär tre månader. Tittar man på hur det går för ungdomar som varit arbetslösa i sex månader ser man att ungefär 84 % av dem får arbete eller en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Det betyder att det trots allt i den situation vi har är en ganska hög omsättning. Det är alltså inte samma personer som ständigt är arbetslösa länge. De personer som är arbetslösa mer än 100 dagar är ungefär 10 000, och de ska halveras. Det är åtgärder som går att vidta, och jag är förhoppningsfull om att det kommer att lyckas.

Anf. 113 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! Jag kan hålla med om att åtgärder kan mildra effekterna men, som Hans Karlsson säger, inte lösa alla problemen.

En sak som oroar mig är att vi för en tid sedan har lämnat en högkonjunktur, och ändå har arbetslösheten ständigt gått uppåt. Just att så många unga har blivit arbetslösa det sista året tycker jag är väldigt oroande.

Jag fick inget svar om någon konkret åtgärd när det gäller att få företagen att anställa. För att minska arbetslösheten rejält tror jag att det behövs kraftfulla och verkningsfulla åtgärder som riktar sig mot företagen, att de får något slags stimulans att anställa. Då räcker det inte med enbart program. AMS egna uppföljningar av deltagarna i arbetsmarknadsåtgärder visar att i de flesta fall har mindre än hälften av deltagarna reguljärt arbete tre månader efter det att de avslutat en åtgärd. Då tror jag att tröskeln måste sänkas för att ge ungdomar arbete.

Vi måste också hindra fler ungdomar från att lämna skolbänken och gå ut i arbetslöshet. Nu har vårterminen just startat i Sveriges skolor. Under denna termin kommer troligen ungefär 25 000 ungdomar att hoppa av sina gymnasiestudier. En stor del av dem kommer att hamna i arbetslöshet. AMS visade i en studie nyligen att ungdomar som avbryter gymnasieskolan har mycket dystra framtidsutsikter. Detta kan alltså ytterligare spä på problemen om vi inte gör någonting konkret och snabbt.

Statsrådet säger i sitt svar på min interpellation och här i debatten att en proposition om den framtida gymnasieskolan nu bereds inom Utbildningsdepartementet. Ambitionen är att förstärka samverkan mellan skola och arbetsliv för att höja kvaliteten i yrkesutbildningen. Det är bra.

Vi i Folkpartiet är övertygade om att färre ungdomar skulle hoppa av från gymnasiet om det fanns fler praktiska alternativ för dem som inte vill läsa en högskoleförberedande utbildning. Vi kan se på Tyskland och Danmark, där ungdomsarbetslösheten är lägre än i Sverige. Delvis beror det på att man har väl fungerande lärlingssystem. Därför vill vi i Folkpartiet så snart som möjligt starta en fungerande lärlingsutbildning i Sverige.



För att snabbt komma till skott vill vi att de kommuner som redan till höstterminen 2004 lyckats skapa lärlingsplatser tillsammans med lokala privata arbetsgivare ska få ett särskilt engångsanslag på 15 000 kr för varje plats och att kommunen ska ersätta ett års lärlingsutbildning och arbetsgivaren stå för det andra året. Då ska man kunna ha som mål att ordna fram 10 000 lärlingsplatser redan till höstterminen 2004.

Med det första förslaget jag redovisade skulle detta kunna halvera ungdomsarbetslösheten under nästa år. Det skulle exempelvis i ett län som Gävleborg innebära att ungefär 1 550 ungdomar vid slutet av året kommer att ha ett riktigt arbete eller en lärlingsplats som leder till ett reguljärt arbete.

De här förslagen borde vara tilltalande också för AMS-chefen Anders L. Johansson. Han har ju sagt att programmen inte är det viktigaste i AMS verksamhet. Kungsvägen är matchningen mot den reguljära arbetsmarknaden.

Det vore intressant att höra hur arbetsmarknadsministern ser på en fungerande lärlingsutbildning och om man kan utveckla den typen av verksamhet i Sverige för att få ungdomar att komma i reguljära jobb.

Anf. 114 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Uppriktigt sagt, Hans Backman, är jag inte säker på att jag ser den stora skillnaden mellan det som du föreslår när det gäller sänkningen av arbetsgivaravgiften och den väg som vi har valt när det gäller anställningsstöden. Det handlar om att i någon mening göra jobben billigare utan att den enskilda individen drabbas, att göra anställning mindre kostsam. Jag tycker inte att jag har skäl att ta ställning till de förslag som Hans Backman lägger fram här. Jag antar att vi får återkomma i debatter om Folkpartiets program för arbetsmarknadspolitiken.

Jag är en av dem som är lärlingsutbildad. Jag tror till och med att jag är den enda i regeringen, och jag har god erfarenhet av en väl fungerande lärlingsutbildning inom måleribranschen.

Det finns väldigt bra lärlingsutbildningar. De är en stabil grund för ett framtida yrkesliv som det säkert finns anledning att hitta efterföljare till. De lärlingsutbildningar som finns är tillkomna genom kollektivavtal och bärs av parter på ett ömsesidigt sätt och med stor omsorg. Jag tror för min del att det är en viktig förutsättning för fungerande lärlingssystem.

Jag tillhör också dem som har varit med ett tag nu, och jag kan nog säga att så långt jag kan minnas tillbaka i den politiska diskussionen om olika arbetsmarknadsfrågor har frågan om ett bredare, mer allmänt lärlingssystem diskuterats.

Jag tillhör också dem som inte är alldeles optimistiska när det gäller möjligheten att finna vägar för stora breda lärlingssystem. Trots det är jag långt ifrån negativ till att fundera i sådana banor. Vi gör det också. Senast har den utredning som Ungdomsstyrelsens generaldirektör Leif Linde presenterade redovisat förslag och tänkbara modeller för just lärlingsutbildningar.

Jag kommer alltid att vara öppen för en konstruktiv diskussion om system som kan ge, det är väl det som jag vill ha, en tryggad, kvalitativt bra utbildning med en inriktning som man har nytta av under sitt yrkesliv, samtidigt som vi också får ett åtagande från en arbetsgivare att upprätthålla en anställning som gör det möjligt att få fullgöra sin utbildning.

Det är en kombination av åtgärder som behövs för att det ska bli meningsfullt för en person att gå in i ett långt åtagande med en lärlingsutbildning. Det ska leda till någonting. Det måste också leda till en anställning som är hyggligt trygg.

Hans Backman! Vi kan gott diskutera frågan om lärlingsutbildning ytterligare framöver.

Anf. 115 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet för dagens debatt. Den är viktig, för man känner en oro för de många unga.

Det är glädjande, tycker jag, att Hans Karlsson öppnar för en diskussion om just lärlingsutbildning. Det finns i vissa kommuner i dag försök med lärlingsutbildning som skolorna har hela ansvaret för. Jag tror att man kan utveckla det till att skolan och arbetslivet delar på ansvaret för utbildningen. Då tror jag både att kvaliteten höjs på utbildningen och att sannolikheten ökar för att det ska leda vidare till riktiga anställningar.

Jag känner att en bra sak som kommer ut av debatten kan vara att man inser att vi alla är olika individer. Vissa vill ju plugga länge för teoretiska yrken. Andra vill gå direkt ut i arbetslivet, kanske efter ett par år på gymnasiet. Då är det viktigt att vi har de här vägarna. Då kan lärlingsutbildningarna vara ett sätt att öppna för de ungdomar som vill gå snabbar ut i arbetslivet.

Jag vill också poängtera att det känns viktigt att förslagen som tas upp i debatten följer med ministern. Det gäller instegsjobben som vi pratade om med sänkta arbetsgivaravgifter. Det är en variant som jag tror kan vara ett bra komplement till andra saker som nu finns. Det kan vara konkreta åtgärder som ger arbetsgivarna stimulans att anställa. I och med att det är så pass många som inte är anställda finns det någonstans en tröskel som arbetsgivarna inte tycker är tillräckligt låg. Jag tror att det kan vara ett förslag som kan vara bra.

Fler jobb behövs ju nu. Risken är annars att de ungdomar som slutar skolan i år går ut i arbetslöshet. Det som oroar mig är den effekt man ser i dag i ett län som Gävleborg. Många flyttar från länet till exempelvis Stockholm, där det finns jobb. När man som ung ser att det kanske inte finns jobb i Sverige kan man börja flytta utanför Sveriges gränser. Vi får ett stort problem i vårt land i framtiden att klara av vår välfärd om människorna flyttar härifrån därför att det saknas jobb. Det är en sak som jag känner att jag vill sända med.

Det är en viktig debatt och viktigt att göra saker snabbt. De exempel som vi har haft uppe i dag känns viktiga att ha med sig då.

Anf. 116 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag tänkte också avslutningsvis bara tacka Hans Backman för debatten. Men för att undvika missförstånd vill jag förtydliga mig på en punkt när det gäller den diskussion vi har haft om lärlingsutbildning.

För mig är det aldrig ett alternativ att byta ut gymnasieutbildning och en teoretisk utbildning mot enbart ett slags yrkesutbildning i lärlingsform i ett företag. Det är alltid en kombination. Möjligheten att upprätthålla kunskaper i de klassiska teoretiska ämnena språk, matematik och allt vad det kan vara är oerhört viktig. Det är en kombination, och det är en på-

byggnad på gymnasieutbildningen, på teoretisk utbildning, som är förut-sättningen för mig och för min syn på lärlingsutbildning. Det är i företaget man kan få sin djupare utbildning som leder till en varaktig anställning och en bra yrkeskunskap.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

---

*Svar på  
interpellationer*

## **25 § Svar på interpellation 2003/04:185 om villkoren för svensk kycklingnäring**

Anf. 117 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Chatrine Pålsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra villkoren för den svenska kycklingnäringen och därmed minska risken att den svenska kycklingproduktionen tappar ytterligare i förhållande till importerat kött.

Jag håller med Chatrine Pålsson om att svensk animalieproduktion, i det här fallet kycklingnäringen, kännetecknas av god djuromsorg. Jag anser att detta är mycket bra och att det tydligt visar vilket stort intresse det finns i Sverige för en god djurhållning såväl hos den breda allmänheten som hos näringen.

Den svenska slaktskycklingsnäringen är en viktig del av vår inhemska matproduktion. Produktionen kännetecknas av hög kvalitet, vilket bland annat innebär god standard när det gäller djurskydd och smittskydd. Näringen har själv varit drivande när det gäller att ta fram det unika djuromsorgsprogram som har resulterat i en god fothälsa.

Det är också viktigt för kycklingnäringen att det finns ett gott näringslivsklimat i landet. Detta är en fråga som regeringen sätter högt på dagordningen. Grunden för en livskraftig produktion är en ekonomisk politik för stabilitet och sunda offentliga finanser.

För att vi i Sverige ska ha uthållig tillväxt är det av avgörande betydelse att vi har starka och livskraftiga företag. Regeringen har därför bland annat avsatt medel för ett nationellt program för att skapa bättre entreprenörsklimat, bidra till positiva attityder till entreprenörskap och företagande samt öka företagandet. För att stärka tillväxten förbereder regeringen flera förslag som ska underlätta etableringen av fler och växande företag. Bland åtgärderna finns regelförenklingar, översyn av skatteregler och förbättrade möjligheter till kapitalförsörjning, marknadsetablering och effektiv konkurrens.

Åtgärder som syftar till att främja den ekonomiska utvecklingen av landsbygden och lantbruksföretagen finns bland annat i det nationella miljö- och landsbygdsprogrammet. Det handlar till exempel om investeringsstöd, stöd för kompetensutveckling och stöd för saluföring av kvalitetsprodukter från lantbruket.

Sverige har, tillsammans med Finland, en unik situation vad gäller salmonellasmitta. Vi har en mycket omfattande smittokontroll genom det svenska salmonellakontrollprogrammet, och smittoförekomsten är mindre än 1 % i svenska besättningar av bland annat fjäderfä. I EU har nyligen antagits ny lagstiftning om zoonoser, sjukdomar som kan smitta mellan människa och djur, som visar att alltför många medlemsstater inser att

den svenska modellen för salmonellabekämpning är effektiv och värnar om helhetssynen på livsmedelskedjan från jord till bord.

Den svenska modellen för slaktkycklingsproduktion har stora mervärden såväl för djurs som för människors välbefinnande och hälsa och bör utgöra ett försäljningsargument. I den svenska livsmedelsproduktionen finns mervärden som exempelvis hög kvalitet, säkerhet, miljöhänsyn och etiska värden. Detta budskap måste förmedlas till konsumenterna för att de ska kunna göra medvetna val.

Näringen och handeln har en viktig uppgift när det gäller att i sin marknadsföring ge konsumenterna upplysning om hur kyckling produceras eftersom mervärdena i produktionen utgör försäljningsargument. Dessa mervärden är något jag, som jordbruksminister, lyfter fram i olika sammanhang.

Anf. 118 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag fick ett brev i slutet av november från Svensk Fågel som uppmärksammade mig på det här problemet. Eftersom jag är från Kalmar län har jag läst en del i tidningarna om att man tycker att konkurrenssituationen är ohållbar, men jag trodde nog inte att problemet var så stort.

Att kycklingnäringen lever under orättvisa konkurrensförhållanden har jag inte hört någon säga emot. Vi vet att importen från våra grannländer ökar stadigt. Första halvåret 2003 ökade den med 5 %. Enligt uppgift svarar den nu för nära en tredjedel av den totala svenska kycklingkonsumtionen.

Fru talman! När man sedan läser i regeringsförklaringen från september 2003 står där: "Sveriges jordbrukare måste kunna konkurrera på villkor som är likvärdiga de som gäller för övriga Europa." Jag kan bara konstatera att det inte stämmer överens. Trots regeringsförklaringens ord fortsätter utslagningen av svensk livsmedelsproduktion på grund av konkurrensvillkor som är olikvärdiga de i omvärlden.

Jag måste också fråga: Hur har jordbruksministern arbetat med de här frågorna för att få likvärdiga villkor? Det är en viktig uppgift, så att man ser åt vilket håll jordbruksministern arbetar.

Jag läste också att den nya Djurskyddsmyndigheten omedelbart föreslog nya ekonomiska pålagor på svenska jordbrukare vilket ytterligare skulle försämra konkurrensvillkoren gentemot omvärlden. Det är än en gång stick i stäv med regeringsförklaringen och Göran Perssons ord här i kammaren. Om vi ska få likvärdiga villkor som i övriga Europa förstår jag att det kan ta lite tid. Men vi måste ändå se att det är förslag och inte bara vackra ord som man presenterar från regeringens håll.

Jag vill ställa en fråga till: Är jordbruksministern beredd att genomföra en ordentlig översyn av alla de regler, pålagor och skatter som svenska lantbrukare lever under och jämföra med konkurrentländerna i Europa? Det är inte minst viktigt med tanke på att det nu kommer in tio nya medlemsstater den 1 maj. På vilket sätt kommer regeringen då att leva upp till regeringsdeklarationens ord om likvärdiga konkurrensvillkor?

Med de kompletterande frågorna ber jag om ursäkt för att jag glömde tacka för svaret. Jag förstår att jordbruksministern har försökt att enga-

gera sig för att ge mig ett bra svar, och det tackar jag för. Men jag har många fler frågor, för jag kände mig inte riktigt nöjd.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Anf. 119 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Jag har anslutit mig till interpellationsdebatten därför att jag i höstas ställde en fråga till jordbruksministern i samma ärende som det Chatrine Pålsson nu har interPELLERAT i. Jag har också fått brev och läst artiklar om den svenska kycklingnäringens kris. Det är någonting som får svåra följder för svensk arbetsmarknad.

I Skåne varslades under förra året närmare 800 personer inom livsmedelsindustrin om uppsägning. Av dem jobbade 140 på Kronfågel i Kristianstad. I Blekinge måste Lagerbergs kycklingslakteri skära ned. Det drabbar också ett tjugotal uppfödare. Många arbetstillfällen försvinner från västra Blekinge.

Varför har det då blivit så här? Jo, vi importerar för mycket utlandsproducerad kyckling. Europeiska kycklingproducenter har lyckats hitta ett kryphål i lagstiftningen som säger att behandlat kött inte behöver gå igenom något salmonellaprov. För att köttet ska få beteckningen behandlat räcker det med att man sprutar in vatten i kycklingen. Så undviker man de kontroller vi har här i Sverige.

Vi köper stor, billig kyckling där 40 % av köttet är vatten och risken för salmonella är mycket stor, kyckling som kommer från miljöer med en djurhållning och ett miljötänkande som är helt främmande för våra svenska krav.

Nu står vi inför en situation där kycklingbranschen hotas av ytterligare nedskärningar och där lantbrukarna känner stor osäkerhet inför framtiden. Vad är då receptet för att motverka denna kris? Jo, det måste vara att försöka övertyga Sveriges befolkning om att svenskt kycklingkött är mycket bättre än utländskt. Hur ska man kunna göra det? Kan jordbruksministern tänka sig att det ska bli obligatorisk ursprungsmärkning av kycklingköttet? I dag är det så att kycklingen inte behöver vara uppfödd i Sverige fastän det står Mor Elsas kyckling.

Hur ska man kunna förbättra lönsamheten för de lantbrukare som producerar kycklingkött? Jordbruksministern nämner i interpellationssvaret ett förenklat regelverk som ska komma så småningom. Men jag saknar besked om sänkning av Europas högsta dieselskatt, sänkning av konstgödselskatten, sänkning av skatten på bekämpningsmedel och reducerade miljöavgifter.

Vi vet att statsministern flera gånger har lovat att göra något åt alla de skatter och avgifter som drabbar lantbrukarna. Kan inte jordbruksministern påminna statsministern om det, så att det kommer några konstruktiva förslag i den riktningen?

Anf. 120 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det var en hel meny med olika frågor. Låt mig inledningsvis få säga att jag tycker att det är mycket glädjande att vi konsumenter är så förtjusta i fjäderfäkött, i kyckling. Både produktion och konsumtion har ökat avsevärt i både Sverige och EU, om man tittar tillbaka ett antal år. Jag ska inte motsäga den bilden av att den här industrin har lönsamhetsproblem, men för mig är det alldeles självklart att vi ska satsa på säkra livsmedel, god djuromsorg och en bra miljö.

Svar på  
interpellationer

Det finns många mytbildningar kring vilka merkostnader den här modellen skulle medföra. Det finns en intäktssida också, och det är det Lars-Ivar Ericson tar upp när det gäller mervärdena. De här mervärdena finns ju också på intäktssidan. Men det är inte bara det, för det finns också direkta produktionsfördelar av att jobba enligt den här modellen. Vi har den svenska modellen, och den bygger på högt ställda krav när det gäller det jag räknade upp, livsmedelssäkerhet, djuromsorg och miljöhänsyn.

”Vi tror på den svenska modellen”, skrev LRF-ordföranden Caroline Trapp och fyra andra tungviktare inom svensk livsmedelsproduktion i en debattartikel i tidningen Land Lantbruk i fredags i veckan som gick. De menar att förtroendet för de svenska bönderna bygger på ett målmedvetet arbete för säkra livsmedel, djuromsorg och miljöhänsyn. Jag delar den synen.

Jag delar också synen att vi inte ska ha omotiverade regler, och därför välkomnar jag att näringen nu gör en genomgång av vad som skulle kunna vara omotiverade regler. Vi gör också en sådan här granskning från statens sida i ett företagsperspektiv.

Vi ligger före de andra länderna i EU, om man exempelvis tar djuromsorgsregler om den yta som djuren ska ha. Det finns också andra regler. Vi har inspirerat de andra länderna i EU. Det är den vägen vi vill gå. De håller på att gå vår väg. Vi ligger före. Det menar jag att vi kommer att ha fördelar av. Våra företag kommer då att ha anpassat sig till regler som är på väg. Det är ett mycket konkret arbete som pågår när det gäller slaktkycklingar inom EU, där man från kommissionens sida har varit här och inspirerats under den gångna hösten.

Det är klart att vi måste jaga olika typer av kostnader. Det är ett ansvar för näringen. Givetvis ska vi också från statens sida se om det är någonting som gör att vår näring inte har likvärdiga konkurrensvillkor som de har i andra länder inom framför allt EU.

Lars-Ivar Ericson tar upp detta med energiskatter, gödselmedelsavgifter och bekämpningsmedelsavgifter. Jag kan försäkra att vi har ett djuplodande analysarbete på gång i Regeringskansliet när det gäller de skatterna. Vi analyserar hur de här skatterna ser ut i andra länder och vilka konkurrenss nackdelar våra företag har. Jag räknar med att den här analysen ska vara klar under våren.

Anf. 121 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag tycker att det är mycket bra att vi har god kvalitet på vårt kycklingkött. Jag tycker att det är utmärkt att djuromsorgen är god i Sverige. Däremot tycker jag inte att det gynnar oss om vi inte kan äta det köttet eller om konkurrenssituationen gör att det andra är billigare.

Vi kan bara som exempel titta på alla skolor som lagar skolmat. Överallt i detta land letar man kronor och ören för att få budgeten att gå ihop. Då är det klart att man väljer det billigaste alternativet som finns på marknaden. Är då inte våra barn och ungdomar värda att också få äta den kvalitativt bästa maten?

Jag känner till artikeln av Caroline Trapp – jag har också en kopia av den. Men jag vet också att ett antal företagare som arbetar varje dag och som är utomordentligt oroliga därför att konkurrensvillkoren är omöjliga på sikt. Jag skulle vilja se en expansion av den svenska näringen. Jag

skulle vilja se att de som arbetar i jordbruksföretagen, som i dag är ungefär en kvarts miljon, 250 000, blir ännu fler. Vi behöver ju jobben, och vi behöver branschen, och då måste vi som politiker se till att vi underlättar.

Därför var jag rysligt glad över att Göran Persson tog upp det i regeringsdeklarationen. Men som vanligt har man lärt sig detta: Vad betyder det i handling? Det är alltså handlingen vi vill se.

Därför vill jag bara upprepa min fråga: Är jordbruksministern positiv till att se över alla regler som finns och se dem i en helhet? För bönderna och dem som jobbar i den här produktionen handlar det inte om det är det eller det, utan det är den totala ryggsäcken som man bär på ryggen. Jag tror att det är så viktigt att vi just ser den helheten.

Det var tidigare en debatt mellan Hans Karlsson och en ledamot här om ungdomsjobben. Vi vet att det är en oerhörd brist på jobb, och då måste vi se till att den svenska företagsamheten inte har sådana här problem att arbeta med. Det är därför som jag tycker att frågorna är så viktiga.

Jag vet att man utmanar handeln att förmedla de mervärden som finns i svensk kycklingproduktion, och det är ju bra. Men kan inte ministern ställa högre krav än så eller vidta aktiva åtgärder så att det fungerar?

Så vitt jag vet är Ann-Christin Nykvist också konsumentminister, och då undrar jag om regeringen inte skulle kunna ta ett lite större ansvar för konsumentupplysning. Kanske en särskild märkningsombudsman – det är ett annat tips – kan tillskapas som kan följa upp hur handeln märker sina produkter med ursprung och produktionsmetod. Är det någonting som man skulle kunna anamma i dessa dagar?

Jag letar alltså efter goda förslag för att undanröja bekymren. Man kan säga att det inte är något bra förslag, men kom då med något bättre!

Anf. 122 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Man kan säga att den svenska kycklingnäringen tillhör den bästa djuromsorgen i Europa. Dessutom bidrar den till att en stor åkerareal hålls öppen för foderproduktion. Jag tror att vi är överens om hur viktigt det är att få behålla det öppna landskapet. En förutsättning för detta är att det svenska lantbruket får arbeta under gynnsamma villkor och inte med produktionsskatter som betyder konkurrensnackdelar mot lantbruk i andra EU-länder.

Jag tycker att regeringens behandling av lantbruket innebär inte bara en belastning för dagens aktiva lantbrukare utan också ett hot mot framtidens lantbruk. Yngre personer tvekar om det är rätt att satsa på lantbruksutbildning. Hur menar ministern att vi ska kunna återfå framtidstron på kycklingnäringen, ja, på hela lantbruksnäringen?

Jag skulle också vilja ha mera offensiva satsningar på export av jordbruksprodukter. Kan jordbruksministern tänka sig några exportfrämjande åtgärder som skulle kunna hjälpa den svenska kycklingnäringen? Kan inte Food From Sweden få mer än 5 miljoner? I Norge stöder man fiskeexporten med 270 miljoner varje år.

I förra veckan åt jag grillad kyckling, och mitt lilla barnbarn på 18 månader kom och ville smaka. Jag vet inte om den kycklingen var uppfödd i Sverige, men när jag köper färsk eller fryst kyckling vill jag gärna ha svenskproducerad kyckling. Det skulle glädja mig och den svenska

kycklingnäringen om jag kan göra så även i fortsättningen och att mitt lilla barnbarn får växa upp med svenskproducerat kött i närheten.

Anf. 123 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag noterar att ljudet har blivit väsentligt mycket bättre i kammaren över jul. Det är positivt. Då kan vi höra lite bättre. Det är fantastiska högtalare på ömse sidor om podiet.

När jag läste interpellationen och svaret var jag naturligtvis nyfiken på jordbruksministerns möjligheter att ge svar på de här viktiga frågorna, som är ställda av Chatrine Pålsson. Jag måste dessvärre säga att svaret inte gav mig någon större tröst. På något sätt förstod jag att jag nog har hört den här beskrivningen tidigare.

Jag besökte en kycklingproducent i Västergötland i fjol. Han och hans hustru bedrev en kycklinguppfödning med fyra avdelningar – exakt hur många djur det var har jag inte i huvudet. Han berättade för oss att hans täckningsbidrag, i jämförelse med hans danska kollega, var 700 000 kr lägre per år bara beroende på hur många djur man får ha per kvadratmeter.

Nu får jordbruksministern tänka sig att jag är de här människorna, av det skälet att de inte har någon möjlighet att stå här rakt framför jordbruksministern och ställa en fråga. Då skulle jag vilja ställa en fråga. Det gäller de olika förslagen till lösningar. Det är ett nationellt program som ska underlätta etableringar. Man ska få fler och växande företag. Det handlar om regelförenklingar och översyn av skatteregler – märk väl att det är ingen sänkning utan översyn. Det handlar om möjligheter till kapitalförsörjning, marknadsetablering och effektiv konkurrens. På vilket sätt kan detta hjälpa den här familjen att öka täckningsbidraget? Det handlar om 700 000 i den faktiska jämförelsen med en direkt konkurrent i ett land som ligger 15–20 mil bort.

Om det inte vore tomma ord i svaret om det så kallade mervärdet borde den här familjen i rimlighetens namn ha haft 700 000 kr mer på intäktssidan. Annars är ju det som jordbruksministern säger inget värt.

Lars-Ivar Ericson har också visat på att livsmedelskedjans förlängning, det som sker efter produktionen, nu tar stryk genom att vi får ökade uppsägningar därför att vi inte kan producera själva i det här landet. Så nu ser jag fram emot att jordbruksministern lämnar ett rakt och tydligt svar om hur de 700 000 kronorna för ett enda företag ska kunna kompenseras med hjälp av de idéer som står här, om det inte bara är tomma ord.

Anf. 124 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag vill börja med konkurrensförutsättningarna och de näringspolitiska frågorna.

Det är klart att allmänna villkor för företagande är viktiga också för kycklingnäringen. De olika åtgärder som jag räknade upp har jag förstått att också den här branschen är mycket intresserad av. Man har varit drivande när det gäller ett antal av de här frågorna. Att skapa ett gott näringslivsklimat är ett uppdrag för det allmänna. Det är ett uppdrag för staten.

Jag menar att det är en ganska tragisk jämförelse som vi hela tiden gör med exempelvis de danska miljöreglerna, som om det skulle vara det som gör att vi inte kan skapa goda förutsättningar för vår näring. Vi



måste vara rädda om de mervärden vi har. Det är ju de mervärdena som sedan ska bli försäljningsargumenten och som är försäljningsargumenten i förhållande till konsumenterna. När det gäller Danmark så har man påbörjat sina steg mot att närma sig de svenska miljöreglerna, för att ta ett exempel.

Givetvis måste det vara branschens ansvar, inom de ramar som det allmänna ger för näringspolitiken, att stå för en strukturförändring och att jaga kostnader. Tyvärr innebär det ibland att man i samband med omstruktureringar får göra inskränkningar i vissa enheter för att kunna få andra enheter som kan jobba med en högre produktivitet och med en högre effektivitet.

När det gäller jordbrukspolitiken står vi just nu inför ett antal stora beslut. EU:s jordbrukspolitik reformerades förra sommaren, 2003, och vi håller nu på att arbeta med implementeringen, genomförandet, av den jordbruksreformen. Jag kan garantera att villkoren för vårt svenska jordbruk är en viktig fråga som hanteras i samband med de förslagen. Detta gör vi med stor transparens, och det finns möjligheter för alla riksdagens partier att ha insyn i det här arbetet. Enligt de rapporter som jag har fått förefaller det som om det finns en tämligen stor samsyn om vad det svenska lantbruket behöver framöver.

När det gäller exporten har jag och Leif Pagrotsky tagit initiativ. Vi ser att svensk livsmedelsexport har möjligheter. Den har ökat under senare år. Den har ökat mer än annan export, och vi har tagit initiativ i förhållande till de olika leden i näringen för att vi ska kunna ta vara på den här exportpotentialen. Givetvis handlar det inte om huruvida det ska vara 5 miljoner eller 10 miljoner till Food From Sweden. Det är helt andra frågor som gör att vi kan få en blomstrande och en ökande livsmedelsexport.

När det gäller konsumentfrågorna menar jag att det är klart att det som våra svenska konsumenter får ska vara prisvärt. Då handlar det inte alltid om lägsta pris. Jag håller med Chatrine Pålsson om att konsumenterna måste kunna få en bra information om de ska kunna göra det här valet. Det är inte lätt när man står där i butiken och håller den danska kycklingen och den svenska kycklingen i handen. Vi måste få ut de svenska mervärdena. Som jag sade inledningsvis är det ett ansvar för näringen själv. Det är ett ansvar för handeln. Men jag tar givetvis tillfället i akt när jag som jordbruksminister är ute i olika sammanhang och talar om den svenska produktionen. Vi har mervärden i produktionen.

Anf. 125 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Det kanske ändå kan växa fram någonting när det gäller att märka produkterna. Det är så otroligt viktigt för att man ska få ut mervärdet. Men jag måste ändå fråga: Vad ska jag säga när jag kommer hem till Kalmar län när de undrar vad jordbruksministern sade och om de kan lita på att det händer någonting? Jag får väl säga att jag inte vet, för jag känner att det är lite långbänk.

Man pratar generellt om ett bättre företagsklimat och näringslivsklimat. Det har jag varit med och talat om här i riksdagen i 12–13 år. Men jag känner att det är så tungt och svårt. 3:12-reglerna skulle ses över, och det blir i princip ingenting. Jag tycker att det är viktigt att se att det är *nu* de har stora problem. Då hjälper det inte riktigt att man ska se över nä-

ringslivsklimatet, som ministern nämner. Det hjälper inte i en akut situation när exempelvis kycklingnäringen tyngs av högre politiska kostnader än vad konkurrenterna har. Fodret är dyrare på grund av högre dieselskatt och miljöavgifter. Strängare krav på djurhållningen kostar pengar, och miljötillsynskostnader och andra pålagor som finns i Sverige behöver inte andra länder ta hänsyn till.

Jag tycker att det är viktigt att vi ser till att den svenska näringen, som är guld värd, kan leva vidare, och att fler människor ska kunna äta den kvalitetsmässigt bättre maten.

Fru talman! Vi vet väl ändå att hundratusentals barnfamiljer här i vårt land lever med mycket små marginaler. Jag nämnde skolmaten. Låt oss tillsammans försöka handla! Det är bra med vackra ord, men det räcker inte.

Anf. 126 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag ska nu återigen försöka förstå hur detta par kände sig med det svar som jag fick. Det var alltså ingen bra jämförelse med Danmark. Men det är naturligtvis ett sätt att försöka skjuta undan frågan som sådan. Det är en ren undanflykt. Man vill inte ta en jämförelse som är obehaglig. Men det är faktiskt det närmaste konkurrentland som vi har när det gäller slaktkycklingsproduktionen. Och då är detta endast en del av produktionsfaktorererna som jag tar upp. Men hur är det med resten av det som finns i ryggsäcken och som jag inte har berört? Det påverkar naturligtvis ännu mer. Då får jag rådet att jag ska jämföra kostnader och att jag ska göra inskränkningar i en toppmodern anläggning som är högmekaniserad och att jag ska ha en högre effektivitet. Det är som att få ett slag i ansiktet när man har gjort allt och ändå inte har lyckats därför att vi har ett regelverk i Sverige som diskvalificerar mig ur konkurrenssynpunkt. Patienten dör under behandlingen, precis som Lars-Ivar Ericson var inne på här tidigare.

När det gäller en hänvisning till den kommande jordbrukspolitiken och att vi möjligen skulle kunna bli överens där, så är det möjligt; vi får se. Men jag kan säga här i kammaren att jag på ett tidigt stadium försökte ta upp ryggsäcksfrågorna i samband med detta därför att vi där är diskvalificerade från början i förhållande till våra konkurrentländer. Men det förvägrades oss att i det sammanhanget ta upp det då. Och det beklagar jag. Och dessa krav kommer naturligtvis att återstå, nämligen att vi måste se till att leva upp till åtminstone det som statsministern sade i regeringsdeklarationen.

Anf. 127 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag tycker att Bengt-Anders Johansson blandar ihop lite päron och äpplen i den här ryggsäcken. När det gäller det danska exemplet och olika djurskyddsregler tycker jag att det skulle vara att kasta ut barnet med badvattnet att gå tillbaka till sämre regler som vi har haft tidigare. Jag har hört bland annat hört vd:n för Swedish Meats uttrycka sig om dessa regler för inte så länge sedan. Och han var fullt på det klara med att det inte är en väg att gå tillbaka och försämra dessa regler.

När det gäller energiskatterna har jag klart och tydligt flera gånger i kammaren sagt att det som statsministern uttryckte i regeringsförklaring-

en arbetar vi på i departementet och att vi kommer att redovisa resultatet av detta arbete inom en inte alltför avlägsen framtid.

Jag menar att vi har en kycklingnäring som för närvarande har en del negativa problem. Jag sticker inte under stol med detta. Det är ett tufft klimat när det gäller den internationella konkurrensen. Vi har också kunnat se en kostnadsutveckling i Sverige som inte har varit helt positiv. Men det finns också möjligheter. Vi har en strukturomvandling inom branschen. Den kan smärta ibland. Men den är nödvändig. Vi ser en anpassning i konkurrentländerna, bland annat inom EU, till det regelverk som vi i Sverige redan följer. Det är någonting som vi kommer att kunna ha fördelar av. Vi ser en ökad efterfrågan på fågelkött, och det finns en potential för att också få ett ökat intresse för de svenska mervärdena. Vi ligger i linje med de värden kring etik och miljöhänsyn som jag uppfattar att många konsumenter delar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:54  
20 januari

Svar på  
interpellationer

## **26 § Svar på interpellation 2003/04:219 om lodjursjakt utanför renskötselområdena**

Anf. 128 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jörgen Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta dels för att svensk rovdjurspolitik ska få acceptans hos berörda aktörer i samhället, dels för att enskilda arter inte ska ges rätten att ohämmat öka på bekostnad av andra arter inom särskilda områden i landet.

Den svenska rovdjurspolitiken bygger på ett riksdagsbeslut från våren 2001 efter förslag i propositionen om en sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57). Bakgrunden till beslutet är att riksdagen vid flera tillfällen har uttalat att den biologiska mångfalden ska bevaras. Detta innebär att de naturligt förekommande rovdjursarterna ska finnas i livskraftiga bestånd och att de ska kunna sprida sig till för dem naturliga områden. De aktuella arterna ska finnas i så stora antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska faunan. Samtidigt ska en ändamålsenlig förvaltning ha till syfte att bidra till en hållbar utveckling och undvika konflikter. I de områden där en art gör stor skada ska man försöka minska antalet individer under förutsättning att det finns områden där arten existerar i tillräckligt antal med mindre konflikter med människan. Riksdagen uttalade sig också om förutsättningarna för jakt på de olika arterna.

Genom riksdagsbeslutet fastställdes miniminivån för lodjursstammen till 300 årliga föryngringar, vilket motsvarar ca 1 500 djur. Inventeringar visade att den svenska stammen vid tiden för riksdagsbeslutet uppgick till detta antal. Av hänsyn till rennäringens intressen skulle antalet lodjur långsamt reduceras till ca 400 individer i renskötselområdet. För att lodjursstammen skulle vara tillräckligt stor i ett riksperspektiv borde stammen därför tillåtas växa i andra områden innan reduktionen genomfördes. Enligt riksdagsbeslutet borde lodjuret ges möjlighet att i ökad omfattning sprida sig söderut även till Götaland. Jakt på lodjur borde därför inte tillåtas i sådan omfattning eller på sådana platser att dess

spridning söderut förhindrades. De jaktliga intressena kommer därigenom att få tåla en större påverkan på viltbestånden.

Naturvårdsverket har till uppgift att följa lodjursstammens utveckling. Det är också verket som beslutar om jakt på lodjur. Naturvårdsverkets beslut den 18 december 2003 om skyddsjakt på lodjur innebär att 33 lodjur får fällas inom renskötselområdet. När det gäller lodjursjakt utanför renskötselområdet uttalade verket att den senaste inventeringen visade att antalet säkerställda lodjursföryngringar för hela landet var 231. Stammen som helhet ligger enligt verket således klart under den av riksdagen fastställda miniminivån. Lodjuren har inte heller lyckats sprida sig söderut i önskvärd omfattning. Den eftersträlvade minskningen i renskötselområdet har inte fått motsvarande ökning utanför området. Skadorna av lodjur utanför renskötselområdet är relativt begränsade. Naturvårdsverket fann mot denna bakgrund att jakt på lodjur utanför renskötselområdet inte kunde medges innevarande jaktsång.

Den senaste lodjursinventeringen visar således att lodjursantalet understiger den av riksdagen fastställda miniminivån. Det är därför direkt felaktigt att, som Jörgen Johansson gör, påstå att lodjursstammen ökar ohämmat i delar av landet. Sanningen är ju i stället att stammen minskat. Under rådande omständigheter är Naturvårdsverkets beslut att inte tillåta lodjursjakt utanför renskötselområdet inte bara i överensstämmelse med, utan även en förutsättning för, att riksdagens beslut om den sammanhållna rovdjurspolitiken ska kunna uppfyllas.

Flera aktörer arbetar med information kring stora rovdjur. Naturvårdsverket bildade år 2002 Rådet för rovdjursfrågor till stöd för förvaltningen av stora rovdjur. Regionala rovdjursgrupper har bildats i 16 län. Det finns tre rovdjurscentrum som kompletterar andra aktörers information om rovdjur. Naturvårdsverket ger ekonomiskt stöd till dessa och till andra aktörer som arbetar med rovdjursinformation. Möjligheten för länsstyrelse att besluta om jakt på ett enskilt lodjur som förorsakar allvarliga skador eller olägenheter är ytterligare ett exempel på åtgärder för att få acceptans för de stora rovdjuren. Naturvårdsverket räknar dessutom med att inom kort presentera en plan för ökad rovdjursinformation. Jag utgår från att dessa åtgärder kommer att öka förståelsen och acceptansen för den av riksdagen beslutade rovdjurspolitiken.

Anf. 129 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! I alkoholpolitiska och jaktliga frågor är riksdagen ofta delad. Här gäller sällan uppdragna partilinjer som norm, utan här är det de egna erfarenheterna som styr. Så är det också utanför denna kammare. I sådana frågor är det viktigt att skapa förankring för att kunna få en efterlevnad av de beslut som tas i den ena eller den andra riktningen. Gör man inte det är risken uppenbar att frågan får andra lösningar än vi avsett och eftersträvat i beslut fattade i den här kammaren.

Behov av dialog, behov av förståelse och behov av breda uppgörelser är alltså direkt nödvändigt för att nå de mål som vi eftersträvar. Förståelsen för det här arbetssättet visade regeringens rovdjursutredare i sitt förslag till riksdagen. Han betonade att vi inte når målet utan samförstånd mellan inblandade parter. Regeringens utredare visade insikt i frågan och lade fram ett förslag som av många upplevdes som bra men som ändrades av riksdagen.

Jägarkåren och naturvårdsintressena är nyckelgrupper i den här frågan. Har vi inte dessa grupper med oss undergräver vi rovdjursstammens utveckling – en utveckling som måste ske på ett sansat sätt för att vinna förståelse. Det här har också Naturvårdsverkets tjänstemän sent omsider insett. Men i stället för att visa ödmjukhet i frågan vidtas åtgärder utifrån ett krasst myndighetsperspektiv – alltså monolog i stället för dialog. Detta visades tydligt bland annat när verket aviserade att man har för avsikt att tillsätta specialinriktade poliser för att jaga tjuvjägare.

En myndighet ska alltså jaga tjuvjägare i en tid när polisen inte ens klarar av att stävja våldsbrott utan lägger ned våldtäktsutredningar och liknande här i Stockholm. Debatten på området präglas alltså av övertoner från alla parter i den här frågan. Detta gagnar knappast sakfrågan.

Naturvårdsverket hävdar att man har tagit beslut utifrån en rovdjursinventering. De som gjort inventeringen hävdar att den inte är fullständig, utan fakta saknas. Såväl viltforskare som de som gjort inventeringen hävdar att ärendet har behandlats på ett oskickligt sätt. Personligen har jag försökt att se frågan ur ett utifrånperspektiv.

I min interpellation hänvisas därför till uttalanden från olika parter. Trots utifrånperspektivet måste jag konstatera att jag inte trodde att det som skett skulle kunna ske.

I de här frågorna framhålls ständigt behovet av lokal förankring. Samtidigt kan man konstatera att beträffande beslutet om lodjursjakten har Naturvårdsverket kört över såväl viltvårdsnämnd, lantbruksrörelse och länsstyrelse som lokalbefolkning. Är det så här den dialog ska föras som regeringens rovdjursutredare så skarpt betonade behovet av för att kunna nå de resultat som regeringen eftersträvar? Som jag ser saken har verket gjort rovdjuren en otjänst.

Från de flesta parter finns det en aktiv vilja att värna och utveckla den biologiska mångfalden. Det inkluderar också rovdjursstammen. Av naturliga skäl reagerar viltvårdare och jägare när skogen blir en död skog – en död skog på grund av att lodjuret jagat ut vad som fanns att äta.

Under lodjursstammens tillväxt har ingen sett annat än spåren och resterna av lodjurens härjningar. Något lodjur ser man nämligen inte eftersom lodjuren är så skygga. När sedan maten tagit slut försvinner också lodjuren.

De rådjur som överlevt ser vi i trädgårdar, på åkrar och utefter vägar där lodjuren inte vågar vara. I den miljön har rådjuren börjat föda sina kid för att på så sätt skydda dem mot lodjurens härjningar. Jag ser detta mer som rovdrift än som skyddande av ett rovdjur.

Avslutningsvis vill jag bara säga att ska vi värna lodjuret måste vi få till stånd nämnda dialog mellan inblandade parter. Det går inte att verket kör över samtliga övriga parter i samhället.

Anf. 130 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag håller med Jörgen Johansson om att det är väldigt viktigt att vi får delaktighet och förtroende hos berörda parter för att få en acceptans för rovdjurspolitiken. Det är klart att det då handlar om att få acceptans hos jägarna, hos befolkningen i berörda områden och också hos andra medborgare. Jag tycker att Jörgen Johansson glömmer detta.

Jörgen Johansson utgår i sin interpellation från att det jagas för lite lo; det tycker jag tydligt framgår. Tidigare i januari svarade jag på en skrift-

lig fråga från riksdagsledamoten Birgitta Ohlsson om vad jag avser att göra för att säkerställa lodjursstammens fortsatta bestånd i Sverige. Detta understryker, tycker jag, att det finns olika uppfattningar om problembilden. Det är något att reflektera över.

Det riktas här hård kritik mot Naturvårdsverket. Jörgen Johansson menar att verket för en monolog. Jag uppfattar att verket vidtar åtgärder för att genomföra och förvalta det riksdagsbeslut som har fattats i denna kammare. Jag är lite förvånad över att Jörgen Johansson raljerar som han gör när det gäller den illegala jakten. Denna är ett problem. Det finns forskare som säger att den ligger på 10–15 % av de märkta djuren. Det tycker inte jag är acceptabelt.

Det är viktigt att vi har ett bra faktaunderlag för att kunna få nämnda acceptans. Där är inventeringarna mycket centrala. Men det är också viktigt att vi kan föra ut informationen till berörda intressenter – till jägare, till dem som bor i områden där det, i det här fallet, finns lodjur och till en bredare allmänhet. Där har vi nu, inom ramen för den organisation som är etablerad när det gäller att uppnå förvaltningsmålen, ett antal åtgärder vidtagna eller planerade.

Vidare skulle jag vilja kommentera det här med konsekvenserna för jakten. Det uttalades mycket tydligt i riksdagsbeslutet att ställningstagandet om den biologiska mångfalden och om att vi skulle ha de naturligt förekommande rovdjursarterna i vår fauna kunde komma att påverka jakten. Samtidigt skulle jag vilja säga att man inte får överdriva hur vår rovdjurspolitik påverkar möjligheten att jaga.

Det finns annat som också går hårt åt vårt vilt. Rävarna jagar kid. Vi vet att stränga vintrar också påverkar rådjursstammen, så jag håller med om att vi behöver ha en dialog och om att vi behöver arbeta för att skapa förankring och samförstånd. Men jag delar inte synen på vad det är som är problemet och inte heller synen på hur vi ska förhålla oss till problemet.

Anf. 131 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag glömde att tacka för svaret, så jag vill göra det nu innan jag återigen glömmer det.

Jag överdriver inte när jag tar upp den här frågan. Jag umgås med såväl naturvårdsgrupper som jägare, och de signaler jag får oroar mig. Det gäller då signaler alltifrån det som jordbruksministern nämnde om tjuvjakt till att icke skjuta skabbräv och liknande. Att överföra smittan på lodjuret och på det viset hålla nere stammen är inte en etiskt riktig utveckling, så den ska vi inte försöka få. Vi måste lyssna på folk ute i bygderna och föra en dialog med berörda parter – inte ta beslut i slutna kammare.

I dag sker det alltför mycket skyttegravskrig i den här frågan, och det gagnar inte resultatet. I de debatter som har skett under jul- och nyårshelgen kan vi konstatera att lokalbefolkningen protesterar, naturvårdsgrupper protesterar, jägare protesterar, bondegrupper protesterar, villkorsnämnder protesterar och, hör och häpna, länsstyrelser protesterar. Länsstyrelsen i Västernorrland hade i sin protest en uppmaning till andra att protestera på sin hemsida för ett par veckor sedan. Agerandet från verkets sida i den här frågan har alltså upprört känslorna.

Jag hävdar att beslutet inte har fattats på saklig grund. Docenten Olof Lidberg på lodjursprojektet på Grimsö framhåller att nuvarande inventering inte är jämförbar med tidigare inventeringar. Han menar att det inte går att hävda att lodjursstammen har minskat. Han framhåller dessutom att viss jakt utanför renskötselområdena inte har någon betydelse för lodjursstammens utveckling i Sverige. Dessutom framkommer att Gävleborg endast inventerat 30 % av ytan, Uppland en viss del och Västra Götaland ingenting alls. Trots det räknar man med att det inte finns några lodjur där. Bedömare som vet hur mycket lodjur det finns och som också har sett över det menar att det finns minst 25 familjegrupper i det här området. Det skulle innebära att vi är uppe i nivåer som talar för att det inte är någon minskning av lodjur, om detta stämmer.

Rådjuren är den huvudsakliga födan för lo. Skulle skydds jakt på lo tillåtas gagnar det såväl lodjur som rådjur, alltså den biologiska mångfalden.

Avslutningsvis: Ska en aktiv rovdjurspolitik få acceptans måste de regionala myndigheterna, intresseorganisationerna och lokalbefolkningen ges möjlighet att påverka. Det är också en förutsättning för att skapa den förståelse som utan tvekan behövs i den här frågan. Annars får vi den utveckling som jordbruksministern beskrev och som också jag ser – skabbens överförande till lodjur, vilket icke är etiskt rätt. Det måste vi försöka motverka.

Jag tycker att vi ska se verkligheten som den är och också ta beslut utifrån den. Därför hävdar jag att det här beslutet måste ses över och ändras.

Anf. 132 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag ska inleda med att säga att jag möjligen är den ende i kammaren just nu som har sett lo i vilt tillstånd vid två tillfällen, men det var säkert 15 år mellan dem, men jag har ändå gjort det, båda gångerna från bil. Jag bor i Gislaveds kommun, så det finns faktiskt lo ända nere i sydvästra delar av Jönköpings län.

Jag har en viss förståelse för att jordbruksministern, när det påtalas att Naturverket måhända inte har skött sig som man förväntar sig, försvarar dem *to the bitter end* i en sådan här diskussion. Det är ganska naturligt. Men jordbruksministern har ändå ett ansvar för att utvärdera de beslut som riksdagen har fattat och som regeringen sedan ska genomföra och förvalta.

Jag har varit borta några veckor och skulle läsa i fatt mig när jag kom hem. Som Jörgen Johansson blir jag också något förundrad över den kraft som denna fråga har fått. Jakttidningarna var faktiskt belamrade med artiklar, insändare etcetera, och andra tidningar med närstående intressen, dock inga jakttidningar, där detta beskrevs i väldigt tydliga ordalag.

Då är min fråga till jordbruksministern: Känner sig jordbruksministern nöjd när man får denna folkliga vrede, ilska, frustation i samband med en myndighetsutövning – är det alltså ett av regeringen utställt mål att det ska se ut så här? Det kan man ju svara ja eller nej på.

När jag läser svaret från jordbruksministern kan jag möjligen fundera över det faktum att man har tillåtit att skjuta 33 lodjur inom renskötsel-

området när stammen minskar. Det kunde vara intressant att få reda på hur resonemanget har gått bakom det beslutet.

Är jordbruksministern avslutningsvis beredd att medverka till att få en lokal och regional förvaltning så att vi kan undvika den här typen av konfrontationer? Som det är i dag är det ingen lokal eller regional förvaltning.

Anf. 133 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är klart att man ska lyssna på folket. Jag har stor förståelse för att de som lever i de bygder där det finns rovdjur kan uppleva problem. Rovdjur kan skapa rädsla. De kan förorsaka ekonomisk skada, och det kan finnas konflikter mellan olika näringsintressen inom jordbruket och, som jag har varit inne på här, jaktintressen. Vi måste göra allt vad vi kan för att mötet mellan människa och rovdjur ska bli så positivt som möjligt. Jag håller med om att dialog är central och viktig.

Naturvårdsverkets agerande måste ses som en logisk följd av det riksdagsbeslut som vi har fattat. Också jakten inom renskötseområdet är en logisk åtgärd utifrån riksdagsbeslutet. Vi har ju beslutat att stammen ska minska i renskötseområdet med hänsyn till rennäringen för att lodjuren ska kunna breda ut sig i stort sett i hela Sverige.

Den regionala förvaltningen är någonting som vi redan har på gång, någonting som redan är beslutat. Länsstyrelserna har ett ansvar inom ramen för den regionala förvaltningen, ett viktigt ansvar för inventeringarna, när det gäller att besluta om bidrag till förebyggande insatser, som är viktiga om vi inte ska få de här konflikterna, för ersättning vid skada, skydds jakt, information med mera. De nationella målen ska omsättas i regionala delmål, som ska ange vilka miniminivåer som ska accepteras i respektive län. De här målen kommer att diskuteras och förankras i de regionala rovdjursgrupper som finns i de berörda länen. Tanken är att man ska ta hänsyn till den konflikt som kan finnas mellan olika intressenter, den konflikt som kan finnas med jordbruksnäringen. Kvar står ju att riksdagsbeslutet kräver 300 föryngringar. Det innebär, som jag sade tidigare, att vi kommer att kunna, om vi uppnår det målet, se lodjur i samtliga län.

Vad gäller inventeringar och var vi står i dag ligger de 20 % under den av riksdagen fastställda miniminivån. Jag menar att vi inte kan fatta beslut om jakt som grundas på gissningar om antalet föryngringar. Jag är medveten om att vi inte har haft inventering i vissa områden. Men jag bedömer det som i stort sett uteslutet att antalet rovdjursföryngringar i icke-inventerade områden skulle vara så stort att den här miniminivån på 300 har uppnåtts. Jag vill ha inventeringar, jag vill ha ett säkert underlag för ställningstagande.

Sammanfattningsvis: Dialog är det centrala ordet för att vi ska kunna skapa en förståelse och en förankring hos alla berörda – hos jägare, hos dem som bor i de olika områdena och även hos en bredare allmänhet.

Anf. 134 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Vad som kanske har retat upp känslorna är att det anses att beslutet anses ha fattats på gissningar. Tidigare har jägargrupperna hjälpt länsstyrelserna med dessa inventeringar. De hävdar att dessa inventeringar inte har gjorts på samma sätt som tidigare. Dessutom får de



stöd av de forskare som är ansvariga för lodjursprojektet, att så också är fallet. Med andra ord: Naturvårdsverket har fattat beslut på gissningar, som jordbruksministern säger. För att använda vokabulären från en tidigare interpellationsdebatt: Man har alltså jämfört äpplen och päron.

Jag hävdar med bestämdhet att om man har haft en viss avskjutning av lodjur, har med sig de grupper som är aktiva på det här området och släpper upp rådjursstammen gynnar detta båda arterna, alltså den biologiska mångfalden. Men vi är helt överens om att det förlösande ordet i dag är dialog.

Anf. 135 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag ställde en fråga som var hyfsat lätt att svara på åtminstone vokabulärt eftersom det rörde sig om ett ja eller nej. Är jordbruksministern nöjd med den massiva kritik som har framförts med anledning av beslutet? Är det förenligt med den dialog som jordbruksministern talar sig så varm för? Det handlar bara om ett ja eller nej. Svårare än så är det inte.

Anf. 136 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är klart att man aldrig kan vara nöjd när man inte har uppnått det som man vill uppnå med dialogen, nämligen samförstånd och förankring.

Dialogen förutsätter ju att det är två parter som samtalar. Jag tycker då att kritiken ibland kan bli ensidig från den ena parten och den ena partens intressen.

Samtidigt försökte jag uttrycka att det finns en svårighet här, och det är att detta föder så mycket känslor hos dem som bor i de delar av landet där rovdjuren finns och också hos dem som inte bor i dessa delar och som har en annan ingång när de funderar kring rovdjurens plats i vår fauna.

Jag håller med om att inventeringar inte ska ske utifrån gissningar. Naturvårdsverket har försökt att genom allmänna råd skapa goda förutsättningar för kvalitet i dessa inventeringar. De måste ske likformigt och med säkerhet.

Det här är ett svårt politikområde, men jag hoppas avslutningsvis att vi alla står upp för det riksdagsbeslut som har fattats, att vi ska arbeta för att rovdjuren ska förekomma i vår fauna och att vi får en bred acceptans, en delaktighet i och ett förtroende för besluten. Det är inte lätt, men jag tror ändå att vi har kommit en bit på väg.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **27 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen**

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

Prot. 2003/04:54  
20 januari

---

*Svar på  
interpellationer*

2003/04:FPM44 Konsumenttjänsters säkerhet *KOM(2003)313* till lagutskottet  
2003/04:FPM45 Skapandet av en byrå för förvaltning av de yttre gränserna, till justitieutskottet  
2003/04:FPM46 Nytt förslag för material och produkter i kontakt med livsmedel *KOM(2003)689* till miljö- och jordbruksutskottet  
2003/04:FPM47 Integrerad strategi för konkurrenskraft *KOM 704/03* till näringsutskottet  
2003/04:FPM48 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om gränsöverskridande fusioner av aktiebolag och andra bolag med begränsat ansvar, till lagutskottet  
2003/04:49 Grundläggande riktlinjer för en hållbar europeisk turism *KOM(2003)716* till näringsutskottet  
2003/04:51 Förslag till ändring av förordning (EG) nr 1655/2000 om det finansiella instrumentet för miljön (Life) *KOM(2003)667* till miljö- och jordbruksutskottet

## 28 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2003/04:48 Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap  
2003/04:59 Prövning av verkställighetshinder i utlänningsärenden  
2003/04:62 Avgift till den kompletterande arbetslöshetskassan

Skrivelser

2003/04:53 Resultat och kostnader i asylprocessen  
2003/04:54 Handlingsplan för åtgärder inom hästsektorn

Framställning

2003/04:RRS1 Riksrevisionens styrelses framställning angående djurskyddstillsynen

## 29 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

*den 23 december 2003*

**2003/04:214** av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

EUCM:s rapport om antisemitismen i Sverige

**2003/04:215** av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ulrica Messing  
Utveckling och tillväxt i nordöstra Skåne

*den 30 december 2003*

**2003/04:216** av *Tobias Billström* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky

**2003/04:217** av *Carl B Hamilton* (fp) till statsminister Göran Persson  
Alliansfrihetens ändrade innebörd

*den 8 januari 2004*

**2003/04:218** av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Hans Karlsson

Åtgärder mot ungdomsarbetslöshet

**2003/04:219** av *Jörgen Johansson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Lodjursjakt utanför renskötselområdena

*den 9 januari 2004*

**2003/04:220** av *Börje Vestlund* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky

Elavbrott och deras konsekvenser

**2003/04:221** av *Lotta N Hedström* (mp) till socialminister Lars Engqvist

EU:s vitamin- och mineraldirektiv

**2003/04:222** av *Erling Wälivaara* (kd) till försvarsminister Leni Björklund

Utlandsstyrkan

**2003/04:223** av *Mikael Oscarsson* (kd) till statsrådet Mona Sahlin

Åtgärder mot antisemitism

*den 13 januari 2004*

**2003/04:224** av *Helena Bargholtz* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Avskaffande av Arbetsdomstolen och andra partsammansatta domstolar

**2003/04:225** av *Nina Lundström* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

Ökad tillväxt i Stockholmsregionen

**2003/04:226** av *Kerstin Lundgren* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky

Fortsatt verksamhet för IUC

*den 14 januari 2004*

**2003/04:227** av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Den demokratiska processen och försäkringskassans eventuella förstatligande

*den 15 januari 2004*

**2003/04:228** av *Linnéa Darell* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg

Anhöriginvandring

**2003/04:229** av *Peter Danielsson* (m) till statsrådet Pär Nuder

Utredning av regionförsöken

*den 16 januari 2004*

**2003/04:230** av *Håkan Larsson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Stödområdesindelningen i Jämtland

den 19 januari 2004

Prot. 2003/04:54  
20 januari

**2003/04:231** av *Gunnar Sandberg* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist  
Överföring av stödområde 2 B i Jämtland till stödområde 2 A

den 20 januari 2004

**2003/04:232** av *Lars Leijonborg* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds  
Europeiska rådets planer på att slopa vapenembargot mot Kina

**2003/04:233** av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsminister Göran Persson  
Stockholm International Forum – om att förebygga folkmord

**2003/04:234** av *Luciano Astudillo* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky  
Mångfald som tillväxtmotor

**2003/04:235** av *Ragnwi Marcelind* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Fortsatta tingsrättsnedläggningar

**2003/04:236** av *Rosita Runegrund* (kd) till socialminister Lars Engqvist  
Spelberoende

Interpellationerna 2003/04:214–228 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 januari.

Interpellationerna 2003/04:229–236 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 januari.

### 30 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställets

den 22 december 2003

**2003/04:507** av *Cecilia Wigström* (fp) till statsminister Göran Persson  
Mänskliga rättigheter i Singapore

**2003/04:508** av *Lars Wegendal* (s) till kulturminister Marita Ulvskog  
300-årsjubileet av Carl von Linnés födelse

**2003/04:509** av *Gustav Fridolin* (mp) till utbildningsminister Thomas Östros

Mediepedagogik

**2003/04:510** av *Claes Västerteg* (c) till finansminister Bosse Ringholm  
Småföretagens lönsamhet

**2003/04:511** av *Maria Larsson* (kd) till finansminister Bosse Ringholm  
Ändrade skatteregler

**2003/04:512** av *Maria Larsson* (kd) till finansminister Bosse Ringholm  
Konsekvenser av ändrade skatteregler

**2003/04:513** av *Ingrid Burman* (v) till finansminister Bosse Ringholm  
Spelföretagens marknadsföring

**2003/04:514** av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Ulrica Messing  
Utbyggnad av riksväg 40

**2003/04:515** av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Leif Pagrotsky  
Fjärrvärme

**2003/04:516** av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky  
Moms som slår mot småföretag  
**2003/04:517** av *Birgitta Ohlsson* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist  
Jakt på lodjur  
**2003/04:518** av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Berit Andnor  
Den ekonomiska situationen för ensamstående studenter med barn  
**2003/04:519** av *Kenneth Lantz* (kd) till statsrådet Berit Andnor  
ANSA-utredningen och tillsättandet av en organisationskommitté  
**2003/04:520** av *Agne Hansson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds  
FN-resolution om mänskliga rättigheter  
**2003/04:521** av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Laila Freivalds  
Fängslade barnmorskor i Portugal  
**2003/04:522** av *Ann-Marie Fagerström* (s) till utrikesminister Laila Freivalds  
Övergrepp mot Ahmadiyahmuslimerna i Bangladesh  
**2003/04:523** av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds  
Genderperspektivet i utrikes- och säkerhetsarbete  
**2003/04:524** av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds  
Avtalet om privilegier och immuniteter för den internationella brottmålsdomstolen (ICC)  
**2003/04:525** av *Mona Jönsson* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg  
Rättssäker asylprövning  
**2003/04:526** av *Lars Ohly* (v) till statsrådet Barbro Holmberg  
Avvisningen till Egypten

*den 23 december 2003*

**2003/04:527** av *Carl B Hamilton* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds  
Irakiska spioner i Sverige  
**2003/04:528** av *Chatrine Pålsson* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist  
Möjlighet till visst ideellt engagemang

*den 30 december 2003*

**2003/04:529** av *Henrik S Järrel* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist  
Ålfisket i Östersjön  
**2003/04:530** av *Tobias Krantz* (fp) till miljöminister Lena Sommestad  
Ett flexibblare strandskydd  
**2003/04:531** av *Tobias Krantz* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros  
Skolornas roll i kampen mot narkotikan  
**2003/04:532** av *Carl B Hamilton* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds  
Valet i Serbien

den 2 januari 2004

Prot. 2003/04:54  
20 januari

---

**2003/04:533** av *Torsten Lindström* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds  
Valet i Vitryssland

den 5 januari 2004

**2003/04:534** av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Barbro Holmberg  
Upphållstillstånd till arbetande asylsökande utan flyktingskäl

den 8 januari 2004

**2003/04:535** av *Ingegerd Saarinen* (mp) till miljöminister Lena Sommestad

Effektutbyggnad av Ringhalsreaktorerna

**2003/04:536** av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Leni Björklund

Räddningsverkets insatstid för att få fram hjälp till jordbävningsdrabbat område i Iran

**2003/04:537** av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Leni Björklund

Försvarets avveckling av materiel

**2003/04:538** av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund  
Övning av strid

**2003/04:539** av *Torsten Lindström* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros

Rutiner för indraget studiebidrag

**2003/04:540** av *Ingegerd Saarinen* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky

Vattenfalls investeringar i kärnkraft

**2003/04:541** av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky  
Strömvabrotten

**2003/04:542** av *Carl-Axel Johansson* (m) till statsrådet Ulrica Messing  
Lockarpsshunten

**2003/04:543** av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg  
Oro bland asylsökande

**2003/04:544** av *Birgitta Ohlsson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin  
HBT-kompetens i biståndet

**2003/04:545** av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Morgan Johansson  
Försörjningsstöd med aktivitetsfordran

den 9 januari 2004

**2003/04:546** av *Yilmaz Kerimo* (s) till justitieminister Thomas Bodström  
Demokratins sårbarhet

den 12 januari 2004

**2003/04:547** av *Birgitta Carlsson* (c) till statsrådet Morgan Johansson  
EU:s kosttillskottsdirektiv

**2003/04:548** av *Gunilla Tjernberg* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog

Fritt inträde på vissa museer

**2003/04:549** av *Gunilla Tjernberg* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog

Internationellt kulturutbyte

*den 13 januari 2004*

**2003/04:550** av *Claes Västerteg* (c) till utrikesminister Laila Freivalds  
Ett Internet för alla

**2003/04:551** av *Jeppe Johnsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Utvisning på grund av brott

**2003/04:552** av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till utbildningsminister Thomas Östros

Effektivt programkontor

**2003/04:553** av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till miljöminister Lena Sommestad

Tillåtlighetsprövning av väg 73

**2003/04:554** av *Jörgen Johansson* (c) till statsrådet Ulrica Messing

Utbyggnad av E 18 Västerås–Västjädra

**2003/04:555** av *Susanne Eberstein* (s) till finansminister Bosse Ringholm

F-skatt

*den 14 januari 2004*

**2003/04:556** av *Bengt-Anders Johansson* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Mervärdesskatt på bygg- och anläggningsentreprenader

**2003/04:557** av *Peter Danielsson* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén  
Socialdemokratin och äganderätten

**2003/04:558** av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström  
Prostitution på rastplatser

**2003/04:559** av *Lars-Ivar Ericson* (c) till kulturminister Marita Ulvskog  
Kulturhuvudstäder

*den 15 januari 2004*

**2003/04:560** av *Nina Lundström* (fp) till statsrådet Ulrica Messing  
Stopp i vägbygge i Stockholm

**2003/04:561** av *Nina Lundström* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén  
Löftet om statligt stöd till Stockholm

**2003/04:562** av *Göran Magnusson* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Samordningsansvar inom rättsväsendet

**2003/04:563** av *Gustav Fridolin* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds  
Besök i Palestina



**2003/04:564** av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till statsrådet Carin Jämtin  
Reservatet Los Cedros

**2003/04:565** av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist  
Illegal jakt på snöleopard

*den 16 januari 2004*

**2003/04:566** av *Lars Ångström* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky  
Åtgärder för storskalig introduktion av vindkraft

**2003/04:567** av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds  
Deltagare vid Stockholm Forum

**2003/04:568** av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström  
Fotoförbud i domstol

*den 19 januari 2004*

**2003/04:569** av *Cecilia Wikström* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros  
Åtgärder mot antisemitism i skolorna

**2003/04:570** av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds  
Ryska krigsfångar

**2003/04:571** av *Lennart Fremling* (fp) till statsrådet Ulrica Messing  
Säkerheten vid flygning

**2003/04:572** av *Owe Hellberg* (v) till finansminister Bosse Ringholm  
Riksbankens ställning

*den 20 januari 2004*

**2003/04:573** av *Lars Ohly* (v) till utrikesminister Laila Freivalds  
En demokratisk utveckling i Eritrea

**2003/04:574** av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström  
Skärpta åtgärder mot vapenbrott

**2003/04:575** av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Berit Andnor  
Felaktiga och obegripliga pensionsbesked

**2003/04:576** av *Erling Wälivaara* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros  
Skolverkets kontroll av friskolor

**2003/04:577** av *Henrik S Järrel* (m) till utbildningsminister Thomas Östros  
Gallring av kostnadsfri litteratur som kommit universitet och högskolor till del

**2003/04:578** av *Inger Davidson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros  
Studiemedelsberättigande flygutbildning till helikopterpilot

**2003/04:579** av *Torsten Lindström* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros  
Studiemedel

Prot. 2003/04:54  
20 januari

---

**2003/04:580** av *Jan Emanuel Johansson* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky  
Elsäkerhet

Frågorna 2003/04:507–568 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 januari.

Frågorna 2003/04:569–580 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 januari.

### **31 § Anmälan om skriftliga svar på frågor**

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

*den 3 december 2003*

**2003/04:365** av *Cecilia Wikström* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog  
Sändningstillstånd i det digitala marknätet

*den 17 december 2003*

**2003/04:427** av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till statsrådet Mona Sahlin  
Bidragen till kvinnoorganisationerna

**2003/04:447** av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till statsrådet Berit Andnor  
Försäkringskassans handläggningstider

**2003/04:448** av *Axel Darvik* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros  
Lottning vid antagning till högre utbildning

**2003/04:450** av *Torsten Lindström* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros  
Svenskt inflytande i ett European Research Council (ERC)

*den 22 december 2003*

**2003/04:445** av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till justitieminister Thomas Bodström  
F-skattsedel för prostitutionsverksamhet

**2003/04:474** av *Lars Tysklind* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist  
Dialog och samråd inför Fiskeriverkets beslut

**2003/04:499** av *Ulf Sjösten* (m) till finansminister Bosse Ringholm  
Tullverket som en del av rättsväsendet

*den 29 december 2003*

**2003/04:471** av *Ingela Thalén* (s) till statsrådet Berit Andnor  
Bostadsanpassningsbidraget

den 30 december 2003

Prot. 2003/04:54  
20 januari

---

**2003/04:480** av *Mia Franzén* (fp) till statsrådet Berit Andnor  
Regler för bostadsbidrag

den 2 januari 2004

**2003/04:500** av *Billy Gustafsson* (s) till statsrådet Berit Andnor  
Beslut om sjukpenning

den 5 januari 2004

**2003/04:509** av *Gustav Fridolin* (mp) till utbildningsminister Thomas  
Östros  
Mediepedagogik

den 7 januari 2004

**2003/04:472** av *Annelie Enochson* (kd) till statsrådet Hans Karlsson  
Svenska forskares situation på arbetsmarknaden

den 9 januari 2004

**2003/04:493** av *Anna Ågerfalk* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén  
Offentliga nämndmöten  
**2003/04:494** av *Torkild Strandberg* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén  
Minoritetsskyddet i kommunallagen  
**2003/04:517** av *Birgitta Ohlsson* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin  
Nykvist  
Jakt på lodjur  
**2003/04:528** av *Chatrine Pålsson* (kd) till jordbruksminister Ann-  
Christin Nykvist  
Möjlighet till visst ideellt engagemang

den 12 januari 2004

**2003/04:485** av *Lena Ek* (c) till statsrådet Hans Karlsson  
Den tredje sjuklöneveckan  
**2003/04:486** av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till försvarsminister  
Leni Björklund  
Larm för döva  
**2003/04:495** av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till försvarsminister Leni Björk-  
lund  
Sevesolagen  
**2003/04:506** av *Åsa Torstensson* (c) till miljöminister Lena Sommestad  
Snabbt oljesaneringsarbete på Västkusten  
**2003/04:515** av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Leif Pagrotsky  
Fjärrvärme

den 13 januari 2004

**2003/04:481** av *Kenneth Johansson* (c) till finansminister Bosse Ringholm  
EU:s regionala utvecklingsmedel och utgiftstaken  
**2003/04:482** av *Kenneth Johansson* (c) till statsrådet Ulrica Messing  
Banverkets avgifter för drift och underhåll av anslutningsväxlar  
**2003/04:484** av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky  
Investeringar i Barsebäcksreaktorn  
**2003/04:501** av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Ulrica Messing  
Arbetsmarknaden i Söderhamn  
**2003/04:514** av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Ulrica Messing  
Utbyggnad av riksväg 40  
**2003/04:529** av *Henrik S Järrel* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist  
Ålfisket i Östersjön  
**2003/04:530** av *Tobias Krantz* (fp) till miljöminister Lena Sommestad  
Ett flexibla strandskydd  
**2003/04:531** av *Tobias Krantz* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros  
Skolornas roll i kampen mot narkotikan  
**2003/04:532** av *Carl B Hamilton* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds  
Valet i Serbien

den 14 januari 2004

**2003/04:473** av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog  
Julkalendern och sexualiseringen av det offentliga rummet  
**2003/04:477** av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds  
Avrättningen av kurdiska politiska fångar i Iran  
**2003/04:478** av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds  
Demokratisering i Turkiet  
**2003/04:479** av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Laila Freivalds  
Tortyrredskap  
**2003/04:487** av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg  
Tolkning och rättssäkerhet i asylprocessen  
**2003/04:488** av *Rosita Runegrund* (kd) till statsrådet Carin Jämtin  
Biståndsarbetet och hiv/aids  
**2003/04:492** av *Rolf Olsson* (v) till socialminister Lars Engqvist  
Äldre kvinnors möjlighet till en bra sjukvård  
**2003/04:496** av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till kulturminister Marita Ulvskog  
Granskningsnämnden för radio och TV  
**2003/04:497** av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till kulturminister Marita Ulvskog  
Granskningsnämnden för radio och TV  
**2003/04:498** av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till kulturminister Marita Ulvskog  
Granskningsnämnden för radio och TV

**2003/04:504** av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Barbro Holmberg  
Vård av tortyrskadade  
**2003/04:505** av *Matilda Ernkran* (s) till statsrådet Barbro Holmberg  
Bemötande av asylsökande kvinnor  
**2003/04:507** av *Cecilia Wigström* (fp) till statsminister Göran Persson  
Mänskliga rättigheter i Singapore  
**2003/04:508** av *Lars Wegendal* (s) till kulturminister Marita Ulvskog  
300-årsjubileet av Carl von Linnés födelse  
**2003/04:510** av *Claes Västerteg* (c) till finansminister Bosse Ringholm  
Småföretagens lönsamhet  
**2003/04:511** av *Maria Larsson* (kd) till finansminister Bosse Ringholm  
Ändrade skatteregler  
**2003/04:512** av *Maria Larsson* (kd) till finansminister Bosse Ringholm  
Konsekvenser av ändrade skatteregler  
**2003/04:513** av *Ingrid Burman* (v) till finansminister Bosse Ringholm  
Spelföretagens marknadsföring  
**2003/04:516** av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky  
Moms som slår mot småföretag  
**2003/04:518** av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Berit Andnor  
Den ekonomiska situationen för ensamstående studenter med barn  
**2003/04:519** av *Kenneth Lantz* (kd) till statsrådet Berit Andnor  
ANSA-utredningen och tillsättandet av en organisationskommitté  
**2003/04:520** av *Agne Hansson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds  
FN-resolution om mänskliga rättigheter  
**2003/04:521** av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Laila Freivalds  
Fängslade barnmorskor i Portugal  
**2003/04:522** av *Ann-Marie Fagerström* (s) till utrikesminister Laila Freivalds  
Övergrepp mot Ahmadiyahmuslimerna i Bangladesh  
**2003/04:523** av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds  
Genderperspektivet i utrikes- och säkerhetsarbete  
**2003/04:524** av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds  
Avtalet om privilegier och immuniteter för den internationella brottmålsdomstolen (ICC)  
**2003/04:525** av *Mona Jönsson* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg  
Rättsäker asylprövning  
**2003/04:526** av *Lars Ohly* (v) till statsrådet Barbro Holmberg  
Avvisningen till Egypten  
**2003/04:545** av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Morgan Johansson  
Försörjningsstöd med aktivitetsfordran

*den 15 januari 2004*

**2003/04:475** av *Anne-Marie Ekström* (fp) till justitieminister Thomas Bodström  
Tolkning och rättssäkerhet i rättsprocesser  
**2003/04:502** av *Tobias Krantz* (fp) till statsrådet Mona Sahlin  
Den integrationspolitiska maktutredningen

den 16 januari 2004

**2003/04:483** av *Birgitta Sellén* (c) till statsrådet Ulrica Messing  
Fjällflyget

**2003/04:533** av *Torsten Lindström* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

Valet i Vitryssland

**2003/04:534** av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Barbro Holmberg  
Uppehållstillstånd till arbetande asylsökande utan flyktingskäl

den 20 januari 2004

**2003/04:540** av *Ingegerd Saarinen* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky

Vattenfalls investeringar i kärnkraft

**2003/04:541** av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky  
Strömavbrotten

Svaren 2003/04:534, 540 och 541 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 januari.

Övriga svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 januari.

**32 §** Kammaren åtskildes kl. 22.14.

Förhandlingarna leddes  
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen  
kl. 16.27,

av talmannen därefter till och med 17 § anf. 64 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 21 § anf. 90 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 24 § anf. 112 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

*/Monica Gustafson*

|                                                                                                      |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1 § Justering av protokoll.....</b>                                                               | <b>1</b>  |
| <b>2 § Återtagande av plats i riksdagen .....</b>                                                    | <b>1</b>  |
| <b>3 § Avsägelse.....</b>                                                                            | <b>1</b>  |
| <b>4 § Anmälan om kompletteringsval till<br/>arbetsmarknadsutskottet.....</b>                        | <b>1</b>  |
| <b>5 § Meddelande om val.....</b>                                                                    | <b>2</b>  |
| <b>6 § Meddelande om frågestund.....</b>                                                             | <b>2</b>  |
| <b>7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....</b>                                        | <b>2</b>  |
| <b>8 § Svar på interpellation 2003/04:195 om beslag ur<br/>biobanker med mera.....</b>               | <b>5</b>  |
| Anf. 1 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                    | 5         |
| Anf. 2 ALF SVENSSON (kd) .....                                                                       | 6         |
| Anf. 3 KENNETH JOHANSSON (c) .....                                                                   | 7         |
| Anf. 4 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                    | 8         |
| Anf. 5 ALF SVENSSON (kd) .....                                                                       | 9         |
| Anf. 6 KENNETH JOHANSSON (c) .....                                                                   | 10        |
| Anf. 7 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                    | 10        |
| Anf. 8 ALF SVENSSON (kd) .....                                                                       | 11        |
| Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                    | 11        |
| <b>9 § Svar på interpellation 2003/04:162 om polisens<br/>brottsutredande verksamhet .....</b>       | <b>11</b> |
| Anf. 10 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                   | 11        |
| Anf. 11 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....                                                                    | 12        |
| Anf. 12 RAGNWI MARCELIND (kd) .....                                                                  | 13        |
| Anf. 13 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                   | 14        |
| Anf. 14 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....                                                                    | 15        |
| Anf. 15 RAGNWI MARCELIND (kd) .....                                                                  | 16        |
| Anf. 16 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                   | 17        |
| Anf. 17 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....                                                                    | 17        |
| <b>10 § Svar på interpellation 2003/04:190 om översyn av<br/>fastighetsmäklarlagen .....</b>         | <b>18</b> |
| Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                   | 18        |
| Anf. 19 TOBIAS BILLSTRÖM (m) .....                                                                   | 18        |
| Anf. 20 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                   | 19        |
| Anf. 21 TOBIAS BILLSTRÖM (m) .....                                                                   | 19        |
| Anf. 22 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                   | 21        |
| Anf. 23 TOBIAS BILLSTRÖM (m) .....                                                                   | 21        |
| Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                   | 21        |
| <b>11 § Svar på interpellation 2003/04:196 om krångliga regler<br/>för småföretagen .....</b>        | <b>22</b> |
| Anf. 25 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                   | 22        |
| Anf. 26 ANNA GRÖNLUND (fp).....                                                                      | 23        |
| <b>12 § Svar på interpellation 2003/04:197 om fortsatt<br/>centralisering av rättsväsendet .....</b> | <b>23</b> |
| Anf. 27 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                                   | 23        |

|                                                                                                |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (c) .....                                                             | 24        |
| Anf. 29 ANNIKA QARLSSON (c) .....                                                              | 25        |
| Anf. 30 JOHAN PEHRSON (fp) .....                                                               | 26        |
| Anf. 31 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                             | 27        |
| Anf. 32 KERSTIN LUNDGREN (c) .....                                                             | 28        |
| Anf. 33 ANNIKA QARLSSON (c) .....                                                              | 29        |
| Anf. 34 JOHAN PEHRSON (fp) .....                                                               | 29        |
| Anf. 35 RAGNWI MARCELIND (kd) .....                                                            | 30        |
| Anf. 36 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                             | 31        |
| Anf. 37 KERSTIN LUNDGREN (c) .....                                                             | 32        |
| Anf. 38 RAGNWI MARCELIND (kd) .....                                                            | 32        |
| Anf. 39 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                             | 33        |
| <b>13 § Svar på interpellation 2003/04:200 om efterförtäring av alkohol .....</b>              | <b>33</b> |
| Anf. 40 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                             | 33        |
| Anf. 41 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) .....                                                          | 34        |
| Anf. 42 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                             | 35        |
| Anf. 43 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) .....                                                          | 35        |
| Anf. 44 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                             | 36        |
| Anf. 45 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) .....                                                          | 36        |
| Anf. 46 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) .....                                             | 37        |
| <b>14 § Svar på interpellation 2003/04:170 om utlokalisering av statliga myndigheter .....</b> | <b>37</b> |
| Anf. 47 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) .....                                                | 37        |
| Anf. 48 GUNILLA TJERNBERG (kd) .....                                                           | 38        |
| Anf. 49 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) .....                                                | 39        |
| Anf. 50 GUNILLA TJERNBERG (kd) .....                                                           | 40        |
| Anf. 51 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) .....                                                | 41        |
| Anf. 52 GUNILLA TJERNBERG (kd) .....                                                           | 41        |
| Anf. 53 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s) .....                                                | 42        |
| <b>Ajournering .....</b>                                                                       | <b>42</b> |
| <b>Återupptagna förhandlingar .....</b>                                                        | <b>42</b> |
| <b>15 § Svar på interpellation 2003/04:198 om USA och kollektivbestraffningar .....</b>        | <b>43</b> |
| Anf. 54 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) .....                                              | 43        |
| Anf. 55 YVONNE RUWAIDA (mp) .....                                                              | 43        |
| Anf. 56 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) .....                                              | 44        |
| Anf. 57 YVONNE RUWAIDA (mp) .....                                                              | 44        |
| <b>16 § Svar på interpellation 2003/04:210 om ett fritt Libanon .....</b>                      | <b>45</b> |
| Anf. 58 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) .....                                              | 45        |
| Anf. 59 NILS OSKAR NILSSON (m) .....                                                           | 46        |
| Anf. 60 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) .....                                              | 47        |
| Anf. 61 NILS OSKAR NILSSON (m) .....                                                           | 47        |
| <b>17 § Svar på interpellation 2003/04:180 om Campus Telge .....</b>                           | <b>48</b> |
| Anf. 62 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                            | 48        |
| Anf. 63 NINA LUNDSTRÖM (fp) .....                                                              | 49        |
| Anf. 64 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                            | 50        |
| Anf. 65 NINA LUNDSTRÖM (fp) .....                                                              | 51        |
| Anf. 66 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                            | 52        |



|                                                                                                                                             |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Anf. 67 NINA LUNDSTRÖM (fp) .....                                                                                                           | 53        |
| Anf. 68 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                                                                         | 54        |
| <b>18 § Svar på interpellation 2003/04:181 om utbildning och forskning om nationella minoriteter .....</b>                                  | <b>54</b> |
| Anf. 69 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                                                                         | 54        |
| Anf. 70 ELINA LINNA (v) .....                                                                                                               | 56        |
| Anf. 71 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                                                                         | 56        |
| Anf. 72 ELINA LINNA (v) .....                                                                                                               | 57        |
| Anf. 73 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                                                                         | 58        |
| Anf. 74 ELINA LINNA (v) .....                                                                                                               | 58        |
| Anf. 75 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                                                                         | 59        |
| <b>19 § Svar på interpellation 2003/04:184 om möjlighet för fristående skolor att anordna individuellt program för gymnasieelever .....</b> | <b>59</b> |
| Anf. 76 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                                                                         | 59        |
| Anf. 77 JOE FRANS (s) .....                                                                                                                 | 60        |
| Anf. 78 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                                                                         | 61        |
| Anf. 79 JOE FRANS (s) .....                                                                                                                 | 62        |
| Anf. 80 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s) .....                                                                                         | 62        |
| Anf. 81 JOE FRANS (s) .....                                                                                                                 | 62        |
| <b>20 § Svar på interpellation 2003/04:160 om svensk klimatpolitik och EU:s klimatpolitik .....</b>                                         | <b>63</b> |
| Anf. 82 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                              | 63        |
| Anf. 83 INGEGERD SAARINEN (mp) .....                                                                                                        | 65        |
| Anf. 84 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                              | 66        |
| Anf. 85 INGEGERD SAARINEN (mp) .....                                                                                                        | 67        |
| Anf. 86 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                              | 67        |
| Anf. 87 INGEGERD SAARINEN (mp) .....                                                                                                        | 68        |
| Anf. 88 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                              | 69        |
| <b>21 § Svar på interpellation 2003/04:183 om inomhusmiljö .....</b>                                                                        | <b>69</b> |
| Anf. 89 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                              | 69        |
| Anf. 90 NINA LUNDSTRÖM (fp) .....                                                                                                           | 71        |
| Anf. 91 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                              | 71        |
| Anf. 92 NINA LUNDSTRÖM (fp) .....                                                                                                           | 72        |
| Anf. 93 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                              | 73        |
| Anf. 94 NINA LUNDSTRÖM (fp) .....                                                                                                           | 74        |
| Anf. 95 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                              | 74        |
| <b>22 § Svar på interpellation 2003/04:191 om flygturismen i fjällen .....</b>                                                              | <b>75</b> |
| Anf. 96 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                              | 75        |
| Anf. 97 HÅKAN LARSSON (c) .....                                                                                                             | 76        |
| Anf. 98 BIRGITTA SELLÉN (c) .....                                                                                                           | 77        |
| Anf. 99 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                              | 78        |
| Anf. 100 HÅKAN LARSSON (c) .....                                                                                                            | 78        |
| Anf. 101 BIRGITTA SELLÉN (c) .....                                                                                                          | 79        |
| Anf. 102 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s) .....                                                                                             | 79        |
| Anf. 103 HÅKAN LARSSON (c) .....                                                                                                            | 80        |

|                                                                                                    |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>23 § Svar på interpellation 2003/04:149 om utländsk<br/>arbetskraft.....</b>                    | <b>80</b> |
| Anf. 104 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....                                                         | 80        |
| Anf. 105 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) .....                                                           | 81        |
| Anf. 106 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....                                                         | 83        |
| Anf. 107 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) .....                                                           | 83        |
| Anf. 108 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....                                                         | 84        |
| Anf. 109 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) .....                                                           | 85        |
| <b>24 § Svar på interpellation 2003/04:173 om ungdomars<br/>möjlighet att få jobb .....</b>        | <b>85</b> |
| Anf. 110 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....                                                         | 85        |
| Anf. 111 HANS BACKMAN (fp) .....                                                                   | 86        |
| Anf. 112 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....                                                         | 87        |
| Anf. 113 HANS BACKMAN (fp) .....                                                                   | 88        |
| Anf. 114 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....                                                         | 89        |
| Anf. 115 HANS BACKMAN (fp) .....                                                                   | 90        |
| Anf. 116 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....                                                         | 90        |
| <b>25 § Svar på interpellation 2003/04:185 om villkoren för<br/>svensk kycklingnäring .....</b>    | <b>91</b> |
| Anf. 117 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN<br>NYKVIST (s).....                                        | 91        |
| Anf. 118 CHATRINE PÅLSSON (kd) .....                                                               | 92        |
| Anf. 119 LARS-IVAR ERICSON (c).....                                                                | 93        |
| Anf. 120 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN<br>NYKVIST (s).....                                        | 93        |
| Anf. 121 CHATRINE PÅLSSON (kd) .....                                                               | 94        |
| Anf. 122 LARS-IVAR ERICSON (c).....                                                                | 95        |
| Anf. 123 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) .....                                                          | 96        |
| Anf. 124 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN<br>NYKVIST (s).....                                        | 96        |
| Anf. 125 CHATRINE PÅLSSON (kd) .....                                                               | 97        |
| Anf. 126 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) .....                                                          | 98        |
| Anf. 127 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN<br>NYKVIST (s).....                                        | 98        |
| <b>26 § Svar på interpellation 2003/04:219 om lodjursjakt<br/>utanför renskötselområdena .....</b> | <b>99</b> |
| Anf. 128 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN<br>NYKVIST (s).....                                        | 99        |
| Anf. 129 JÖRGEN JOHANSSON (c).....                                                                 | 100       |
| Anf. 130 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN<br>NYKVIST (s).....                                        | 101       |
| Anf. 131 JÖRGEN JOHANSSON (c).....                                                                 | 102       |
| Anf. 132 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) .....                                                          | 103       |
| Anf. 133 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN<br>NYKVIST (s).....                                        | 104       |
| Anf. 134 JÖRGEN JOHANSSON (c).....                                                                 | 104       |
| Anf. 135 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) .....                                                          | 105       |

|                                                                                                   |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>27 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag<br/>från Europeiska kommissionen .....</b> | <b>105</b> |
| <b>28 § Bordläggning.....</b>                                                                     | <b>106</b> |
| <b>29 § Anmälan om interpellationer.....</b>                                                      | <b>106</b> |
| <b>30 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....</b>                                            | <b>108</b> |
| <b>31 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....</b>                                             | <b>113</b> |
| <b>32 § Kammaren åtskildes kl. 22.14.....</b>                                                     | <b>117</b> |

Elanders Gotab, Stockholm 2004